

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

JOURNAL OF EDUCATION BURAPHA UNIVERSITY

ISSN 2822-0730 (ONLINE)

ปีที่ 35 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2567
Vol. 35 No.3 September- December 2024

มกราคม - เมษายน ➤ พฤษภาคม - สิงหาคม ➤ กันยายน - ธันวาคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
Ins. 038-102020 e-mail: edubun_journal@hotmail.com

ข้อมูลวารสาร

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (Journal of Education Burapha University)
ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(Thai-Journal Citation Index Centre:
TCI) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มที่ 2

วัตถุประสงค์ของวารสาร

เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่เกี่ยวกับศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ ทั้งภาษาไทย
และภาษาอังกฤษของคณาจารย์ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันอุดมศึกษาอื่น และ
หน่วยงานภายนอก

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ISSN 2822-0730 (Online) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความ
วิชาการ และบทความวิจัยในสาขาหลักสูตรและการสอน สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ สาขาการสอน
คณิตศาสตร์ สาขาการประเมินผลการศึกษา สาขาสถิติและวิจัยทางการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา
สาขาจิตวิทยาการศึกษา สาขาเทคโนโลยีการศึกษา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาทั้งภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษ ที่ผ่านการพิจารณาลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 คน ต่อบทความ
โดยใช้ระบบ Double-blind peer review และได้รับความเห็นชอบ โดยกองบรรณาธิการมีสิทธิ์แก้ไขบทความ
ตามความเหมาะสม มีกำหนดออกเผยแพร่วารสาร จำนวน 3 ฉบับต่อปี ดังนี้

- ❖ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม -เมษายน
- ❖ ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
- ❖ ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ผู้จัดพิมพ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

โทรศัพท์ 0-3810-2020 โทรสาร 0-3839-1043

E-mail: edubuu_journal@hotmail.com

URL: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/index>

ข้อมูลลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ของบทความที่ปรากฏในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นของวารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทั้งนี้บทความทุกเรื่องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ
จากผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อความและข้อมูลของบทความในวารสารฯ เป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดเห็น
ของกองบรรณาธิการ และมีใช้ความรับผิดชอบของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไม่สงวนลิขสิทธิ์
การนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการแต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาและอยู่ในขอบเขตของกฎหมายลิขสิทธิ์

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภายู อีระวนิชตระกูล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ที่ปรึกษาบรรณาธิการกิตติมศักดิ์

1. Prof. Dr.Benedicte Gendron
2. Prof. Dr.Eugene P.Sheehan
3. Prof. Dennis Francis
4. Assoc. Prof. Dr.Yang Hongyan

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ จรัสศรีวิวัฒน์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพันธ์ ศิริธาดากุลพัฒน์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร.วาทัญญู นาวิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ คำเอม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
2. ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร ข้าราชการบำนาญ/ ครูสภา
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล ข้าราชการบำนาญ/ นักวิชาการอิสระ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ข้าราชการบำนาญ/ นักวิชาการอิสระ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา เอี่ยมมอพรพรณ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ข้าราชการบำนาญ/ นักวิชาการอิสระ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ชัยนกิจ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 10.รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ฝ่ายคำตา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 11.รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญนภา กุลนาคดล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
12. รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังกณะภัทรขจร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
13. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
14. รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ แหนจอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข ข้าราชการบำนาญ/ นักวิชาการอิสระ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณภา โหมดหิรัญ ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา

คณะทำงาน

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
2. รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์
3. รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
4. รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์
5. รองคณบดีฝ่ายบริการวิชาการและกิจกรรมพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์
6. รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิตและปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์
7. รองคณบดีฝ่ายยุทธศาสตร์และการประกันคุณภาพ คณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายดำเนินการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ จรัสศรีวัฒน์	5. ดร.วาสนา กลมอ่อน
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี	6. นางจรรุวรรณ รักเริ่มวงษ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพันธ์ ศรีธาดากุลพัฒน์	7. นางสาววัชรีย์ กำจัดไครก
4. ดร.วทันยา นาวีเศษ	

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ จรัสศรีวัฒน์	4. นางสาววัชรีย์ กำจัดไครก
2. นางสาววัฒนพร จตุรานนท์	5. ดร.อรัญญ์ เอี่ยมสะอาด
3. นายอภิสิทธิ์ เปี่ยมน้อย	

ฝ่ายตรวจสอบและพิสูจน์อักษร

1. ดร.ชนาสร นิ่มนวล
2. นางสาวโสภี ขาญเชิงยุทธชัย
3. นางจรรุวรรณ รักเริ่มวงษ์

ฝ่ายศิลป์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติคุณ หุตะมาน
2. นายอุทัย หวังวัชรพล
3. นางสาววัฒนพร จตุรานนท์
4. ดร.อรัญญ์ เอี่ยมสะอาด

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ISSN 2822-0730 (Online) มีวัตถุประสงค์ของวารสาร เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัย ที่เกี่ยวกับศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของคณาจารย์ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันอุดมศึกษาอื่น และหน่วยงานภายนอก สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 35 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2567 ซึ่งเป็นฉบับส่งท้ายปี พ.ศ. 2567 มีการเผยแพร่บทความวิชาการจำนวน 2 บทความ และบทความวิจัยจำนวน 6 บทความ ประกอบด้วยบทความด้านการบริหารการศึกษา นวัตกรรมการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยเผยแพร่ในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์เช่นเคย และวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ยังคงมุ่งมั่นในการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและทันสมัย

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาพิจารณาบทความ รวมถึงผู้เขียนบทความ และผู้อ่านทุกท่าน และในศุภวารดิถีขึ้นปีใหม่ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้ทุกท่านประสบสุขด้วยจตุรพิธพรชัย สมบูรณ์พูนผลในทุกสิ่งที่ปรารถนาเทอญ

สิรารรรณ จรัสรวีวัฒน์

บรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

สารบัญ
(CONTENT)

	หน้า
บทบรรณาธิการ	
บทความวิชาการ	
ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	1
LEADERSHIP AND EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN THE DIGITAL AGE	
วาสนา ดิษฐ์ประดับ, กาญจนา บุญส่ง, และ เสนาะ กลิ่นงาม	
Wassana Ditpardab, Kanjana Boonsong, and Sanae Klinngam	
นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาประวัติศาสตร์ไทย	15
EDUCATIONAL INNOVATIONS FOR THAI HISTORY SUBJECTS	
ธราพงษ์ การกระโทก, ศักดิ์ดา ทองโสภณ, และ ศุภชัย สมนวน	
Tharapong Karnkatok, Sakda Thongsophon, and Supachai Somnual	
บทความวิจัย	
ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	32
การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ	
SITUATIONAL LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS	
AFFECTING SCHOOL EFFECTIVENESS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY	
EDUCATION SERVICE AREA SAMUT PRAKAN	
วาสนี สุวรรณคาม, และ กัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์	
Wasinee Suwannakam, and Ganratchakan Lertamornsak	
คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน	49
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1	
THE CHARACTERISTICS SCHOOL ADMINISTRATOR AFFECTING TEACHER PERFORMANCE	
UNDER NONTHABURI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1	
ศศิธร พิมพ์แก้ว, และ กัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์	
Sasithorn Pimkaew, and Ganratchakan Lertamornsak	

สารบัญ (ต่อ) (CONTENT)

หน้า

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 65

MANAGEMENT OF THE STUDENTS CARING AND SUPPORT SYSTEM ON DIGITAL
ERA SCHOOLS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER THE BANGKOK PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

พัชรพร พลสิทธิ์พรพงศ์, และ กัลยมน อินทุสุต

Patcharaporn Phasitpornpong, and Kanyamon Indusuta

รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษา 81

THE MANAGEMENT MODEL FOR YOUNG ELITE VOLLEYBALL IN HIGH SCHOOL

ปัญญา อินทเจริญ, และ รังสฤษฎ์ จำเริญ

Panya Intacharoen, and Rangsarit Jamrern

การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในรายวิชา
ปฏิบัติการชีววิทยาโดยใช้วงจรการเรียนรู้ 98

THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC REASONING ABILITY OF FIRST-YEAR STUDENT
IN BIOLOGY LABORATORY COURSE BY USING LEARNING CYCLE

ณัฐกานต์ ศาสตร์สูงเนิน

Natagarn Sartsoongnoen

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์
วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 114

STUDY OF PROBLEMS AND NEEDS IN ORGANIZING ENGLISH LANGUAGE LEARNING
TO PROMOTE KNOWLEDGE OF ACADEMIC VOCABULARY FOR PRATHOMSUKSA 4

สุกัญญา เทาศิริ, กาญจนา นิลนวน, วัฒนพร จตุรานนท์, และ โสภี ขาญเชิงยุทธชัย

Sukanya Thaosiri, Kanjana Ninnuan, Wattanaporn Jaturanon,
and Sopee Chanchoenyattachai

ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล LEADERSHIP AND EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN THE DIGITAL AGE

Received: February 22, 2024

Revised: June 12, 2024

Accepted: June 13, 2024

วาสนา ดิษฐ์ประดับ^{1*}, กาญจนา บุญสง², และ เสนาะ กลิ่นงาม³
Wassana Ditpardab^{1*}, Kanjana Boonsong² and Sanae Klinngam³

*Corresponding author, Email: Kuudai.fan.club@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบัน ส่งผลให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเตรียมความพร้อมและตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน จากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถและภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล ให้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารต้องมีการปรับตัว ปรับกลยุทธ์ และวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล ยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษาและรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างหลากหลาย เพื่อให้การบริหารงานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งด้านผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล รวมถึงสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ เพื่อพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผ่านแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ 3) การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และ 4) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสารสนเทศ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹ Ed.D. Student, Education Administration, Phetchaburi Rajabhat University

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{2,3} Asst. Prof., Dr., Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

Abstract

The technological changes and innovations of the present day have significantly impacted the leadership roles of school administrators and the management styles within educational institutions. Modern technology in the digital era plays a crucial role in school administration. Therefore, school administrators must be prepared and adaptable to the current global changes. A review of relevant theories and research on leadership and school administration in the digital age found that administrators need to further develop their skills, knowledge, and digital leadership capabilities. Administrators must adapt, modify strategies, and broaden their vision to embrace modern technology in their internal processes and utilize diverse technological tools effectively. This approach ensures that the school management achieves its set goals in areas such as student development, educational activities, personnel management, and the enhancement of staff potential. This preparation will equip school administrators with the skills, knowledge, and abilities necessary to cope with ongoing changes. The management of schools in the digital age involves the following aspects: 1) having a vision for changes in the digital age, 2) utilizing digital technology in school administration across four areas: general administration, personnel management, academic administration, and budget management, 3) promoting the use of technology in teaching and learning, and 4) upholding ethics in the use of digital technology and information.

Keywords: Leadership, School administration, Digital age

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีบทบาทมากยิ่งขึ้นทั้งในชีวิตประจำวันและระบบเศรษฐกิจ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันส่งผลให้ผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงาน ผู้นำจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล โดยภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลจะต้องมีการพัฒนาตนเอง ปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงรู้เท่าทันเทคโนโลยี และยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการองค์กร

ผู้นำจึงควรตระหนักได้ว่าการบริหารองค์กรในสมัยปัจจุบันไม่สามารถบริหารองค์กรแบบเดิมได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่และสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความฉบับนี้เป็นการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและสังเคราะห์องค์ประกอบความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ประกอบ

ในการตัดสินใจในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งในปัจจุบัน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับการดำรงชีวิตเป็นอย่างมากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูงมาปรับใช้ในสถานศึกษา จะช่วยอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เกิดความต่อเนื่อง ช่วยให้เห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก

ความหมายของภาวะผู้นำ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นำองค์กรทางการศึกษาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต้องสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนที่มาเป็นผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะ มีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ดังนี้

Colin and Gabriele (2000) ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถของผู้อื่นและความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์รวมถึงสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เพื่อให้ผู้ตามทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและกำลังใจ

Yukl (2006) ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในรูปแบบกระบวนการ เพื่อลดความยุ่งยากของภารกิจในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ณิรดา เวชญาติลักษณ์ (2560) ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของผู้มีอิทธิพลในการชักนำ การโน้มน้าว การจูงใจ การสร้างความเชื่อมั่น การสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน

พัชรา วาณิชวสิน (2560) ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำโน้มน้าวและใช้อิทธิพล (อำนาจ/บารมี) ต่อคน (ผู้ตาม/ผู้อื่น) ผ่านสายสัมพันธ์อันเหนียวแน่นด้วยความไว้วางใจ และให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมของบริบทที่เป็นอยู่ เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ไชยา ภาวะบุตร (2565) ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการจูงใจที่ผู้นำมีอิทธิพลเหนือคนกลุ่มอื่นโดยการสั่งการ โน้มน้าวหรือชี้แนะให้คนเหล่านั้นปฏิบัติตาม เพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะ การกระทำหรือกระบวนการที่ผู้นำใช้ในการโน้มน้าวต่อผู้อื่นให้มีพฤติกรรมที่คล้อยตามเพื่อให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วและรุนแรงส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการจัดการศึกษาให้ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ วิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

Good (1973) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการกิจกรรมสถานศึกษาและการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร

Candoli et al. (1992) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมหรือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และบริการด้านต่าง ๆ ให้กับสถานศึกษา

สุภัค ยมพุก, และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษา สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

สัมมา รณิธย์ (2560) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมโดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

จิตติมา อัครธิติพงศ์ (2561) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

รุ่งรัตน์ พลชัย (2563) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุ หรือสิ่งของ ให้เกิดประโยชน์หรือเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารงาน 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความหมายของยุคดิจิทัล

สังคมโลกปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสาร บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างอิสระ ผู้คนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ตามความต้องการ ไม่จำกัดสถานที่ เวลา และโอกาส รวมทั้งด้านการศึกษา ที่เริ่มมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้และพัฒนากิจการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษา ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเราสามารถเรียกยุคนี้ได้ว่าเป็นโลกยุคดิจิทัล ซึ่งมีนักวิชาหลายท่านได้ให้ความหมายของยุคดิจิทัลไว้ ดังนี้

Martin and Grudziecki (2006) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง การใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างเหมาะสม และใช้ในการอำนวยความสะดวกในชีวิต

สุกัญญา แซ่มช้อย (2561) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่เทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้า ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทุกที่ และตลอดเวลา

ปณณทัต กาญจนะวสิต (2561) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ มีความฉลาด สามารถติดต่อสื่อสารและสั่งการให้ทำงานเองได้อย่างอัตโนมัติ สามารถเปิด - ปิด หรือสั่งงานผ่านแอปพลิเคชันได้โดยไม่ต้องกดสวิตช์ที่ตัวอุปกรณ์การสั่งงานด้วยคำพูด ในโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน ให้ถ่ายภาพหรือเขียนข้อความโดยอัตโนมัติ เทคโนโลยีดิจิทัลจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รุ่งรัตน์ พลชัย (2563) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมีความก้าวหน้า และเทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการศึกษา เป็นเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต และตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2566) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง ทักษะในการนำ เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนาระบบการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่เทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ในการใช้ชีวิต อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทันสมัยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง ในการใช้ชีวิตประจำวัน

ยุคดิจิทัลส่งผลอย่างไรต่อภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ส่งผลให้ภาวะผู้นำมีความจำเป็นต้องมีการ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ใหม่ที่จากเดิมผู้นำมีหน้าที่เพียงแค่วางแผนและบริหารจัดการให้องค์กร

ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายและรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการกำหนดกลยุทธ์ นวัตกรรมหรือกำหนดมาตรการเชิงรุกต่าง ๆ เพื่อเสริมจุดแข็งให้องค์กรเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งมีนักวิชาการได้ออกมาเสนอแนะความคิดเกี่ยวกับยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในหลายด้านดังต่อไปนี้

จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) กล่าวว่า ยุคดิจิทัลส่งผลให้ผู้นำต้องมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งประกอบไปด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงมิติในด้านของ มิติวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทันสมัย ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ในองค์กร
2. มิตินำสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational communication) ผู้นำในยุคดิจิทัลจะต้องทำการสื่อสารให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ และบรรลุวิสัยทัศน์ที่วางไว้ เพื่อความรวดเร็วและลดการเกิดความผิดพลาดเกิดในการสื่อสาร มิตินำกระตุ้นทางปัญญา (Intelligent stimulation) ผู้นำองค์กรในยุคดิจิทัลจะต้องมีความรู้ความและมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร
3. มิตินำภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) ผู้นำในองค์กรให้การสนับสนุนบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลความเป็นอยู่ การให้องค์ความรู้ การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจในบางส่วน มิตินำให้ความสำคัญแก่พนักงาน (Personal recognition) มีการให้รางวัล คำชมเชย ให้ผลตอบแทนและสวัสดิการที่ดี รวมทั้งต้องเข้าใจถึงศักยภาพและให้การสนับสนุนในด้านของความคิดให้กับบุคลากร
4. มิตินำความหลากหลายของคนในองค์กร (Diversity) ภาวะผู้นำในองค์กรยุคดิจิทัลต้องมีการเรียนรู้ พฤติกรรม ความแตกต่างระหว่างบุคคล การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกัน และการให้รางวัลกับคนต่างยุคต่างสมัย

ธนภุต พรหมนันน (2560) กล่าวว่า ยุคดิจิทัลส่งผลให้ผู้นำต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบไปด้วย

1. มีความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. มีนโยบายให้ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน
3. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลประเมินผลและประเมินผลการเรียนการสอน
6. จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
7. พร้อมที่จะทดลองใช้และไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีใหม่ ๆ

รุ่งรัตน์ พลชัย (2563) กล่าวว่า ยุคดิจิทัลส่งผลให้ผู้นำต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารใหม่ ซึ่งผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ทำให้บุคลากร

มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกันอยู่เสมอ และรู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

ปณิษฐา มาเชด (2562) กล่าวว่า งานที่ยากที่สุดอย่างหนึ่งในการบริหาร คือการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหาร เนื่องจาก “นักบริหาร” จะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อผลงานของบุคลากรทุกคนในองค์กร ยุคดิจิทัลเป็นยุคของการใช้ความรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะและสมรรถนะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ (2566) กล่าวว่ายุคดิจิทัลส่งผลต่อภาวะผู้นำ ดังนี้

1. การวางตัวเองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา ผู้บริหารต้องเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมที่ตัวเองมีอยู่
2. มีความคิดเชิงกลยุทธ์แบบอนาคตและรู้จักพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารต้องมีแนวคิดแบบอนาคตที่มีความเป็นไปได้และการแก้ปัญหา ที่อาจไม่สามารถแก้ไขได้โดยใช้นโยบาย ระบบ และแนวทางปฏิบัติแบบเดิม
3. พึ่งพา แบ่งปัน และกระจายความเป็นผู้นำ ผู้บริหารต้องกระจายความเป็นผู้นำโดยเน้นการกระจายแหล่งที่มาของอิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทั่วทุกกลุ่มคน จะทำให้ความเชี่ยวชาญและความรู้ความสามารถกระจายไปทั่วกลุ่มคน หากมีการแบ่งปันความคิด จะช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ที่แตกต่าง นำไปสู่การพัฒนาและช่วยสนับสนุนเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้
4. ไม่กลัวเทคโนโลยีใหม่ ๆ และกล้าที่จะทดลอง ผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจเชิงบวกกับผู้ที่ลังเลที่จะเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่การฝืนบังคับ หรือการต่อต้านพวกเขา
5. ไม่เพิกเฉยต่อความคิดแบบเดิม บางความรู้และประสบการณ์แบบเดิมอาจยังคงมีคุณค่า ผู้บริหารการศึกษาที่ดีต้องระวังอย่าเพิกเฉยต่อภูมิปัญญา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ควรเรียนรู้ เชื่อมต่อ และสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกับผู้ที่มีความคิดและยึดถือวิธีทำแบบเก่าอาจให้มีความสำคัญ กับการมีส่วนร่วมและรับฟัง

สรุปได้ว่า ยุคดิจิทัลส่งผลต่อภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เนื่องจาก ยุคดิจิทัลเป็นยุคของการใช้ความรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะและสมรรถนะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ดังนี้ มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในองค์กรและมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

ยุคดิจิทัลส่งผลอย่างไรต่อการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีการนำองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบ ส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำเทคโนโลยีมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2558) ได้กล่าวถึง ผลของยุคดิจิทัลต่อการบริหารสถานศึกษาด้านผู้เรียนและการเรียนรู้ไว้ดังนี้ ผู้เรียนในยุคดิจิทัล (Digital generation) จะคุ้นเคยกับสื่อและเทคโนโลยีมีความจำเกี่ยวกับภาพ (Visual memory) และประมวลผลข้อมูลจากภาพได้ดีกว่าข้อความตัวหนังสือขอบมองภาพที่มีสีสันสดใสมากกว่าสีมืด ๆ ทึม ๆ ชอบการเรียนรู้ผ่านรูปภาพ คลิปวิดีโอที่มีภาพเคลื่อนไหว (Visual learner) และรับรู้ความรู้สึกจากการเคลื่อนไหวร่างกาย (Kinesthetic learner) มากกว่าเรียนรู้จากการฟังครูสอนหรืออธิบาย ดังนั้น เด็กเล็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่เป็นแต่คุ้นเคยกับการใช้สื่อดิจิทัล จึงไม่สนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ เพราะยากกว่าการใช้นิ้วเลื่อนบนหน้าจอ ในระยะยาวเด็กจะตั้งใจเรียนในห้องเรียนน้อยลงและไม่สนใจในการอ่านหนังสือ (Auditory learner) ดังนั้น เด็กเล็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่เป็นแต่คุ้นเคยการใช้สื่อดิจิทัล จึงไม่สนใจการอ่านหนังสือ สอดคล้องกับพิชญ์สินี มะโน (2562) ที่กล่าวว่า ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการบรรยายมาเป็นการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน ร่วมกันค้นหาโจทย์ที่มีอยู่ในชีวิตจริงและร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา

สงบ อินทรมณี (2562) ได้กล่าวถึง ผลของยุคดิจิทัลต่อการบริหารสถานศึกษา ด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต ดังนี้ คนยุคดิจิทัลเป็นกลุ่มคนที่ต้องการความสำเร็จและการยอมรับที่รวดเร็ว ไม่ยึดติดกับองค์กรพร้อมที่จะเปลี่ยนงานตลอดเวลาและนิยมทำงานแบบอิสระ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ชัดเจน พัฒนา สร้างขวัญและกำลังใจให้ตรงความต้องการทั้งของสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ที่มีความสามารถให้อยู่กับสถานศึกษาได้นาน ๆ

ชฎานิส โฆษิตพิมานเวช, และ เอกราช โฆษิตพิมานเวช (2566) ได้กล่าวถึง ผลของยุคดิจิทัลต่อการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ ครูต้องไม่ใช่ Power point หรือโปรแกรมนำเสนองานอื่น ๆ แทนกระดานดำเท่านั้น แต่ครูต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากโลกภายนอกสู่ห้องเรียนโดยผ่าน Internet ก็จะทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น ครูสามารถเล่นบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ได้ นักเรียนสามารถเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry Learning) หรือเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning) ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนได้อย่างสนุกสนาน เทคโนโลยีไม่สามารถมาสอนแทนครูได้แต่ครูที่ไม่ใช้เทคโนโลยีจะต้องถูกแทนที่โดยครูที่มีความสามารถใช้เทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ยุคดิจิทัลส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในหลายด้าน ดังนี้ ด้านผู้เรียน โดยผู้เรียนจะตั้งใจเรียนในห้องเรียนน้อยลง ไม่สนใจในการอ่านหนังสือ ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการบรรยายมาเป็นการทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน ร่วมกันค้นหาโจทย์ที่มีอยู่ในชีวิตจริงและร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้เชื่อมโยงความรู้จากนอกห้องเรียนผ่านการใช้เทคโนโลยีด้วยวิธีการสอนที่หลากหลายและด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนในยุคดิจิทัล ส่วนใหญ่นิยมทำงานแบบอิสระ ต้องการความสำเร็จที่รวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ชัดเจน พัฒนา สร้างขวัญและกำลังใจให้ตรงความต้องการทั้งของสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ที่มีความสามารถให้อยู่กับสถานศึกษาได้นาน ๆ

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากทั้งในระบบเศรษฐกิจและในชีวิตประจำวัน เทคโนโลยีดิจิทัลมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับตัว เตรียมตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีภาวะการเป็นผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลไว้ ดังนี้

Nak Ai (2006) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลว่า หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่สามารถใช้เทคโนโลยี เรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และรู้จักนำความรู้เหล่านั้นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียวกันอย่างมีความหมาย

รัตนารณ วัชรอติยาพล (2563) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลว่า หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะในการสร้างวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนและบูรณาการ การใช้สารสนเทศกับการบริหารงาน

เลอศักดิ์ ตามา, และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2563) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลว่า หมายถึง ทักษะความสามารถ กระบวนการวิธีการ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในฐานะผู้นำในการบริหารงานที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น สร้างแรงจูงใจสนับสนุนการทำงานร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

กะรัต ทองใสพร และคณะ (2565) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำยุคดิจิทัลว่า หมายถึง ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถใช้เทคโนโลยี สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการบริหารองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะพฤติกรรมความสามารถของบุคคล ในการสร้างวิสัยทัศน์ ใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ตามภารกิจของสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีการบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษาและการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และส่งเสริม

การใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกัน ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลซึ่งได้จากสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล คือ การมองเห็นมุมมองการดำเนินงานในองค์กรในยุคดิจิทัล มักจะระบุทิศทางหรือเป้าหมายยาว ๆ เพื่อชี้นำการดำเนินงานและการพัฒนาองค์กรในอนาคตในบริบทของการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำงานองค์กร ซึ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ดังที่จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ในการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้างความเข้าใจและมองเห็นคุณค่าในวิสัยทัศน์ดิจิทัลของสถานศึกษา เชื่อมโยงวิสัยทัศน์ขององค์กรไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงานและโครงการขององค์กรสอดคล้องกับ รัตนารณ วัชรอติยาพล (2563) ที่กล่าวถึง การกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้บรรลุวิสัยทัศน์ รุจาภรณ์ ลักษณะดี (2565) กล่าวว่า ความชัดเจนของวิสัยทัศน์ดิจิทัล สามารถสร้างแรงจูงใจ บรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา

2. การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ คือ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศในกระบวนการบริหารจัดการองค์กร เพื่อช่วยให้การตัดสินใจและการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมุ่งเน้นการเก็บรวบรวม การประมวลผล และการนำเสนอข้อมูลที่มีคุณค่าแก่ผู้บริหาร โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการวางแผน การดำเนินงาน และการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งธนกฤต พราหมณ์นุก (2560) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนางานบริหารให้มีประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างในการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานกิจวัตรประจำวัน ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับ รุจาภรณ์ ลักษณะดี (2565) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกิจวัตรประจำวัน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนางาน การจัดระบบบริหารงานการเงินงบประมาณ การบริหารวิชาการ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารบุคลากร ใช้ระบบดิจิทัลในการวัดผลประเมินผล สร้างทีมงานในการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล มีการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างในการนำระบบดิจิทัลเข้ามาใช้ในการทำงาน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาเพื่อประกอบการตัดสินใจ และนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ดังที่ธนกฤต พราหมณ์นุก (2560) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและจำเป็นต้องส่งเสริมครูในสถานศึกษาให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนผ่านระบบออนไลน์

ส่งเสริมให้จัดทำสื่อการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ มีบทเรียนและแอปพลิเคชันที่หลากหลายสอดคล้องกับ Prensky (2012) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากครูในปัจจุบันควรปรับตัวกับวิธีการคิดและการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลโดยการใช้เทคโนโลยีในการสร้างการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และมีความหมายสำหรับผู้เรียน

4. การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศ คือ การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และสุจริต เพื่อสร้างความเป็นธรรมและความรับผิดชอบในการดำเนินงานขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศ ดังที่ ธนกฤตพรหมันน (2560) ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดนโยบายและข้อบังคับที่ชัดเจนในเรื่องของการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล สร้างความเท่าเทียมและเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนทุกคนสามารถเข้าสู่เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียมกัน และเป็นแบบอย่างบุคลากรดิจิทัลอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนภรณ์ วัชรอติยาพล (2563) ผู้บริหารต้องพิจารณาการเลือกใช้เทคโนโลยีจากผู้ผลิตที่ตระหนักถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล และนอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการปกป้องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับอาชญากรรมไซเบอร์ โดย จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านไอที ด้านการค้นหาและใช้งานโดยจะต้องเข้าใจถึงลิขสิทธิ์ของข้อมูลและการนำไปใช้รวมถึงเรื่องความปลอดภัยของครูนักเรียนและบุคลากร และจุราภรณ์ ลักษณะดี (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างบุคลากรดิจิทัลอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมครูและนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างถูกต้องและมีจริยธรรมส่งเสริมและสร้างความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล มีแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้บริโภคสื่อดิจิทัล ต้องพิจารณาการเลือกใช้สื่อดิจิทัลจากผู้ผลิตที่ตระหนักถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล

ส่วนสุกัญญา แซ่ม้อย (2561) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารทั่วไป หมายถึง คุณลักษณะความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมแสดงออกของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย แนวทางการใช้เครื่องมือดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศในองค์กรที่เป็นประโยชน์เพื่อการบริหาร สาธารณะ การวิเคราะห์ข้อมูลขององค์กร 2) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารบุคคล หมายถึง คุณลักษณะความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมแสดงออกของผู้อำนวยการสถานศึกษา ในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียน ใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ในโรงเรียน โดยเสริมทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมกับบทบาทและลักษณะงานให้แก่ครูผู้สอน และบุคลากร การใช้ดิจิทัลในการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมแสดงออกของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอน การสร้างสื่อดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนการสอน และการจัดทำ

คลังข้อมูลให้พร้อมนำไปใช้วิเคราะห์ต่อ 4) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง คุณลักษณะความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการนำระบบดิจิทัล มาประเมินงบประมาณโครงการ การรายงานเพื่อเสนอของบประมาณโครงการ การใช้สูตรฟังก์ชันเพื่อการคำนวณ การติดตามตรวจสอบงบประมาณค่าใช้จ่าย และการจัดทำรายงานเพื่อเสนอของบประมาณ

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ 1) การมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารวิชาการและด้านการบริหารงบประมาณ 3) การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และ 4) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศ

บทสรุป

จากการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลให้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารต้องมีการปรับตัว ปรับกลยุทธ์ และวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล ยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาและรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างหลากหลาย เพื่อให้การบริหารงานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งด้านผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล รวมถึงสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ เพื่อพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผ่านแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลดิจิทัล 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารวิชาการและด้านการบริหารงบประมาณ 3) การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และ 4) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศ

เอกสารอ้างอิง

กะรัต ทองใสพร และคณะ. (2566) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *Journal of Institute of Trainer Monk Development*, 6(2), 261-270.

จิรพล สังข์โพธิ์, สุวรรณ จันทวาสารกิจ, และ เสาวณีย์ อยู่ติรัมย์. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล:

องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี:

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์. (2566, 10 พฤศจิกายน). บทบาทของผู้บริหารการศึกษายุคดิจิทัล.

<https://adacstou.wixsite.com/adacstou/single-post/>

ชญาณิศ โฆษิตพิมานเวช, และ เอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2566). สถานศึกษาเอกชนยุคดิจิทัล. *วารสาร มณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(5), 578-597.

ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership)* (ฉบับปรับปรุง). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนกฤต พรหมณีนก. (2560). การศึกษาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. *ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 17(1), 43-53.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2558). เด็กยุคดิจิทัล. *วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์*, 50, 79-83.

ปฐมนิธฐา มาเชก. (2562). การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุค 4.0 (ศตวรรษที่21). *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(2), 41-52.

ปณณทัต กาญจนสวัสดิ์. (2561). *โลกยุค 4.0 World 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการกองทัพบก.

พัชรา วาณิชสิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ: จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

พิชญ์สินี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค digital disruption ต่อการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(1), 1-6.

รัตนภรณ์ วัชรอติยาพล. (2563). *ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร [ดัชนีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดัชนีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]*.

รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(3), 53-62.

รุจาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). *ภาวะผู้นำการดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก]*.

เลอศักดิ์ ตามา, และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(38), 224-240.

- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 353-360.
- สัมมา รณิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัค ยมพุก, และ วิโรจน์ เจษภูาลักษณ์. (2558). *การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 4*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566, 20 พฤศจิกายน). *Digital literacy Project*.
<https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>
- Candoli, I. C., Hack, W. G., Ray, J. R., & Stollar, D. (1992). *School business administration: A planning approach* (4th ed.). Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Nak Ai, N. (2006). *The factors of E-leadership characteristics and factors affecting E-leadership effectiveness for basic education principals* [Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University].
- Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom: Hopeful essays for 21st century learning*. Corwin Press.
- Yukl, G. A. (2006). *Leadership in organizations*. UK: Prentice-Hall International.

นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาประวัติศาสตร์ไทย EDUCATIONAL INNOVATIONS FOR THAI HISTORY SUBJECTS

Received: July 8, 2024

Revised: August 18, 2024

Accepted: August 19, 2024

ธราพงษ์ การกระโทก¹, ศักดิ์ดา ทองโสภณ² และ ศุภชัย สมนวน^{3*}

Tharapong Karnkatok¹, Sakda Thongsophon² and Supachai Somnual^{3*}

*Corresponding author, Email: supachais@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาประวัติศาสตร์ไทยของผู้เรียน ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คุณค่าประชาธิปไตย กระบวนการคิดเชิงระบบและการคิดเชิงวิพากษ์ บทบาทของผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการผสมผสานระหว่างการอภิปรายในชั้นเรียน กระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ การออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเปิดกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ดิจิทัล อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน ระบบคลาวด์ เกมดิจิทัล และสื่อการเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์หลักฐานขั้นต้นและขั้นรอง โดยคำนึงถึงเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความยากง่ายของหัวข้อและเนื้อหา ความสามารถที่แตกต่างกันแต่ละระดับชั้น ข้อจำกัดด้านระยะเวลาและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล และวางบนพื้นฐานของการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความสนใจ และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

คำสำคัญ: วิชาประวัติศาสตร์ไทย, นวัตกรรมทางการศึกษา, การเรียนรู้บนฐานนวัตกรรม

^{1,2,3} อาจารย์, โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”, มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2,3} Lecturer, Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University

Abstract

Creation of educational innovation for Thai history subjects for students emphasize citizenship in the 21st century, democratic values, systems thinking and critical thinking. The role of the teacher should focus on integrating of classroom discussions, historical study process and design of modern and open teaching materials such as digital, internet, smartphones, cloud, local learning materials and digital games. It is the basis for primary and secondary evidence analysis. Taking into account the conditions and important factors included the difficulty of the topic and content, different abilities of learners at each level, time limitations, learners' accessibility to information laid on the basis of giving learners the opportunity to seek knowledge of their own, learner's interest, and active participation in classroom.

Keywords: Thai history subject, Educational innovation, Learning on innovation

บทนำ

การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ในอดีตให้ความสำคัญกับมุมมองการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบทางสังคม (Social order) ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีตเพื่อผลิตซ้ำชุดคุณค่าทางสังคม (Social value) เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันระหว่างตัวผู้เรียนกับประเทศ (Piña, 2018) ตลอดจนเสริมสร้างกระบวนการทางความคิดทั้งการคิดเชิงระบบ (Systematic thinking) และความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตและร่วมสมัยได้ด้วยสร้างโลกทัศน์แบบองค์รวม (Holistic approach) ทั้งในระดับโลก ประเทศ ภูมิภาค และตัวผู้เรียน จนนำไปสู่การตัดสินใจวิเคราะห์และตัดสินใจทางความคิดและเป็นผู้ตัดสินใจที่ดีได้ (Good decision maker) ขณะเดียวกันต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย (Suslov et al. 2017) ทั้งนี้ จุดร่วมสำคัญของทั้งสองระยะที่เห็นได้อย่างชัดเจนของการศึกษาประวัติศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันยังคงมุ่งให้ความสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมือง (Citizenship) สามารถเสริมสร้างระเบียบวินัย (Discipline) เป็นหลัก

นอกจากจุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปบางส่วนแล้วยังพบว่า วิธีการบรรยายที่เป็นแนวทางการสอนแบบดั้งเดิม (Tradition) เปลี่ยนแปลงไปสู่การให้ความสำคัญกับการถกเถียงอภิปราย (Discussion) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเครื่องมือหรือสื่อการเรียนสอนวิชาประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลงไปโดยมุ่งมีตัวแปรสำคัญคือ นวัตกรรมการเรียนรู้ (Learning innovation) ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ส่งผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้และการรับสื่อของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป และผู้เรียนแต่ละบุคคลอาจมีความสนใจในประเด็นที่แตกต่างกัน ทำให้โรงเรียนและผู้สอนต้องปรับตัวทั้งการวางแผนการจัดการเรียนการสอนและบทบาทของผู้สอนในชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับผู้เรียน และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดการเรียนรู้ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และต่อมาสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ได้จัดทำแนวการจัดกิจกรรม Active learning ที่เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์: ประวัติศาสตร์ชาติไทย (พ.ศ. 2563) เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับให้โรงเรียนและผู้นำนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันในทางปฏิบัติยังมีช่องว่างของผู้สอนสำหรับผู้เรียน ทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตัวผู้สอนที่ต้องการ เทคนิควิธีการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทั้งการอภิปราย และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับสาระสำคัญของเนื้อหาและตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ จึงเป็นที่มาของการศึกษาเพื่อให้ข้อเสนอการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาประวัติศาสตร์ไทยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในครั้งนี้

บทบาทของผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์บนฐานนวัตกรรม

ในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ควรเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากเป็นผู้นำเสนอข้อมูลหรือผู้บรรยาย (lecturer) ฝ่ายเดียว เปลี่ยนเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)” ในการจัดการเรียนการสอน คอยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการนำเสนอ การอภิปรายถกเถียง การคิดวิเคราะห์ พินิจพิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง และตกผลึกทางความคิดให้กับตัวผู้เรียน ซึ่งความท้าทายอาจเกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีความท้าทายมักเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่มีความอ่อนไหวและอาจเป็นข้อถกเถียง เช่น การเมือง ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และมุมมองต่าง ๆ ต่อประเด็นเหล่านั้น ผู้สอนมีบทบาทหน้าที่สำคัญตั้งแต่การวางแผนการเรียนการสอนในห้องเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรแผนการศึกษาและการประเมินผลสัมฤทธิ์ในระดับชาติ คุณลักษณะที่สำคัญพื้นฐานของผู้สอนจึงมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จ ได้แก่ ทักษะการสื่อสารที่ดี (Communication skill) ภาวะผู้นำ (Leadership skill) (Desinguraj & Kumar, 2021)

นอกจากนี้ ข้อคำนึงที่สำคัญสำหรับการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน ผู้สอนต้องคอยสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณกับเหตุการณ์ที่เรียนรู้และสรุปผล สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณกับเหตุการณ์ที่เรียนรู้และสามารถสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ คำนึงเสมอว่าการเรียนการสอนจะเป็นโอกาสในการพัฒนาวิธีการทางปัญญาในการจดจำวันที่และเหตุการณ์ในลักษณะที่ง่าย สนุกสนาน และระยะยาว ใช้วิธีการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในขณะที่เกิดกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและตอบคำถาม ตลอดจนให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม การแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (Moreira, Alves, and Duarte, 2022) ในการเตรียมความพร้อม การวางแผน บทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนต้องมีความพยายามให้ผู้เรียนทุกคนมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ มุ่งเน้นการออกแบบการสอนที่มีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แผนการสอนควรประกอบด้วยผลการเรียนรู้ ความรู้เดิม คำถามเบ็ดเตล็ด วิธีการสอน แบบทดสอบ กิจกรรม ส่วนการโต้ว่าท้วงติงอภิปราย และงานเขียนที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน แผนการสอนที่มีประสิทธิภาพของการดำเนินการสืบนาที่ในห้องเรียนย่อมสร้างความสนใจในวิชาประวัติศาสตร์ (Desinguraj & Kumar, 2021)

การสอนแบบอภิปราย (Discussion method) เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาย่างใดอย่างหนึ่งหรือประเด็นข้อสงสัยโดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน วิธีการสอนแบบอภิปรายนี้ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น พุดเป็น และเสริมสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

เสริมคุณลักษณะนักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และไม่เบียดเบียน การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ บทบาทของผู้สอนในขั้นนำเข้าสู่หัวข้อการอภิปราย จะทำหน้าที่กระตุ้นหรือ ปลุกเร้าความสนใจของผู้เรียนให้มีความสนใจร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น หรืออาจเป็นการแบ่งบทบาท สมมติโดยผู้สอนมอบหมายในฝ่ายหนึ่งนำเสนอข้อมูล รายงาน หรือผลการจัดทำโครงการ ซึ่งมีหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ ส่วนในขั้นตอนของการอภิปรายในชั้นเรียน จะให้ผู้เรียนที่ได้รับฟังข้อมูล ที่นำเสนอตั้งคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นโต้แย้งข้อมูลที่นำเสนอด้วยหลักฐานอื่น ๆ และให้ผู้สอนทำหน้าที่ ตัดบทถกเถียงในชั้นเรียน และสรุปผลการอภิปราย รวมทั้งให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญและ แนวคิดที่ได้จากการอภิปราย (บุญชม ศรีสะอาด, 2537; มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ม.ป.ป.)

ในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาการอภิปรายและ ถกเถียง และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน มุ่งเน้นการสอนแบบมีส่วนร่วม (Engagement) ระหว่างผู้เรียนกับ ผู้สอน รวมทั้งต้องฝึกให้ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์นำมาใช้ในการอ้างอิงได้อย่างชัดเจน ใน กระบวนการจัดการเรียนการสอนหน้าชั้นเรียน นอกจากการบรรยายเนื้อหาสาระทางประวัติศาสตร์ในหัวข้อต่าง ๆ ควรเปิดพื้นที่การอภิปราย ถกเถียง และมีบทบาทของการเป็นที่ปรึกษาหรือโค้ชในการแสวงหาข้อมูล หมั่นคอย สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ สร้างประเด็นที่ท้าทายต่อการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนอยู่เสมอ รวมทั้งผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำ ส่งเสริมการอภิปราย และการเคารพความคิดเห็นหรือมุมมองผู้เรียน ซึ่งกันและกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมด้วยหนังสือเสริมการเรียนรู้หรือสื่ออื่น ๆ ที่มีข้อมูลทันสมัย ต่อเหตุการณ์หรือหัวข้อนั้น ๆ ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน (Leadership skill) (Desinguraj & Kumar, 2021)

ดังนั้น โดยสรุปบทบาทของผู้สอนที่ควรปรับเปลี่ยนจากการเน้นการบรรยายแบบดั้งเดิมและเป็นผู้ส่ง มอบความรู้เพียงอย่างเดียว ไปสู่บทบาทใหม่ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์บนฐานนวัตกรรม มีดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในกระบวนการอภิปรายเชิงสร้างสรรค์ ทั้งการเสนอหัวข้อ กระตุ้นการอภิปราย และตกผลึกองค์ความรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทั้งองค์ความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะของผู้เรียนไปพร้อมกัน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงระบบ การคิดเชิงวิพากษ์ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเคารพในความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2. บทบาทเป็นผู้สนับสนุน (Supporter) การเรียนรู้เชิงปฏิบัติให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับแต่ละประเด็นศึกษา สำหรับนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้และอภิปราย ในห้องเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน

3. บทบาทเป็นที่ปรึกษา (Advisor) เมื่อมีประเด็นข้อคำถามหรือสงสัย รวมทั้งแนะนำแนวทางการ เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม

4. บทบาทเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรและแผนการสอนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับแผนการศึกษา ระดับชาติ ให้เชื่อมโยงกับบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ที่ทันสมัย

5. บทบาทในการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) ให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าและ มีความสนใจต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรือมองว่าไม่สำคัญ

นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำและเผยแพร่ “แนวการจัดกิจกรรม Active learning ที่เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์: ประวัติศาสตร์ชาติไทย” เป็นชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางประวัติศาสตร์ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการรู้จักหลักฐานที่หลากหลาย (Sourcing) ขั้นการประเมินคุณค่าของหลักฐานหรือการวิพากษ์หลักฐาน (Corroboration) และขั้นการวิเคราะห์สังเคราะห์โดยใช้ข้อมูลผ่านการวิพากษ์กับข้อมูลอื่น ๆ (Contextualizing) หรือรวมเรียกว่า “ทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C” เพื่อเป็นแนวทางและแรงบันดาลใจให้แก่ผู้สอนที่จะมีต้นแบบในการพัฒนาและปรับเสริมรูปแบบการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสอดคล้องกับข้อเสนอให้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทบทวนประวัติศาสตร์ ขั้นวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ ขั้นสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ และขั้นเผยแพร่ประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะทางประวัติศาสตร์” ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ทักษะทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ การประเมินค่าหลักฐาน การฝึกคิดวิเคราะห์ตามบริบททางประวัติศาสตร์ คือ การต้องรู้จักบุคคล เวลา สถานที่ และรู้จักเชื่อมโยงข้อมูลจากหลักฐานที่ได้รับกับองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนทักษะทางประวัติศาสตร์เป็นทักษะการคิดวิเคราะห์ในมิติประวัติศาสตร์เน้นการตั้งคำถามตลอดเวลา ไม่ใช่เพียงการนำข้อมูล หลักฐานที่รวบรวมได้มาเรียงต่อกันทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C จึงเป็นทักษะที่ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถอย่างเชี่ยวชาญในการใช้ความคิดที่เป็นกระบวนการ เป็นเหตุเป็นผล มีวิจรรย์ญาณ เปิดกว้างทางความคิดเห็น เพื่อสืบสอบเรื่องราวบนพื้นฐานข้อมูลหลักฐาน ข้อเท็จจริงที่ปรากฏประกอบด้วยทักษะที่เป็นลำดับขั้นตอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ประกอบด้วย

ขั้นการรู้จักเอกสารหลักฐานที่หลากหลาย (Sourcing) หลักฐานเป็นพื้นฐานสำคัญของการสืบค้นประวัติศาสตร์ กระบวนการรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ ผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการสืบค้นข้อมูล วางแผนรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งหลักฐานขั้นต้น คือ หลักฐานที่เกิดร่วมสมัยกับเหตุการณ์นั้น ๆ หรือมีการบันทึกร่วมสมัยกัน และหลักฐานชั้นรอง คือ งานเขียนที่ใช้หลักฐานขั้นต้นมาศึกษาวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อาจพบได้ใกล้ตัว เช่น เอกสารทางราชการ บทความในหนังสือพิมพ์ การสัมภาษณ์ ภาพถ่าย ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น

ขั้นการประเมินค่าของหลักฐาน (Corroboration) เป็นกระบวนการตรวจสอบประเมินค่าเนื้อหาและข้อมูลที่ปรากฏจากข้อมูลภายในหลักฐานเอง เช่น การตรวจสอบ วัน เดือน ปี ที่ผลิตหรือสร้างเอกสาร การตรวจสอบชื่อบุคคล สถานที่ที่ปรากฏ การเทียบศักราชในเอกสาร การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ทัศนคติของผู้เขียน ข้อเท็จจริง การบิดเบือนข้อมูล ความหมายที่แท้จริง เป็นต้น ขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญโดยเฉพาะมิติความน่าเชื่อถือทัศนคติของผู้เขียนข้อเท็จจริง การบิดเบือนข้อมูล ความหมายที่แท้จริง ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดพิจารณาความน่าเชื่อถือ ตามตรรกะและความสมเหตุสมผล

ขั้นการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลาย (Contextualizing) คือ กระบวนการสอบทานเปรียบเทียบเนื้อหาและข้อมูลที่ได้จากหลักฐานนั้น ๆ กับหลักฐาน เอกสาร ข้อมูลแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหรือความจริงทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเหตุการณ์ สาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ ความ

เป็นไปของเหตุการณ์ ผลของเหตุการณ์ เป็นต้น โดยอาจจัดกระบวนการให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบเอกสารกับหลักฐานอื่น ๆ เช่น ระหว่างหลักฐานภาพถ่าย แผนที่โบราณ ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การเปรียบเทียบชุดข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลสรุปเรื่องราวที่ได้ศึกษาตามตรรกะความน่าเชื่อถือจากหลักฐานที่ปรากฏ

นอกจากการบรรยายและตั้งประเด็นหัวข้อการอภิปรายแล้ว รูปแบบการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะดังกล่าวมีหลากหลาย อาทิ การมอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงงานประวัติศาสตร์ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้น แนะนำให้คำปรึกษา แก่ผู้เรียนในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกและกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำการศึกษาค้นคว้า การวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดขั้นตอนการทำงาน การสำรวจรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลและการออกแบบการนำเสนอผลงาน และการใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน เช่น โรงเรียน วัด มัสยิด โบสถ์ อนุสาวรีย์ ตลาด ย่านการค้า แหล่งชุมชนโบราณ บ้ายจารึก พิพิธภัณฑ์ ในท้องถิ่น การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี หรืออาจหมายถึง บุคคลสำคัญ ปราชญ์ หรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น ฯลฯ

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 สามารถปรับใช้กับการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้น เพียงแต่ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและระดับความยากง่ายที่มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติใช้ตามกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้ (วิภาดา พินลา, 2560) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทบทวนประวัติศาสตร์ เป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเพื่อ เชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตทางประวัติศาสตร์ โดยการรับรู้และการสัมผัสจากสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย อาทิ ภาพ แผนที่ ภาพถ่าย เหตุการณ์ สมุดเยี่ยมโรงเรียนวัดที่ศึ้น เรื่องเล่า ตำนาน ฯลฯ แล้วตั้งคำถามถามผู้เรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ทำไม เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นออกจากกัน โดยแบ่งผู้เรียนและหัวข้อทางประวัติศาสตร์เป็นกลุ่มช่วยกันระดมสมองเพื่อร่วมกันอภิปราย และอธิบายให้เหตุผลตามความคิดเห็นของผู้เรียนแต่ละคน ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการเขียนผังความคิด (Mind mapping) การลงไปศึกษาหาข้อมูลที่แหล่งวิทยาการในชุมชน ฯลฯ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งที่รู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ เป็นการนำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าแล้วมาตีความและสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงในรูปแบบของแนวคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์เป็นเรื่อง ๆ โดยนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณาอธิบาย วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นประกอบอีกครั้ง แล้วจึงสรุปผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกลายเป็นความคิดรวบยอดการเรียนรู้จากกลุ่มอื่น ๆ

ขั้นที่ 4 การเผยแพร่ประวัติศาสตร์ เป็นการถ่ายทอดผลงานของผู้เรียนที่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อนำเสนอในกลุ่มย่อย ๆ ให้เพื่อน ๆ ตีชม และปรับปรุงแก้ไข หรือกระตุ้นหรือเชิญชวนให้บุคคลนอกห้องเรียน เห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในเรื่องราวอันดีงามในอดีต โดยสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปร่วมด้วย เป็นต้น

จากการทบทวนแนวคิดในเบื้องต้นทำให้เห็นว่า นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C ผ่านการกระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ การทบทวนประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ การสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ และการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย มีความหลากหลาย ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการวิพากษ์ในชั้นเรียนร่วมกัน

นวัตกรรมด้านเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ปัจจุบันมีข้อเสนอจำนวนมากเกี่ยวกับเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่าเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์นั้น ต้องมีความหลากหลายและยืดหยุ่น สื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

ประเภทที่หนึ่ง สื่อการเรียนรู้ที่เป็นปฐมภูมิหรือหลักฐานขั้นต้น (Primary information) หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีอยู่ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (นิคม ชมภูหลง, 2545) ได้แก่

1) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ศิลาจารึก ตำนาน จดหมายเหตุ พระราชพงศาวดาร บันทึกประจำวัน เอกสารราชการ ข่าวนั่งสือพิมพ์ในอดีต เป็นต้น

2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เกรียงไกร สมบัติ เสื้อผ้า ภาพถ่าย เป็นต้น ทั้งนี้ ในบางกรณีอาจมีทั้งหลักฐานทั้งสองประเภทอยู่ด้วยกัน เช่น วัด แหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งจะมีวิทยาการให้ความรู้ในเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับข้อความสถานที่ หรือวัตถุชิ้น ๆ

ประเภทที่สอง สื่อการเรียนรู้ที่เป็นทุติยภูมิ หรือหลักฐานชั้นรอง (Secondary information) เป็นข้อมูลหรือชุดองค์ความรู้ที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง และจัดทำเป็นสื่อสำหรับการเรียนรู้ (Desinguraj & Kumar, 2021; Haupt, 2013) ได้แก่

1) ชุดความรู้ทั่วไป ซึ่งมีเนื้อหาตามมาตรฐานของหลักสูตรทั้งหนังสือหลักและหนังสือเสริม อาจจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักพิมพ์เอกชน

2) พจนานุกรม (Dictionary) เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้โดยทั่วไปพจนานุกรมมีหลากหลายประเภทมีความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละชั้นที่แตกต่างกัน

3) การสร้างแผนที่และแผนภูมิทางประวัติศาสตร์ (Historical maps and charts) ประกอบการสร้างความรู้เข้าใจในเนื้อหาสาระของเหตุการณ์ อาจใช้วาดกระดานหรือแผนที่จริงโดยมีการปักหมุดหรือการทำสัญลักษณ์ประกอบเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้อ่านเข้าใจหัวข้อและพัฒนาทักษะแผนที่ของผู้เรียน

4) ห้องเรียนดิจิทัล (Digital classrooms) การเรียนรู้เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ อาจใช้กระดานอัจฉริยะ (Smart boards) เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งการนำเสนอด้วยโปรแกรม Power Point หนังสือนิทาน วัตถุ ลวดลายทางสถาปัตยกรรม แบบจำลองโบราณสถานต่าง ๆ เป็นต้น

5) การใช้สมุดโน้ต (Notes) บทเรียนที่ใช้ในการประกอบการสอน อาจมีการจัดทำเป็นคลังคำถาม แผนภาพ หรือแผนที่ทางความคิดที่เข้าใจง่ายบรรจุอยู่

6) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลในอินเทอร์เน็ต (Internet) และสื่อมัลติมีเดีย (Multimedia) เพื่อเข้าถึงข้อมูลเว็บไซต์ที่มีทั้งลักษณะเนื้อหาเชิงข้อมูลที่เป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว และ

ข้อความเสี่ยง ประกอบการทำความเข้าใจได้ ซึ่งครูสามารถรวบรวมและแนะนำประกอบการเรียนรู้ เช่น Kindle ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับการดาวน์โหลดและจัดเก็บหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ สามารถจัดเก็บหนังสือได้มากมาย โดยไม่ต้องแบกหนังสือเรียนหนักๆหรือการใช้ระบบคลาวด์ (Cloud) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Google drive เป็นต้น

7) การส่งเสริมการใช้สมาร์ทโฟน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและเสริมสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ในบางกรณีผู้เรียนหรือโรงเรียนอาจมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ที่ทันสมัยผู้เรียนสามารถใช้แท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กได้เช่นกัน รวมทั้งยังสามารถกระตุ้นและสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบเกมดิจิทัล (Digital game-based learning) ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เกม ควิซ การแข่งขัน แบบตอบคำถามออนไลน์ เป็นต้น (Sandberg, Maris, and Hoogendoorn, 2014)

จากแนวคิดนวัตกรรมด้านเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันต้องคำนึงถึงเครื่องมือที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่จัดอยู่ในกลุ่ม Generation alpha มีความคุ้นเคยกับการให้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน (Internet of things) มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เครื่องมือในการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น ยังคงมีความจำเป็น ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ผ่านเครื่องมือที่ยังอยู่ในรูปแบบอื่น ๆ หรือรูปแบบเดิม เช่น ชุดความรู้ทั่วไป พจนานุกรม แผนที่ และแผนภูมิทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแม้จะเป็นเครื่องมือที่ดูเหมือนล้าสมัย แต่สามารถปรับใช้ผสมผสานกับเครื่องมือดิจิทัลและโปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับประเด็นศึกษาได้เช่นกัน

กรอบแนวคิดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ สำหรับผู้เรียน

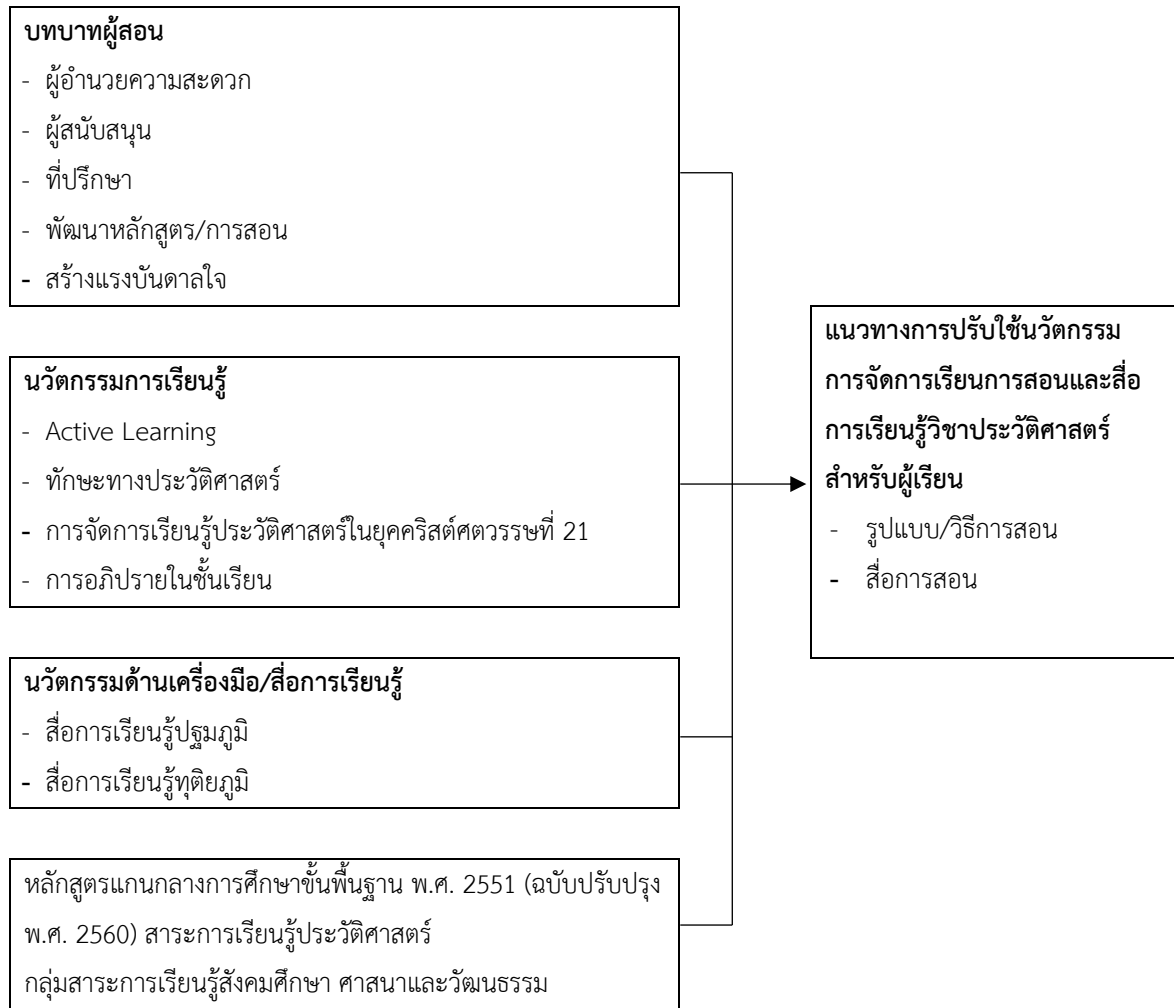
จากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และบทเรียนต่าง ๆ การพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์สำหรับผู้เรียน จะเห็นได้ว่า ต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขปัจจัย 4 ส่วน สัมพันธ์เข้าด้วยกันเพื่อการออกแบบรูปแบบการสอนหรือวิธีการสอน และสื่อการเรียนรู้

ส่วนที่ 1 บทบาทผู้สอนที่ต้องปรับจากผู้บรรยายเป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการอภิปราย ผู้สนับสนุนการเรียนรู้เป็นที่ปรึกษาเมื่อมีข้อสงสัยหรือแนวทางเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทผู้สอนยังรวมไปถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนตระหนัก เห็นคุณค่า และเกิดความสนใจในวิชาประวัติศาสตร์

ส่วนที่ 2 นวัตกรรมการเรียนรู้ ต้องปรับเปลี่ยนจากการบรรยายไปสู่การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning) การปลูกฝังถึงแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องในรูปแบบทักษะ การเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 ที่มีแบบแผนขั้นตอนที่ชัดเจน ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ และใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงอภิปราย (Discussion) เป็นเครื่องมือในการสังเคราะห์และตกผลึกองค์ความรู้ อันเป็นการปลูกฝังความเคารพซึ่งกันและกันของผู้เรียน

ส่วนที่ 3 การพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนรู้การสอนที่ปรากฏอยู่ทั้งสื่อการเรียนรู้ปฐมภูมิ และสื่อการเรียนรู้ทุติยภูมิ ได้อย่างเหมาะสมกับประเด็นศึกษา และส่วนที่ 4 การทบทวน แกนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งข้อมูลทั้ง 4 ส่วนนี้ ผู้เขียนจะนำมาใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะสำหรับ

เป็นแนวทางปรับใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ สำหรับผู้เรียน ที่เหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดพัฒนาแนวทางการปรับใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน และสื่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ สำหรับผู้เรียน

แนวทางการปรับใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ สำหรับผู้เรียน

เมื่อได้มีการทบทวนนวัตกรรมด้านบทบาทของผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์บนฐานนวัตกรรม นวัตกรรมเทคนิคการสอนวิชาประวัติศาสตร์ แนวทางจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active learning) ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และนวัตกรรมด้านเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในที่นี้จะ เป็น ตัวอย่างการให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปปรับใช้ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้สอน สามารถนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน การใช้เครื่องมือหรือสื่อการเรียนสอนและตัวอย่าง และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 วิธีการสอนและสื่อการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับชั้น	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การจัดการเรียนการสอน/สื่อการเรียนรู้
มาตรฐาน ส. 4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ		
ม.1	- ความสำคัญของช่วงเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์ - ความสำคัญของอดีตที่มีต่ปัจจุบันและอนาคต - ตัวอย่างการใช้เวลา ช่วงเวลา และยุคสมัยที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ - ที่มาของศักราช ได้แก่ จ.ศ., ม.ศ., ร.ศ., พ.ศ., ค.ศ. และ ฮ.ศ. และวิธีการเทียบศักราช และตัวอย่าง - ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ - วิธีการทางประวัติศาสตร์ - ตัวอย่างหลักฐานการศึกษา และตัวอย่างสมัยสุโขทัย - นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ไทยและท้องถิ่น	วิธีการสอน - การบรรยาย และยกตัวอย่าง - การสาธิต - ตั้งคำถาม/โจทย์ และฝึกปฏิบัติ สื่อการสอน - หนังสือเรียน - สูตรคำนวณศักราชโปรแกรมคำนวณเทียบปี (เช่น พ.ศ./ค.ศ./ร.ศ. จ.ศ.) - สมุดโน้ต: ตารางเปรียบเทียบเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลาเดียวกันระหว่างประวัติศาสตร์ไทย-ท้องถิ่น และภาพประกอบ - เกมดิจิทัล วิธีการสอน - การบรรยาย และยกตัวอย่าง - สาธิตวิธีการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ - อภิปรายในชั้นเรียน สื่อการสอน - ชุดความรู้ทั่วไป (สื่ออิเล็กทรอนิกส์) - หนังสือเรียน และหนังสือแนะนำอ่านเพิ่มเติม - ห้องเรียนดิจิทัล: แผนภาพแสดงขั้นตอนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ - อินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัล: แสดงตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ศิลาคารึก พงศาวดาร บันทึกชาวต่างชาติ จดหมายเหตุ เป็นต้น - เอกสาร หนังสือ ชุดองค์ความรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Google Drive - เกมดิจิทัล

ระดับชั้น	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การจัดการเรียนการสอน/สื่อการเรียนรู้
ม. 2	- วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ เช่น ภูมิหลังผู้ทำ สาเหตุ ช่วงเวลา รูปลักษณะของหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น ๆ - ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยและท้องถิ่น หรือหลักฐานสมัยอยุธยา - ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ สมัยอยุธยาและธนบุรี เช่น ข้อความบางตอนในพงศาวดาร จดหมายเหตุชาวต่างชาติ - การแยกแยะระหว่างหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ - ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานสมัยอยุธยาและธนบุรี - ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความทางประวัติศาสตร์	วิธีการสอน - บรรยาย และยกตัวอย่าง - สาธิตวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ การตั้งข้อสังเกต และการเทียบเคียง - การให้ผู้เรียนทดลองค้นคว้า - อภิปรายกระบวนการตรวจสอบและพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล สื่อการสอน - หนังสือเรียน และหนังสือแนะนำเพิ่มเติม - ห้องเรียนดิจิทัล: 1) ตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือสมัย เช่น พงศาวดารไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และหลักฐานทางโบราณคดี 2) ตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อคิดเห็น เช่น บันทึกชาวต่างชาติ คำให้การชาวกรุงเก่า - โน้ตบุ๊ก/สมาร์ทโฟน: ข้อมูลเพิ่มเติมหลักฐานหลักและหลักฐานโต้แย้ง (นำมาสู่การอภิปราย) หรือบทความทางวิชาการที่สืบค้นได้ มีความน่าเชื่อถือและแสดงถึงข้อถกเถียงต่าง ๆ - เอกสาร หนังสือ ชุดองค์ความรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Google Drive - ไฟล์ตารางเทมเพลต (Template) ในรูปแบบ (MS. Word/Power Point หรือ Canva) สำหรับนำมาใช้วิเคราะห์เทียบเคียงสาระสำคัญข้อมูลที่ได้และแหล่งอ้างอิง - เกมดิจิทัล

ระดับชั้น	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การจัดการเรียนการสอน/สื่อการเรียนรู้
ม. 3	- ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น - นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่น - วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	วิธีการสอน - บรรยาย และยกตัวอย่าง - มอบหมายใบงาน/โครงการ: แบ่งหัวข้อศึกษาข้อมูลเชิงลึกประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์และท้องถิ่น (งานกลุ่ม) - อภิปราย ตั้งคำถามชวนคิดเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนมุมมองและทัศนะทางประวัติศาสตร์ และแสดงหลักฐานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนและโต้แย้ง สื่อการสอน - ห้องเรียนดิจิทัล: แผนภาพแสดงกระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่ต้อง - ใบงาน: 1) ระดมความคิดเห็นและช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานที่หยิบยกขึ้นมาในชั้นเรียน (ท้องถิ่น/รัตนโกสินทร์) 2) จัดทำแผนภาพช่วงเวลา (Timeline) ประวัติตนเองและครอบครัว - เอกสาร หนังสือ ชุดองค์ความรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Google Drive - เกมดิจิทัล
มาตรฐาน ส. 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง และตระหนักถึงความสำคัญและความสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น		
ม.1	- ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ - พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	วิธีการสอน - การบรรยาย และอธิบาย - มอบหมายใบงาน/โครงการ - อภิปรายในชั้นเรียนเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์อดีตกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ระดับชั้น	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การจัดการเรียนการสอน/สื่อการเรียนรู้
	- ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น แหล่งมรดกโลก - อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ ในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน	สื่อการสอน - แผนที่และอุปกรณ์ เช่น หมด ธง - สัญลักษณ์สื่อดิจิทัล : 1) แผนภาพ Timeline ประวัติศาสตร์ - รูปภาพประกอบการอธิบาย - อินเทอร์เน็ตและสื่อมัลติมีเดีย: 1) วิดีทัศน์เชิงสารคดีข้อเท็จจริง และข้อถกเถียงทางประวัติศาสตร์ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสมาร์ตโฟน โน้ตบุ๊ก และคอมพิวเตอร์โรงเรียน
ม. 2	- ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ ของภูมิภาคต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป - พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของ ภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) - ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่ง อารยธรรม ตะวันออกและแหล่งมรดก อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน	- ทักษะศึกษาแหล่งอารยธรรมหรือพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น (ถ้ามี) - เกมดิจิทัล
ม.3	- ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของ ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป - พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของ ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) โดยสังเขป - อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก ที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยสังเขป - ความร่วมมือและความขัดแย้ง ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เช่น สงครามโลกครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 สงครามเย็น องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ	

ระดับชั้น	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การจัดการเรียนการสอน/สื่อการเรียนรู้
มาตรฐาน ส. 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย		
ม.1	- สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยโดยสังเขป - รัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพริ้งค์ ทวารวดี ล้านนา นครศรีธรรมราช สุพรรณภูมิ - การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยและปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก - พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วัฒนธรรมสุโขทัย ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย - ความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย	วิธีการสอน - การบรรยาย และอธิบาย - มอบหมายใบงาน/โครงการเพื่อนำเสนอข้อมูล - อภิปราย ตั้งคำถามชวนคิดเพื่อร่วมกัน แลกเปลี่ยนมุมมองและทัศนะทางประวัติศาสตร์ และแสดงหลักฐานอื่นๆ เพื่อสนับสนุนและโต้แย้ง สื่อการสอน - ห้องเรียนดิจิทัล: 1) แผนภาพ Timeline ประวัติศาสตร์ 2) แผนภาพความคิดปัจจัยภายใน-ภายนอก 3) แผนที่ทางประวัติศาสตร์ 4) ภาพประกอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์กระแสหลัก และข้อโต้แย้ง 5) ภาพประกอบบุคคลสำคัญ - อินเทอร์เน็ตและสื่อมัลติมีเดีย: 1) วีดิทัศน์เชิงสารคดีข้อเท็จจริง และข้อถกเถียงทางประวัติศาสตร์ 2) ภาพยนตร์ทางประวัติศาสตร์ (การบ้าน) - ทัศนศึกษาแหล่งอารยธรรม พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุในท้องถิ่น (ถ้ามี) - เอกสาร หนังสือ ชุดองค์ความรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Google Drive - เกมดิจิทัล
ม.2	- การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา - ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภามเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา - พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ - การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 และการกู้เอกราช - ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา - การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 การกู้เอกราชและการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี - ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี - วิถีกรรมของบรรพบุรุษไทยและของบุคคลสำคัญของไทยที่มีส่วนสร้างชาติไทย เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 พระสุริโยทัย พระนเรศวร พระนารายณ์ พระเจ้าตากสิน พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นต้น	- อินเทอร์เน็ตและสื่อมัลติมีเดีย: 1) วีดิทัศน์เชิงสารคดีข้อเท็จจริง และข้อถกเถียงทางประวัติศาสตร์ 2) ภาพยนตร์ทางประวัติศาสตร์ (การบ้าน) - ทัศนศึกษาแหล่งอารยธรรม พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุในท้องถิ่น (ถ้ามี) - เอกสาร หนังสือ ชุดองค์ความรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Google Drive - เกมดิจิทัล
ม.3	- การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี - ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์	

ระดับชั้น	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การจัดการเรียนการสอน/สื่อการเรียนรู้
	- บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรี - พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางด้าน การเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตามช่วงสมัยต่าง ๆ - เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัย การปฏิรูป ประเทศ สงครามโลกครั้งที่ 1-2 โดยวิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัยและผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ - ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์ที่ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะ รัชกาลที่ 9 และพระราชินี (พันปีหลวง) - บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงปัจจุบันในสังคมโลก	

บทสรุป

การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับวิชาประวัติศาสตร์ไทยของผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เกิดทักษะทางประวัติศาสตร์ในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ มีกระบวนการคิดเชิงระบบ (Systematic thinking) และการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) โดยบทบาทของผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอภิปราย (Discussion) มากกว่าการบรรยาย (Lecture) ในชั้นเรียน บทบาทของผู้สอนจึงเปลี่ยนจากผู้บรรยายไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้สนับสนุน และให้คำปรึกษากระบวนการเรียนรู้และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ และสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์แก่ผู้เรียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการมอบหมายงานในรูปแบบใบงานและโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active learning) มากกว่าการป้อนข้อมูลหรือองค์ความรู้จากผู้สอนเพียงอย่างเดียว

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอภิปราย (Discussion) ต้องนำมาผสมผสานเข้ากับกระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ เพื่อการเสริมสร้างผู้เรียนให้เกิดทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C ตามที่กระทรวงศึกษาธิการคาดหวังนั้น ต้องมีการออกแบบการเรียนการสอนที่ครอบคลุมกระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง ตั้งแต่ขั้นการรู้จักหลักฐานที่หลากหลาย (Sourcing) ขั้นการประเมินคุณค่าของหลักฐานหรือการวิพากษ์หลักฐาน (Corroboration) และขั้นการวิเคราะห์สังเคราะห์โดยใช้ข้อมูลผ่านการวิพากษ์กับข้อมูลอื่น ๆ (Contextualizing) ซึ่งผู้สอนอาจเสนอหัวข้อในชั้นเรียน หรือมอบหมายใบงานหรือโครงงาน (เดี่ยวหรือกลุ่ม) ตามความเหมาะสมของระยะเวลา ความยากง่ายของหัวข้อและการเข้าถึงแหล่งข้อมูล คอยให้คำแนะนำการแสวงหาข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ รวมทั้งผู้สอนต้องมี

ความเป็นกลางเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการอภิปราย ตลอดจนสามารถชวนคิดชวนคุยเพื่อสรุปบทเรียนที่ได้ในแต่ละหัวข้อ

นอกจากนี้ บทบาทผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดรับกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อการสอนที่ต้องมีการออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพทางความคิดในรูปแบบต่าง ๆ และภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์จริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ทั้งหลักฐานขั้นต้น (Primary information) เช่น ภาพพงศาวดาร ภาพศิลาจารึก ภาพจดหมายเหตุ ภาพบันทึกชาวต่างชาติ ภาพโบราณสถานและโบราณวัตถุ แหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น และหลักฐานขั้นรอง (Secondary information) เช่น หนังสือเรียน หนังสือเสริม ห้องเรียนดิจิทัล สมุดโน้ต อินเทอร์เน็ต รวมทั้งเอกสาร หนังสือ และชุดองค์ความรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือเกมดิจิทัลให้มีความน่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ เป็นต้น สื่อการเรียนการสอนเหล่านี้ ผู้สอนต้องสามารถประเมินศักยภาพของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น ความยากง่ายของเนื้อหาหรือหัวข้อ และข้อจำกัดด้านระยะเวลาและความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับใช้กับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์สำหรับผู้เรียน ตามที่กระทรวงศึกษากำหนดได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น นวัตกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์สำหรับผู้เรียน ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามที่ได้สังเคราะห์ไว้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวการจัดกิจกรรม Active learning ที่เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์: ประวัติศาสตร์ชาติไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นิคม ชมภูหลง. (2545). *วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). *หลักและวิธีการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (ม.ป.ป., 15 กรกฎาคม). *วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion method)*. https://prezi.com/2ysjepi_msdy/discussion-method/
- วิภาดา พินลา. (2560). เทคนิคการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สำหรับครูสังคมศึกษาในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 30(2), 1-19.
- Desinguraj, S., & Kumar, S.S. (2021). Innovative method of teaching In history-school level. *Universe International. Journal of Interdisciplinary Research*, 1(10), 1-7.
- Haupt, P.M. (2013). Connecting the dots: History teaching in the 21st century classroom-juggling reason, technology and multi-media in the world of the young technophile. *Yesterday & Today*, 10, 167-173.

- Moreira, A.I., Alves, L.A.M., & Duarte, P. (2022). Teaching (History) in the 21st century: New competencies with identical contents. *Estudos Ibero-Americanos*, 48(1). 1-16.
- Piña, O.D. (2018). Teaching history: Innovation and continuity since Rafael Altamira. *Spanish, Journal of Pedagogy*, 76(269), 141-155.
- Sandberg, J., Maris, M., & Hoogendoorn, P. (2014). The added value of a gaming context and intelligent adaptation for a mobile learning application for vocabulary learning. *Comput. Educ.* 76, 119–130.
- Suslov, A.Y., Salimgareev, M. V., & Khammato, S.S. (2017). Innovative methods of teaching History at modern universities. *The Education and Science Journal*, 19(9). 70-85.

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
ADMINISTRATORS AFFECTING SCHOOL EFFECTIVENESS UNDER
THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA
SAMUT PRAKAN

Received: February 13, 2024

Revised: March 20, 2024

Accepted: March 21, 2024

วาสนี สุวรรณคาม^{1*}, และ กัญญรัชการย์ เลิศอมรศักดิ์²

Wasinee Suwannakam^{1*}, and Ganratchakan Lertamornsak²

*Corresponding author, Email: s64561802085@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษา 4) ศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวนทั้งหมด 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .937 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากเท่ากับ .822 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วม การสั่งการ และการมอบหมายงาน ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 67.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำตามสถานการณ์, ประสิทธิผลของสถานศึกษา

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ M.Ed. (Educational Administration), Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

² อาจารย์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, อาจารย์ที่ปรึกษา

² Lecturer, Educational Administration, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University, Advisor

Abstract

The objectives of this research were 1) to study situational leadership of educational institution; 2) to study the effectiveness of the educational institutions; 3) to study the relationship between situational leadership of educational institution administrators and educational institution effectiveness; and 4) to study situational leadership that affects the effectiveness of educational institutions. The research sample for this study was a total of 338 school administrators and teachers in the office of secondary education service area Samut Prakan. The research instrument was a questionnaire. The confidence value was .937. The statistics used in the data analysis consisted of frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The finding of the research were as follows: 1) the overall situational leadership of educational institution administrators was at a high level 2) the overall effectiveness of educational institutions was at a high level 3) situational leadership affecting the effectiveness of educational institutions, was a very high positive relationship of .822 with statistical significance at the .01 level and 4) situational leadership affecting the effectiveness of educational institutions, included participation, directive, and delegating, predicting the variance of the effectiveness of educational institutions under the office of secondary educational service area Samut Prakan by 67.90% with a statistical significance at the .01 level.

Keywords: Leadership, Situational leadership of educational institution, School effectiveness

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สาระวิชาหลัก (Core subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม 2) ทักษะชีวิตและอาชีพ และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตร ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนา คุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่เตรียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ้าดอนกลอย,

2556) จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงได้อย่างก้าวมาสู่รั้วโรงเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าผู้บริหารไม่ตั้งรับหรือ หากตั้งรับไม่ทันอะไรจะเกิดกับเด็กของเรา เด็กของเราจะสามารถก้าวเข้าสู่โลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ Peter Ferdinand Drucker กล่าวว่าโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง คือความเป็นจริงของสังคมใหม่ที่มีปัญหาท้าทายสำหรับผู้บริหาร New Zealand Ministry of Education, 2013 อ้างตาม วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational leadership model) ซึ่งเป็นโมเดลที่กล่าวถึง เรื่องของคุณภาพ (Qualities) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ของผู้นำทางการศึกษา พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากประเด็นปัญหานับเป็นปัญหาที่มีมาช้านานในสังคมไทย และปัจจุบันก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่เช่นเดิม แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการศึกษาที่ยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม (สถาพร พงษ์พิบูล, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความพร้อมทั้งด้านคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะทางปัญญาระดับสูงและการบริหารจัดการแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ ต้องมีเจตคติที่ดีและเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ ความคาดหวังสูง มุ่งสร้างความสำเร็จและมีจิตเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการที่จะให้ความร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ผู้นำต้องการ ซึ่งคุณลักษณะความเป็นผู้นำนี้ไม่มีเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าเท่านั้น แต่บุคคลทุกอาชีพทุกสถานภาพก็สามารถมีภาวะผู้นำได้ตามเวลา โอกาส สถานที่ เช่น บิดามีภาวะความเป็นผู้นำในฐานะหัวหน้าครอบครัวที่มีผลต่อผู้ตามคือภรรยาและบุตร เป็นต้น การบริหารการศึกษากับภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กันคือการบริหารการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำเพื่อช่วยให้การบริหารการศึกษาเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะใช้รูปแบบการบริหารงานอย่างไรขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ระดับความพร้อม (Readiness) ของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งหมายถึงความสามารถ (Ability) ทักษะความรู้ ประสบการณ์และความเต็มใจ (Willingness) ผู้นำจึงต้องสามารถวิเคราะห์ผู้ตาม วิเคราะห์งาน แล้วจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงาน และจัดงานให้เหมาะสมกับคน (Put the right man on the right job) สำหรับผู้ตามในวงการศึกษาก็คือครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ผู้ตามจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่จะกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ ภารกิจ พร้อมทั้งการมอบหมาย การติดตาม การแนะนำ การควบคุม ให้การงานนั้น ๆ สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้ตามก็ต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการตามที่ได้รับคำสั่งหรือมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชา (วิไล พินิจพงศ์, 2558) ภาวะผู้นำของผู้นำแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนเกี่ยวกับผู้นำ ผู้ตาม และสถานการณ์ปัจจัยของสถานการณ์ มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อวิถีที่ผู้นำปฏิบัติ สถานการณ์อาจส่งผลกระทบที่รุนแรงต่อการดำเนินงานขององค์กรมากกว่าตัวบุคคลรวมถึงผู้นำด้วย ชัยเสฐร์ พรหมศรี (2557) ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำจะสามารถรวมพลังสมาชิกฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กร สั่งการชี้แนะ และรับผิดชอบในการโน้มน้าวให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงาน

เพื่อผลสำเร็จขององค์กร (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2557) ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิก ภายในกลุ่มบุคคลซึ่งสมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มเผชิญอยู่ได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของส่วนรวมหรือของผู้นำได้อย่างไม่มีเงื่อนไข (การดี อนันต์นาวิ, 2562) ซึ่งภาวะผู้นำที่กล่าวมาข้างต้น คือภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ หมายถึง ความสามารถในการนำของผู้บริหารที่มุ่งเน้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานโดยเน้นความสำเร็จของงาน การสั่ง การออกแบบ การบริหารงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามการเสนอแนวทางการปฏิบัติงานและช่วยเหลือ สนับสนุน อำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดวิธีการและเป้าหมายของงาน ให้เกียรติ ไว้วางใจ การมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจ การเอาใจใส่ความเป็นอยู่ และความต้องการส่วนบุคคล และกำหนดเป้าหมายและพยายามให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง ชัยณรงค์สร้างช่าง (2561) การที่ผู้นำองค์กรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือสไตล์การบริหารงานในองค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้งานหรือภารกิจขององค์กรประสบผลสำเร็จ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นมีคุณภาพมากขึ้น

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นความสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลเป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจว่าการบริหารงานในสถานศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผลที่ได้รับหรือผลสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งประสิทธิผลของสถานศึกษา พิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวกในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา และ ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาสถานศึกษา (Robbins & Coulter, 1996) สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเป็นสถานศึกษาที่นักเรียนควรมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนรักการอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครุมีความพึงพอใจในการทำงานและสามารถใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีได้ ผู้บริหารและครูสามารถปรับตัวที่เข้ามกระทบทั้งภายในและภายนอกได้ สามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพกับสถานศึกษาอย่างสูงสุด สถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลได้นั้นต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Hoy & Ferguson, 1985)

จากความสำคัญดังกล่าวมาแล้วในข้างต้นประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้เห็นความสำคัญภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการการบริหารสถานศึกษา โดยอาศัยภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อนำผลการวิจัย

ไปใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล เกิดผลดีสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

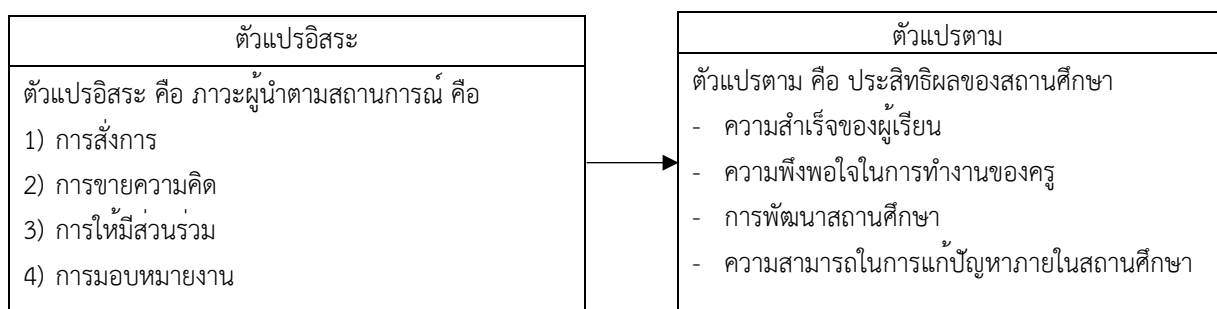
1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
2. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยปรากฏดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 2,787 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 338 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษาจำนวน 11 คน และครูจำนวน 327 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน ตามขนาดของสถานศึกษา การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรแต่ละขนาดกับกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด และการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนโดยศึกษา หาความรู้พื้นฐาน กำหนดนิยามศัพท์ กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมข้อบ่งชี้ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของ Likert's Scale (Likert, 1961)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับตามวิธีการของ Likert's Scale (Likert, 1961)

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 กำหนดขอบเขตของตัวแปรและนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.3 ร่างข้อคำถามตามขอบเขตของนิยามศัพท์

2.2.4 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยประเมินความสอดคล้องของนิยามศัพท์เฉพาะและข้อความของตัวแปรแต่ละตัว การใช้ภาษา (Wording) ให้เหมาะสม จากนั้นนำผลการประเมินที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Congruence : IOC) โดยพิจารณาเลือกใช้ข้อความที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปดำเนินการตรวจสอบจากนั้นนำผลการประเมินที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความ (Index of Congruence : IOC) โดยให้คะแนน ดังนี้

- +1 เห็นว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามเนื้อหาที่ระบุไว้
- 0 ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามเนื้อหาที่ระบุไว้
- 1 แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องตามเนื้อหาที่ระบุไว้

2.2.6. คำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับลักษณะเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับลักษณะเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

- $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
- N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

กำหนดคะแนนจากการพิจารณาค่า IOC ของแต่ละข้อความจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถ้าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.67 ข้อความนั้นจะต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.7 เมื่อได้ผลการประเมิน IOC แล้ว จึงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำให้มีความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการประเมินหาค่า IOC และผ่านการปรับปรุงแล้วไปนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาคจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น เพื่อตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .920 และตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เท่ากับ .868 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ .937

2.2.8 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ดีแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริงก่อนนำไปจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอนหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูด้วยตนเองเพื่อชี้แจงรายละเอียดและความมุ่งหมายของการวิจัย

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอในตารางประกอบการพรรณนาแบบความเรียง

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แล้วนำเสนอในรูปตาราง

การอธิบายทิศทางความสัมพันธ์ดังนี้ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าตัวแปรสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นลบ แสดงว่าตัวแปรสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม และถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับศูนย์ แสดงว่าตัวแปรสองตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำ	ลำดับ
1) การสั่งการ	4.41	0.70	มาก	3
2) การขายความคิด	4.23	0.75	มาก	4
3) การให้มีส่วนร่วม	4.46	0.69	มาก	2
4) การมอบหมายงาน	4.48	0.48	มาก	1
โดยรวม	4.40	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) การมอบหมายงาน ($\bar{X}=4.48$, $S.D.=0.48$) 2) การให้มีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.69$) 3) การสั่งการ ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.70$) และ 4) การขายความคิด ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.75$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล	ลำดับ
1. ความสำเร็จของผู้เรียน	4.50	0.57	มาก	2
2. ความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.47	0.62	มาก	3
3. การพัฒนาสถานศึกษา	4.58	0.51	มากที่สุด	1
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.38	0.73	มาก	4
โดยรวม	4.48	0.44	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, $S.D.=0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=4.58$, $S.D.=0.51$) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ความสำเร็จของผู้เรียน ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.57$) 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.62$) และ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.73$) ตามลำดับ

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากเท่ากับ .822 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=.648 - .768$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาต่ำ ได้แก่ X_3 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .768 X_2 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .749 X_1 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .738 และ X_4 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .648

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา X_3 เป็นตัวพยากรณ์สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 59.00 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ X_1 เข้าไป มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 64.90 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 5.90 และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ X_4 เข้าไป จะมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 67.90 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 3.00 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ในการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ X_3 , X_1 และ X_4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ในรูปคะแนนดิบ คือ .264, .184, และ .206 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .413, .292 และ .226 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งสามมีความร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของประสิทธิผล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 67.90 เขียนเป็น สมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรปราการ โดยใช้คะแนนดิบ

$$y' = 1.570 + .264X_3 + .184X_1 + .206X_4$$

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรปราการ โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z'y = .413Z_{x3} + .292Z_{x1} + .226Z_{x4}$$

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตัวแปร	x_1	x_2	x_3	x_4	y	ระดับความสัมพันธ์
x_1	1.000	-	-	-	.738**	สูง
x_2	.822**	1.000	-	-	.749**	สูง
x_3	.754**	.836**	1.000	-	.768**	สูง
x_4	.597**	.603**	.601**	1.000	.648**	สูง
x	-	-	-	-	.822**	สูงมาก

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกใน ระดับสูงมากเท่ากับ .822 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

โมเดล	ตัวแปรพยากรณ์	<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>F</i>	<i>P</i>
1	x_3	.768	.590	487.281	.000
2	$x_3 x_1$	.805	.649	311.042	.000
3	$x_3 x_1 x_4$	.824	.679	236.556	.000

** $p \leq .01$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา x_3 เป็นตัวพยากรณ์สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 59.00 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ x_1 เข้าไป มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 64.90 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 5.90 และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ x_4 เข้าไป จะมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 67.90 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 3.00

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับต่ำ ได้แก่ 1) การมอบหมายงาน 2) การให้มีส่วนร่วม 3) การสั่งการ และ 4) การขยายความคิด

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาสถานศึกษา และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับต่ำ ได้แก่ 1) ความสำเร็จของผู้เรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากเท่ากับ .822 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r = .648 - .768$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาลำดับต่ำ ได้แก่ x_3 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .768 x_2 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .749 x_1 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .738 และ x_4 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .648

4. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์พหุคูณภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา X_3 เป็นตัวพยากรณ์สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้ดีที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 59.00 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ X_1 เข้าไป มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 64.90 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 5.90 และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ X_4 เข้าไป จะมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 67.90 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 3.00 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ในการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ X_3 , X_1 และ X_4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .264, .184 และ .206 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .413, .292 และ .226 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งสามมีความร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้ร้อยละ 67.90

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้พบข้อประเด็นที่น่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายและนำเสนอต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะการมอบหมายงาน ผู้บริหารไว้วางใจให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานโดยอิสระสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนกำหนดแนวทางการทำงานด้วยตนเอง ยอมรับ ยกย่องและชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี รวมไปถึงการส่งการขยายความคิด และการให้มีส่วนร่วม ผู้บริหารจะต้องบอกความคาดหวังในผลงานของบุคลากรในโรงเรียน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีการอธิบายการตัดสินใจ และให้โอกาสบุคลากรในโรงเรียนทำความเข้าใจในรายละเอียดของงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบขยายความคิด และภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และมองเห็นถึงความสำคัญของประสิทธิภาพของสถานศึกษาอย่างแท้จริง หาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษา มุ่งพัฒนาสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ สมใจ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ ผู้นำที่มุ่งให้การสนับสนุน ผู้นำที่มุ่งความสำเร็จ ผู้นำที่มุ่งให้บริการ ผู้นำที่มุ่งบุคคล ผู้นำที่มุ่งขยายความคิดและผู้นำที่มุ่งมอบหมายงาน 2) องค์ประกอบประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน การขาดงาน คุณภาพโดยรวมทั่วไป อัตราการออกกลางคัน และผลสัมฤทธิ์ 3) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ด้านผู้นำที่มุ่งให้การสนับสนุน ด้านผู้นำที่มุ่งความสำเร็จ ด้านผู้นำที่มุ่งสั่งการ ด้านผู้นำที่มุ่งให้บริการ ด้านผู้นำที่มุ่งบุคคล ด้านผู้นำที่มุ่งขยายความคิด และด้านผู้นำที่มุ่งมอบหมายงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาต่ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วม การขยายความคิด และการสั่งการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกวิสรา ชูทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบบงการ 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่ มัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จากตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วส่งผลต่อประสิทธิภาพ

ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ตามลำดับ ได้แก่ การให้มีส่วนร่วม การสั่งการ และการมอบหมายงาน อภิปรายได้ดังนี้

4.1 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา การให้มีส่วนร่วมเป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 59.00 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสนใจ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้มีความสำคัญ ช่วยเหลือและสนับสนุนต่าง ๆ แก่บุคลากรในโรงเรียน ไม่เข้าไปควบคุม กำกับการทำงาน และส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน

4.2 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา การสั่งการเป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 64.90 แสดงให้เห็นถึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดขั้นตอนเพื่อกำกับบุคลากรในโรงเรียนให้ทำงานอย่างมีระบบ มีออกคำสั่ง ระบุงานอย่างละเอียด บังคับบัญชาอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด เน้นการใช้กฎระเบียบเพื่อให้งานสำเร็จควบคุมดูแลบังคับบัญชาการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด และบอกความคาดหวังในผลงานของบุคลากรในโรงเรียนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

4.3 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา การมอบหมายงานเป็นตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 67.90 แสดงให้เห็นถึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไว้วางใจให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานโดยอิสระ สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนกำหนดแนวทางการทำงานด้วยตนเอง กระจายอำนาจให้บุคลากรในโรงเรียนรับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเอง ยอมรับยกย่องและชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี และเชื่อว่าบุคลากรในโรงเรียนสามารถทำงานให้เป็นที่พอใจได้โดยไม่ต้องควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธัญพร ตันหยง (2560, น. 25) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการเป็นพฤติกรรมที่ผู้นำมุ่งเน้นการออกคำสั่งที่ชัดเจนระบุงานอย่างละเอียด กำหนดเวลา กำหนดขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ เน้นการใช้กฎระเบียบเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ตลอดจนควบคุมดูแลบังคับบัญชาการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ghazzawi and Osta (2017) ข้อได้เปรียบที่ของการเป็นผู้นำตามสถานการณ์คือผสมผสานรูปแบบการเป็นผู้นำที่หลากหลายในเวลาเดียวกันมันทำให้ความสำคัญของการโฟกัสเป็นกลุ่มแบบไดนามิก ตัวอย่างเช่น สั่งการ ผู้นำสามารถประยุกต์ใช้ (รูปแบบความเป็นผู้นำแบบเผด็จการ) โดยบอกพนักงานว่าต้องทำอะไร บูรณาการในการวางแผน จัดระเบียบ และดำเนินการ (รูปแบบความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย) และให้อิสระเต็มที่ในการดำเนินการโดยมีทิศทางเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา แบบที่ 2 การขายความคิด อยู่ในระดับต่ำกว่าแบบอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการขายความคิด ผู้บริหารอธิบายการตัดสินใจ และให้โอกาสบุคลากรในโรงเรียนทำความเข้าใจในรายละเอียดของงาน คอยช่วยเหลือสนับสนุนความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงสนับสนุน และให้การช่วยเหลือบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

1.2 จากการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนและงานในความรับผิดชอบของสถานศึกษา ด้วยความสามัคคี รวมไปถึงสร้างความร่วมมือกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

1.3 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาต่ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วม การขายความคิด และการสั่งการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา

1.4 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา การสั่งการ การให้มีส่วนร่วม และการมอบหมายงาน ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้ครูได้รับผิดชอบงานตามความสนใจและความสามารถ อธิบายการตัดสินใจ ให้โอกาสบุคลากรในโรงเรียนทำความเข้าใจในรายละเอียดของงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อผู้รับผิดชอบสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา และสามารถพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งจะได้ข้อค้นพบที่เจาะลึกในแต่ละองค์ประกอบมากยิ่งขึ้น และมีความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กวิสรา ชูทอง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ชัยณรงค์ สร้างช้าง. (2561). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย].
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559, 20 เมษายน). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMKKU>
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). แนวทางการทบทวนวรรณกรรมสำหรับงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา. วารสารนักบริหาร, 34(1), 12-13.
- ธัญพร ต้นหยง. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ สมใจ. (2558). อิทธิพลของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐานภาคตะวันออก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 15(1), 83-93.
- วรรณพร ตรีชัยศรี. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีไล พินิจพงศ์ (2558). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. <http://www.irasakchodcham.wordpress.com>.
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 1-7.
- สถาพร พงษ์พิบูลกุล. (2560). การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(2), 36-49.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2557). ภาวะผู้นำแบบบริการ: แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- Hoy, W.K., & Ferguson, J. (1985). A theoretical framework and exploration of organization Effectiveness of school. *Educational administration quarterly*, 21(2), 121-122.

- Khalil, G., Radwan, E.S., & Bernard, E.O. (2017). Situational leadership and its effectiveness in rising employee productivity: A study on North Lebanon organization. *Human Resource Management Research*, 7(3), 102-110.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.
- Likert, R. (1961). *New pattern of Management*. NewYork: McGraw – Hill.
- Robbins P. Stephen, & Coulter K. (1996). *Management*. (6th ed). Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

THE CHARACTERISTICS SCHOOL ADMINISTRATOR AFFECTING TEACHER
PERFORMANCE UNDER NONTHABURI PRIMARY EDUCATION SERVICE
AREA OFFICE 1

Received: February 11, 2024

Revised: March 21, 2024

Accepted: March 24, 2024

ศศิธร พิมพ์แก้ว^{1*}, และ กัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์²

Sasithorn Pimkaew^{1*}, and Ganratchakan Lertamornsak

*Corresponding author, Email: s64561802062@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและ 4) ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 288 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 12 คน และครู 276 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 โดยผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก เท่ากับ .880 และ 4) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ และด้านภาวะผู้นำ ร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, การปฏิบัติงานของครู

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ M.Ed. Student, Educational Administration Program, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

² ดร., คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² Dr., Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University, Advisor

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the characteristics of school administrators Under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, 2) study the performance of teachers, 3) study the relationship between school management characteristics and teacher performance, and 4) study the characteristics of school administrators that affect teacher performance. The sample consisted of 288 administrators and teachers, which were obtained using proportionally stratified random sampling according to the size of the school. It consisted of 12 administrators and 276 teachers. The research instrument was a questionnaire. The reliability value was 0.982. The results showed that 1) the overall characteristics of school administrators were at a high level, 2) the overall performance of teachers was at a high level, 3) the characteristics of school administrators and the performance efficiency of teachers had a very high level of positive correlation, equal to .880. and 4) the characteristics of a school administrator affecting teacher performance, included knowledge and administrative abilities, personality, and leadership, together predicting fluctuations in teachers' performance under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1 at is a high level, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Characteristics, School administrators, Teacher performance

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างที่จะช่วยทำให้สถานศึกษาเจริญก้าวหน้าหรือล้มเหลว คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการบริหาร เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญหรือเป็นกุญแจของความสำเร็จของสถานศึกษา ความสำเร็จขององค์การรวมถึงความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งความสำคัญของคุณลักษณะผู้บริหารมีการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทยที่ยืนยันว่าคุณลักษณะของผู้บริหารมีผลต่อประสิทธิผลขององค์การ ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ผลการปฏิบัติงานของบุคคล และกลุ่มหรือทีมในองค์การ แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์การ เป็นพลเมืองดีในองค์การ (Organizational Citizenship Behavior: OCB) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) รับรู้ความยุติธรรมในองค์การ วัฒนธรรมองค์การ และการพัฒนาบุคลากรในองค์การ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถมีบทบาทที่ส่งผลต่อความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะความสำเร็จของทุกด้านขององค์กร ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกมาส วิสัยนาม (2560, น. 42) กล่าวว่าคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม ในการครองตน ครองงานและเป็นแบบอย่างที่ดี

ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หากผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี จะถือว่าเป็นสิ่งที่กำหนดการกระทำ และการประพฤติปฏิบัติตน การบริหารงานใด ๆ ย่อมมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกภาพที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ร่วมงานอย่างมาก คุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณคุณภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ในหน่วยงานนั้น ๆ นอกจากนั้นปทุมรัตน์ สิริบุ (2560) ยังกล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นสิ่ง สำคัญสำหรับผู้ในยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์กรได้อย่างชาญฉลาดเป็นผู้นำที่สามารถสร้าง ความประทับใจและเข้าถึงเพื่อนร่วมงานได้ทุกระดับ จนกลายเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงามของการเป็นผู้นำ ที่มีคุณธรรม จริยธรรมประจำตนและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ร่วมงานในหน่วยงานองค์กรสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ความศรัทธา ที่มีผลทำให้เกิดความร่วมมือของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของ สถานศึกษา ความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ดังนั้นผู้บริหาร จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา และยังต้องเป็น ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ควรแก่การยอมรับ ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนภายใต้กระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบัน จึงต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาจึงต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการ บริหารจัดการ นับว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ (บุษบา คำนันท, 2559) อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาคุณลักษณะด้านการบริหาร การพัฒนา การปฏิสัมพันธ์กับครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ภายในโรงเรียน ตลอดจนการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถใน ด้านต่าง ๆ เพื่อบริหารงานให้เหมาะสมกับเป้าหมายของสถานศึกษา และปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อ พัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจะมีมากน้อยเพียงใดจึงต้องมียอดประกอบสำคัญ คุณลักษณะองค์การ ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 8 ประการ คือ กระบวนการภาวะผู้นำการจูงใจ กระบวนการติดต่อสื่อสาร กระบวนการปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน กระบวนการตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย กระบวนการควบคุมงาน และเป้าหมายการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูผู้ซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา มีหน้าที่หลักในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน อีกทั้งยังยังสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพ การบริหารงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงานให้เป็น ที่ประจักษ์ แต่ในทางกลับกันหากผู้อำนวยการโรงเรียนไม่มีความสามารถที่จะแสดงการบริหารองค์การให้เป็น ที่ประจักษ์ได้ ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้อยประสิทธิภาพตามไปด้วย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดหน้าที่การปฏิบัติงานของครู และบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการเรียน การสอน ไว้ 5 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ออกแบบ

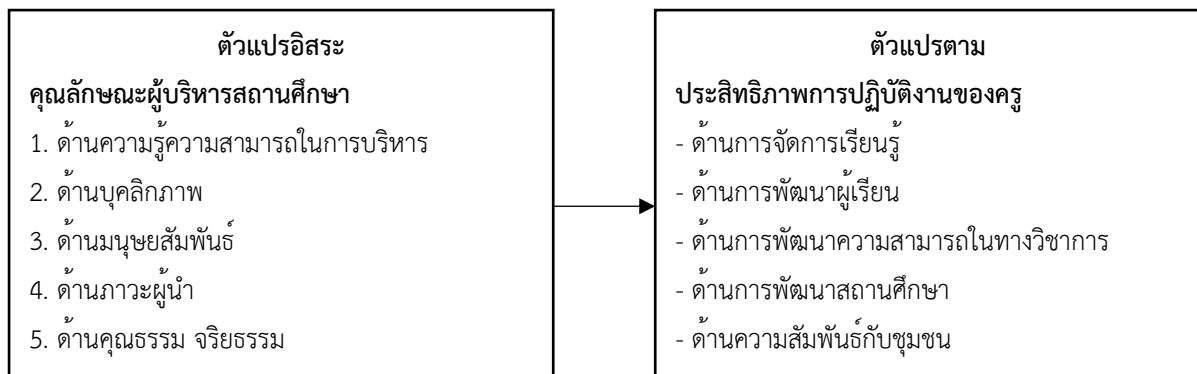
การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ การวิจัย และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การปลูกฝังวินัยและความเป็น ประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน การสร้างค่านิยมที่ดีงาม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน และการจัดระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 3) การพัฒนาความสามารถในทางวิชาการ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้และสร้างเครือข่ายทางวิชาการ 4) การพัฒนาสถานศึกษา งานบริหารทั่วไป งานสนับสนุนทางวิชาการ โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษา และ 5) ความสัมพันธ์ กับชุมชน การศึกษาเกี่ยวกับชุมชน การให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การปฏิบัติงานของครู พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนด ไว้ว่า มาตรา 4 “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน มีหน้าที่ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษา แต่บางครั้งงานที่ปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้ อย่างสะดวก เพราะขาดการสนับสนุนหรือขาดงบประมาณ ดังปรากฏตามรายงานการประเมินตนเอง ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (เมธาพร เชื้อหอม, 2557) ปรากฏ ว่า การปฏิบัติงานของครูไม่เต็มศักยภาพ ขาดความกระตือรือร้น มีปัญหาในการประสานงานระหว่าง การปฏิบัติงาน ขาดความสามัคคีในการทำงาน และยังพบปัญหาจากการใช้อำนาจตัดสินใจของฝ่ายบริหารที่ขาด การสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากการพิจารณาความดีความชอบงบประมาณในการบริหารงานมีจำกัด แนวทางการบริหารเป็นแบบมุ่งเน้นผลงานที่ประกอบด้วยงานจากหลายฝ่าย บางครั้งเป็นภาระงานที่ซ้ำซ้อน ส่งผล ให้ครูมีภาระงานมากเกินไป ทำให้ครูเกิดความท้อแท้ในการปฏิบัติงาน ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคในการ บริหารงานของผู้บริหารและการปฏิบัติงานของครูในการพัฒนาโรงเรียนให้เต็มศักยภาพ ดังนั้นผู้บริหารเป็นผู้ที่มี บทบาทในการกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารองค์การให้เกิดประสิทธิผล แต่ด้วยปัญหาที่มักพบเกี่ยวกับการ จัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านหนึ่งคือปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะขององค์กรที่ดี พบว่าขาดการติดต่อสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือ ขาดการร่วมคิดร่วมทำ รวมไปถึงการปฏิบัติงานของครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
4. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,137 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 32 คน ครูจำนวน 1,105 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งหมด 288 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 12 คน ครูจำนวน 276 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของ Likert's scale (Likert, 1967) เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในระดับมากที่สุด

- 4 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับตามวิธีการของ Likert's scale (Likert, 1967) เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 กำหนดขอบเขตของตัวแปร และนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.3 รวบรวมคำถามตามขอบเขตของนิยามศัพท์

2.2.4 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามทุกข้อในครั้งนี้มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อที่ 6 มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .982 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach (Cronbach, 1984)

2.2.8 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรีเขต 1 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงรายละเอียดและความมุ่งหมายของการวิจัย

3.3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลที่วิเคราะห์ได้แปลความหมายรายข้อ รายด้านและความหมาย ในภาพรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลที่วิเคราะห์ได้แปลความหมายรายข้อ รายด้านและความหมายในภาพรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แล้วนำเสนอในรูปตารางโดยนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แปลความหมายดังนี้

≥ 0.81	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
0.61–0.80	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.41–0.60	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.21–0.40	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
≤ 0.20	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise multiple regression)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพแบบสอบถาม

5.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ

5.1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

5.2.1 ร้อยละ (Percentage)

5.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

5.3.2 การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร	4.28	0.66	มาก	4
2. ด้านบุคลิกภาพ	4.26	0.65	มาก	5
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.38	0.58	มาก	2
4. ด้านภาวะผู้นำ	4.37	0.58	มาก	3
5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.53	0.53	มากที่สุด	1
รวม	4.36	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.53$) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.58$) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.58$) ความรู้ความสามารถในการบริหาร ($\bar{X}=4.28$, $S.D.=0.66$) และด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.65$)

ตารางที่ 2 ผลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับการปฏิบัติงาน	ลำดับ
1. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.40	0.59	มาก	3
2. ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.43	0.59	มาก	2
3. ด้านการพัฒนาความสามารถในทางวิชาการ	4.43	0.57	มาก	1
4. ด้านการพัฒนาสถานศึกษา	4.37	0.55	มาก	5
5. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน	4.38	0.63	มาก	4
รวม	4.40	0.54	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาความสามารถในทางวิชาการ ($\bar{X}=4.43$, $S.D.=0.57$) 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}=4.43$, $S.D.=0.59$) 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=0.59$) 4) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.63$) และ 5) ด้านการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.55$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ตัวแปร	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	y	ระดับความสัมพันธ์
x_1	1.000	-	-	-	-	.890**	สูงมาก
x_2	.859**	1.000	-	-	-	.882**	สูงมาก
x_3	.762**	.826**	1.000	-	-	.788**	สูง
x_4	.915**	.841**	.734**	1.000	-	.925**	สูงมาก
x_5	.652**	.737**	.866**	.637**	1.000	.691**	สูง
x	-	-	-	-	-	.921**	สูงมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรีเขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากเท่ากับ .921 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรีเขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=0.691-0.925$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาต่ำ ได้แก่ x_4 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .925 x_1 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .890 x_2 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .882 x_3 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .788 และ x_5 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .691

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

ตัวแปรพยากรณ์	คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา				
	B	SE_b	β	t	P
1. x_4	.505	.051	.538	9.831	.000
2. x_2	.227	.036	.273	6.317	.000
3. x_1	.135	.043	.164	3.106	.000
$R = .940 \quad R^2 = .884 \quad a = .646$					

จากตารางที่ 4 พบว่า ในการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ x_4 , x_2 และ x_1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .505, .227 และ .135 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .538, .273 และ .164 ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งสามร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ได้ร้อยละ 88.40 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยใช้คะแนนดิบ

$$y' = .646 + .505x_4 + .227x_2 + .135x_1$$

สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z'y = .538Z_{x4} + .273Z_{x2} + .164Z_{x1}$$

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านด้านภาวะผู้นำ 4) ความรู้ความสามารถในการบริหาร 5) และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาความสามารถในทางวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และ 5) ด้านการพัฒนาสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก เท่ากับ .921 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=0.691-0.925$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาต่ำ ได้แก่ X_4 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .925 X_1 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .890 X_4 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .882 X_3 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .788 และ X_5 มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .691

4. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณคุณลักษณะผู้บริหาร X_4 อำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 85.60 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ X_2 เข้าไปมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 88.00 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 2.40 และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ X_1 เข้าไปมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 88.40 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 0.40 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการคือ X_4 , X_2 และ X_1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .505, .227 และ .135 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .538, .273 และ .164 ตามลำดับโดยตัวแปรทั้งสามร่วมกันพยากรณ์แปรปรวนของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้ร้อยละ 88.40 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .646 + .505X_4 + .227X_2 + .135X_1$$

สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .538Z_{x4} + .273Z_{x2} + .164Z_{x1}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา ที่จะสามารถส่งผลให้การเรียนรู้ในสถานศึกษาเกิดขึ้นได้สำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้นำที่จะชี้นำสั่งการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติตาม และวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เป็นไปตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ โดยจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้สอดคล้องกับวิจัยของ บุชบา คำนนท์ (2559) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ตามความต้องการของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการบริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับเพราะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งพัฒนาการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง จนผลงานเป็นที่ประจักษ์ว่าผู้บริหารมีความรอบรู้เท่าทันในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากสอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (2562) กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพพึงมีสาระความรู้ และสมรรถนะมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียน การสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหรือวิจัย เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสอดคล้องกับ ณรงค์ชัย บุญประเสริฐ (2563) พบว่า ด้านความรู้ความสามารถเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เป็นความชำนาญในการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จโดยการพัฒนาตนเองให้มีความทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถวางแผนในกระบวนการเรียนรู้สู่การบูรณาการศาสตร์แขนงต่าง ๆ และการเข้าถึงบริบทของชุมชน ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ซึ่งเมื่อพิจารณา

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เรียงลำดับจากด้านที่มีความสัมพันธ์สูงไปหาต่ำ พบว่าคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความรู้ความสามารถในการบริหารด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรมตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากมีกระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาวิชาชีพ มุ่งมั่นแสวงหาความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน รวมไปถึงการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภมาส วิสีชนาม (2560) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยให้เหตุผลว่าในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารงานโดยกำหนดแผนงานและโครงการใหม่ ๆ อยู่เสมอมีความรู้ในการบริหาร ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเอง สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสวงหาความรู้วิทยาการใหม่ๆ ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เคารพนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน และให้การยอมรับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีเหตุผล จึงทำให้ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น

4. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จากตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

4.1 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำเป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของของผู้บริหารที่จะต้องรู้จักจูงใจบุคคลและกลุ่ม ให้มุ่งสู่เป้าหมายโดยอาศัยกลุ่มที่ทำงานร่วมกันเป็นทีมสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพมีความคิดริเริ่มการพัฒนาที่งานมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานชุมชนและองค์กรอื่นรวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่รักและที่นับถือของร่วมงานเป็นตัวอย่างที่ดีของหมู่คณะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรชัย เจดามาน (2560) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำ คือ ความสามารถที่จะชักนำบุคลากรให้ปฏิบัติไปสู่เป้าหมายเดียวกันโดยกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อร่วมงาน จัดกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมได้แก่การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized influence) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration motivation) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized consideration) โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ ปทุมรัตน์ สิริบุ (2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงผู้บริหารสามารถบริหารและจัดการงานวิชาการ กำหนดเป้าหมายทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูบุคลากร ชุมชน นักเรียนในการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านวิชาการด้วยวิธีการเข้ารับฝึกอบรม ศึกษาดูงาน สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู

ในสถานศึกษา โดยการนิเทศการสอน สนทนาแลกเปลี่ยนสังเกตชั้นเรียน ปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับสภาพโรงเรียนขยายโอกาส ศึกษาค้นคว้าวิจัยงานใหม่นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหาร การปฏิบัติตนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการจูงใจและโน้มน้าวใจ ให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามหรือทำงานให้สำเร็จตามที่ผู้บริหารต้องการด้วยความเต็มใจ อย่างเต็มศักยภาพ เป็นผู้นำข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ มาเผยแพร่และขยายผลให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา กระตุ้นบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดจิตสำนึกเกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของส่วนรวมและมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ตลอดจนเป็นผู้นำในการประชุมวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาโดยมีกำหนดบทบาทของครูอย่างชัดเจน

4.2 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านบุคลิกภาพ เป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของลักษณะท่าทางอากัปกริยาอาการต่าง ๆ ของผู้บริหารที่ทั้งลักษณะภายในและลักษณะภายนอกและปัจจัยต่าง อันมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านบุคลิกภาพคือ คุณลักษณะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับลักษณะท่าทาง อากัปกริยาอาการต่าง ๆ ของผู้บริหารที่แสดงออกทางร่างกายเกี่ยวกับการแต่งกาย การมีสุขภาพสมบูรณ์ความสุภาพอ่อนโยน ลักษณะท่าทางร่าเริงแจ่มใส การเป็นผู้นำ กล้าในการตัดสินใจ กระตือรือร้นในการทำงาน สุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง มีสุขภาพจิตดีเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเพื่อนร่วมงานการแสดงความคิดเห็น ความคล่องตัวรู้จักวางตัวในสังคม และใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ

4.3 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร เป็นตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนวัฒน์ สายนภา (2559) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถในการบริหาร หมายถึง การมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประสพการณ์ ปฏิภาณไหวพริบ การใช้เหตุผล และการสื่อสารในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ การควบคุม ติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน เป็นนักพัฒนาและนักวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ นวัตกรรมและรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้บริหารงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบายและวิธีการทำงานที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวคิดของ อีรภัทร์ พรหมนอก (2560) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถในการบริหารว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยใช้แผนงานเป็นเครื่องมือในการบริหาร สนับสนุนให้บุคลากรมีความมั่นใจในการพัฒนางานมีการประสานความร่วมมือทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถนำข้อมูลไปใช้วางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป
2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้สามารถพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารด้านบุคลิกภาพ และด้านภาวะผู้นำ มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยต่อไป เพื่อเป็นการศึกษาเชิงลึกในแต่ละด้านมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการเพื่อนำไปสู่การเป็นแนวทางการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ชัย บุญประเสริฐ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 [ปริญาญศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- ธนวัฒน์ สายนภา. (2559). คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในอำเภอบ่อไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด [วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ธีรภัทร พรหมนอก. (2560). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษบา คำนนท์. (2559). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ปทุมรัตน์ สีธูป. (2560). การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- พรชัย เจดามาน. (2560). การจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หัวใจและมันสมอง. กรุงเทพมหานคร: สุตรไพศาล.
- เมธาวร เชื้อหอม. (2557). แบบบรรยายภาคองค์การในโรงเรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์].

- ศุภมาส วิชันาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม. (2553). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2* [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement*. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล
ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
MANAGEMENT OF THE STUDENTS CARING AND SUPPORT SYSTEM
ON DIGITAL ERA SCHOOLS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER
THE BANGKOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Received: February 24, 2024

Revised: April 16, 2024

Accepted: April 21, 2024

พัชรพร พลิชฐ์พรพงศ์^{1*}, และ กัลยมน อินทุสุต²

Pacharaporn Phasitpornpong^{1*}, and Kanyamon Indusuta²

*Corresponding author, Email: theyammylfc@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา ขอบเขตของการวิจัย 5 ด้าน โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,075 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 278 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's multiple comparison method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์การทำงาน และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหาร, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ยุคดิจิทัล

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹ M.A. Student, Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² Assoc. Prof., Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Advisor

Abstract

This study investigated and compared the management of student support systems in digital-era schools, as perceived by teachers affiliated with the Bangkok Primary Educational Service Area Office, considering their educational qualifications, work experience, and school sizes. The research included five aspects and involved teachers from 37 schools ($n=1,075$) for the academic year 2023, with a sample of 278 teachers. Data was collected using a questionnaire with a 5-point Likert scale, ensuring a Content Validity Index (IOC) between 0.80 and 1. Statistical analyses included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and Scheffe's post hoc comparisons.

Results of the study revealed 1) a high perception level in managing student caring and support systems. 2) Significant differences were found in perspectives among teachers with different educational qualifications at the .05 significance level. Similarly, teachers with varied experience and practices in schools of different sizes showed significant differences at the .01 significance level.

Keywords: Management, Student caring system, Digital era

บทนำ

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม รวมไปถึงความเจริญก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทอย่างมากเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกได้อย่างรอดปลอดภัยในสังคมโลกยุคปัจจุบัน เพราะความเจริญทางเทคโนโลยีดิจิทัลได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบแก่เด็กและเยาวชน ในช่วงวัยต่าง ๆ ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ด้านความขัดแย้งกันทั้งทางความคิด ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในสังคม รวมทั้ง ปัญหายาเสพติดที่แพร่กระจายไปทั่วทุกแห่ง ปัญหาการถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ เพราะขาดการรู้เท่าทันสื่อต่าง ๆ เกิดการปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร รวมไปถึงการออกจากระบบการศึกษากลางคันจากภาวะวิกฤติดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไข และ ป้องกันจะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีพฤติกรรม การดำเนินชีวิตที่อาจเป็นปัญหาสังคมได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับ กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา นอกจากการพัฒนานักเรียนผ่านกระบวนการทางการศึกษาแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจาก สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคน จนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤติทางสังคม ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกายสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤติทางสังคม จึงควรนำระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (อรรถพร ล่องลือฤทธิ์, 2563)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีแบบแผน ขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และ คณะกรรมการสถานศึกษา มีเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย 1. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งต่อไปยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับการศึกษาภาคบังคับ เพื่อป้องกันเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาและจุดเน้นการดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และมีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยจัดทำนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนามาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวนโยบายที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน โดยประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในแต่ละเครือข่ายการศึกษา ที่รับผิดชอบในการจัดการขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ระดับประถมศึกษาสืบเนื่องมาจาก

การรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้ง 37 โรงเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรม งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบ ร้อยละ 100 แต่ยังมีหลายโรงเรียนที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งต่อ จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลจากข้อมูลระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data management center) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในวันที่ 25 มิถุนายน 2565 มีนักเรียนออกกลางคัน และอยู่ในกระบวนการติดตาม ในแต่ละโรงเรียนหลายอัตรา

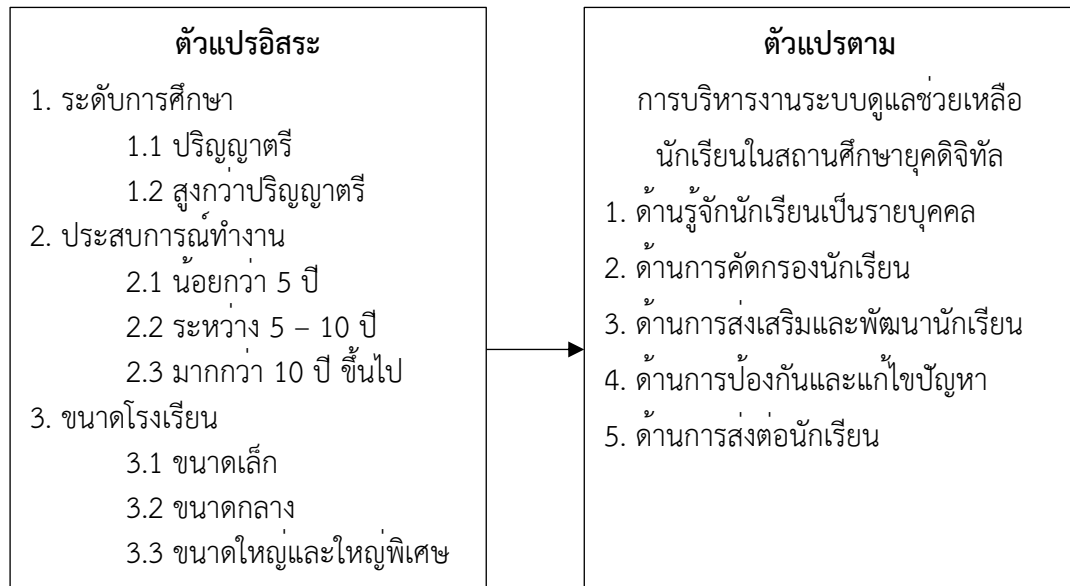
จากประเด็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นเรื่องที่มีกระบวนการทำงานที่มีระบบและต่อเนื่อง สามารถช่วยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ประสานสัมพันธ์ให้การจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของทุกฝ่าย และมีแนวคิดที่ว่าสถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง จึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือ และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนด กรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,075 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 โดยแบ่งกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรัตนโกสินทร์ 13 โรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี 12 โรงเรียน กลุ่มทราวดี 12 โรงเรียน การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen et al., 2011) รวมได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน และวิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากศึกษาเอกสาร และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล

นำมากำหนดขอบข่ายเนื้อหา สร้างเป็นเครื่องมือในการสร้างข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล ในแต่ละคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ และนำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์แล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้สำนวนภาษาและข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ เพื่อให้แบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใช้การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน รวบรวมคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ใช้ได้ มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการคำนวณของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามจำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 - 1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้หาค่าจำแนกของเครื่องที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นรายข้อ โดยคำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978 และแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยสอบถามตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ ด้านการส่งต่อนักเรียน จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert scale)

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจำนวน 278 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก Google Form ได้ข้อมูลกลับมา จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากครูผู้ตอบแบบสอบถามจาก Google Form มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบายและการคำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

3.4 วิเคราะห์การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

3.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (Independent samples t-test)

3.6. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ด้วยการทดสอบสถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) independent และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ด้วยการทดสอบสถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.10	0.59	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.18	0.55	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.12	0.54	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.14	0.58	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.13	0.53	มาก
รวม	4.13	0.51	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล ตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$, $S.D.=0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=4.18$, $S.D.=0.55$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=4.14$, $S.D.=0.58$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.13$, $S.D.=0.53$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=0.54$) และด้านรู้จักนักเรียนรายบุคคลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.10$, $S.D.=0.59$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=179)		(n=99)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.06	.62	4.26	.50	3.541*	.000
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.07	.56	4.35	.48	4.146*	.000
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.04	.54	4.25	.52	3.048*	.003
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.07	.56	4.26	.49	2.794*	.006
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.07	.55	4.22	.49	2.168*	.031
รวม	4.05	.52	4.27	.45	3.434*	.001

* $p < .05$

จากตาราง 2 พบว่า ค่า *t* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน แสดงว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษายุคดิจิทัล	ประสบการณ์การทำงาน						F	P
	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			
	(n=53)		(n=119)		(n=106)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.87	0.61	4.05	0.59	4.25	0.53	8.144**	.000
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.91	0.63	4.15	0.52	4.33	0.48	11.187**	.000
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	3.89	0.59	4.10	0.51	4.25	0.51	8.381**	.000
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	3.93	0.64	4.14	0.51	4.23	0.51	5.609**	.004
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.94	0.62	4.11	0.49	4.23	0.51	5.423**	.005
รวม	3.91	0.58	4.11	0.47	4.26	0.46	9.019**	.000

** $p < .01$

จากตาราง 3 พบว่า ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's multiple comparison method) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน โดยภาพรวม

(n=278)

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{x}$	น้อยกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
		3.91	4.11	4.26
น้อยกว่า 5 ปี	3.91			*
5 – 10 ปี	4.11			
มากกว่า 10 ปี	4.26			

จากตาราง 4 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

(n=278)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษายุคดิจิทัล	ขนาดสถานศึกษา						F	p
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่/ ใหญ่พิเศษ			
	(n=59)		(n=163)		(n=56)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.68	0.66	4.14	0.53	4.40	0.42	25.591**	.000
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.83	0.59	4.23	0.54	4.37	0.54	17.011**	.000
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.81	0.58	4.16	0.52	4.31	0.41	14.602**	.000
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.83	0.58	4.17	0.53	4.35	0.39	15.578**	.000
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.82	0.57	4.16	0.52	4.34	0.37	15.394**	.000
รวม	3.80	0.51	4.17	0.49	4.35	0.36	21.158**	.000

** $p < .01$

จากตาราง 5 พบว่า ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแต่ละกลุ่มขนาดของสถานศึกษา มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's multiple comparison method) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนยุคดิจิทัล ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามกลุ่มขนาดสถานศึกษา

(n=278)

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{x}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่/ ใหญ่พิเศษ
		3.80	4.17	4.35
ขนาดเล็ก	3.80		*	*
ขนาดกลาง	4.17			
ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ	4.35			

* $p < .05$

จากตาราง 6 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ และขนาดกลาง มีทัศนะ
ต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม สูงกว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลตามทัศนะของครูในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังนี้

1. ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลตามทัศนะของครูในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์
การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลตามทัศนะ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นกระบวนการสำคัญที่เกี่ยวกับกระบวนการที่โรงเรียนได้ให้ความช่วยเหลือในการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอน โดยวิธีการและเครื่องมือในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมไปถึงการประสานงานบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียนรวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ในการส่งเสริมพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางที่ดี มีครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว โดยการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ปรียาภรณ์ ศรีไกร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค New normal ของผู้บริหาร สถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาชั้นพื้นฐานที่ 3 เมืองศรีภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค New normal โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคลพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาจากครูที่มีการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของนักเรียนที่มีความครอบคลุมครบทุกด้าน ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และด้านครอบครัว มีเอกสารที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศุภกร รัตนวงษ์ (2565) ได้กล่าวว่า การรู้จักความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันซึ่งหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบจะสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พร เปรมหิรัญ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะครู มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อทำการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาวิธีการที่มีความเหมาะสมในการช่วยเหลือและดูแลนักเรียนแต่ละบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งการเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ด้านเศรษฐกิจครัวเรือน ด้านความสามารถนักเรียน ด้านสุขภาพ ให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการมากที่สุดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุนทร โครพ (2563) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนให้กับนักเรียนทุกคน ทุกกลุ่ม ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นคนดีมีความภาคภูมิใจในตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัด กิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์กับยุคสมัยในสังคมยุคดิจิทัลที่นักเรียนเข้าถึง สื่อต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพมากขึ้นและเกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะอยู่ในการดูแลของครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผิดชอบในงานด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ และกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของสุนทร โครพ (2563) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนให้กับ นักเรียนทุกคน ทุกกลุ่ม ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นคนดีมีความภาคภูมิใจในตนเอง ตามที่ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติและสอดคล้องกับ ธัญมาศ นิยมญาติ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาจากการดำเนินการจัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาโดยไม่ ปล่อยปะละเลย มีการให้บริการให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อรับทราบปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้ง มีการประสานงาน กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกลับสภาพบริบทสังคมในยุคดิจิทัล สอดคล้อง กับสภาพปัญหา และสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคนที่มีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของณัฐนิชา ทองกระจก (2562) ได้กล่าวว่า การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา เป็นการหาวิธีการช่วยเหลือและ การป้องกันและการแก้ไข้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปะละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม และสอดคล้อง กับจันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารและการจัดการระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีกระบวนการวิเคราะห์ พิจารณาเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมพัฒนา ช่วยเหลือ หรือ แก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้โดยลำพัง ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งภายในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ซึ่งการส่งต่อภายใน คือการที่ครูผู้รับผิดชอบดูแลทำการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่สามารถให้การพัฒนาช่วยเหลือ นักเรียนได้โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาตามบริบทในยุคสมัยในสังคมดิจิทัล กรณีปัญหาของนักเรียน ที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ จึงต้องทำการประสานความร่วมมือ กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาช่วยเหลือตามแต่กรณี โดยมี การติดตามผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และรับนักเรียนกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อดูแล ช่วยเหลือนักเรียนต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของฤทธิธิชัย ภู่อ่างค์ (2563) ได้กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียน เป็นการป้องกัน และแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามกระบวนการแล้วหากนักเรียน

มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญต่อไปโดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน บริหารงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ บุญยิ่ง พรมจารีย์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครพบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับ มาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลตามทัศนะของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะครูที่มีระดับวุฒิการศึกษา ที่สูงกว่า จึงมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถสร้างและเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล นำมาดำเนินการบริหารงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและปฏิบัติงานอื่นได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์มากกว่าครูที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรมาศ นิยมญาติ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะครูที่ปฏิบัติหน้าที่ การสอนในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์มากกว่า ได้เผชิญกับสถานการณ์กรณีปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ที่เข้ามาในแต่ละปีการศึกษาอย่างหลากหลาย ด้วยยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิด กระบวนการวางแผนรับมือป้องกันแก้ไขปัญหาคาดการณ์และดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ สอดคล้องกับประสบการณ์ตรงที่มีมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรวิภา ศรลัมภ์ และ รัตนา กาญจนพันธ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียน เมืองบางปู จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเพราะทั้งนี้มีการดำเนินงาน ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน อาจแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านบุคลากร มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดสามารถดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครบกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ก็ให้ความสำคัญกับระบบการดูแลนักเรียนให้มีกระบวนการทำงานที่มีระบบ มีความชัดเจน สอดคล้องกับ ทิพย์วิมล เสือไว (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่าการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามทัศนะของครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้านเพื่อปรับปรุงการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ฉาย ไทรัตน์. (2561). การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย [การศึกษา ค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย].
- ณัฐนิชา ห่องกระจก. (2562). แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง. (2562). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- ทิพย์วิมล เสือไว. (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(9), 53-65.
- ธัญมาศ นิยมญาติ. (2565). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 10(1), 97-104.

- บุญยิ่ง พรหมจารีย์. (2560). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี].
- ปรียาภรณ์ ศรีไกร. (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค NEW NORMAL ของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 3 เมืองศรีภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 2(3), 1-12.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก.
- พิมพ์พร เปรมหิรัญ. (2560). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- พัชริภา ศรีลัมภ์, และ รัตนา กาญจนพันธุ์. (2565). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนเมืองบางปู จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(9), 189-198.
- ฤทธิชัย ภู่อำรงค์. (2563). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- ศุภกร รัตนวงษ์. (2565). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สุนทร โครพ. (2563). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขอรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรวรรณ ล่องลือฤทธิ. (2563). คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ชุมพร: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th Ed.). New York: Routledge.

รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ สำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา THE MANAGEMENT MODEL FOR YOUNG ELITE VOLLEYBALL IN HIGH SCHOOL

Received: February 16, 2024

Revised: April 15, 2024

Accepted: April 22, 2024

ปัญญา อินทเจริญ¹, และ รังสฤษฏ์ จำเริญ^{2*}

Panya Intacharoen¹, and Rangsarit Jamrern^{2*}

*Corresponding author, Email: Rangsarit@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย และประเมินความเป็นไปได้ต่อการนำรูปแบบไปใช้จริง โดยวิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน ประกอบด้วยนักวิชาการด้านการจัดการกีฬา ผู้บริหารองค์กรกีฬาระดับชาติ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอลที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการ กีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยโดยใช้เทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Modified delphi technique) ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ด้านคือ 1) องค์ประกอบด้านนโยบาย ได้แก่ นโยบายด้านส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และนโยบายด้านการส่งเสริมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่า Mdn. เท่ากับ 5 และความสอดคล้องในระดับสูง ค่า I.R ระหว่าง 0.00-0.25) และ 2) องค์ประกอบทางการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการปฏิบัติการ/การนำ และด้านการควบคุม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่า Mdn. ระหว่าง 4.00-5.00 และความสอดคล้องในระดับสูง ค่า I.R ระหว่าง 0.00-1.00) การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศไปใช้จริง โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการนำรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนไปใช้จริง จำนวน 9 คน พบว่า รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสม ถูกต้องครอบคลุมเป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการกีฬา, กีฬาวอลเลย์บอล, กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ, นักกีฬาระดับเยาวชน

¹ อาจารย์, ดร., คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer, Dr., Faculty of Sport Science, Burapha University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยบูรพา

² Asst. Prof., Dr., Faculty of Sport Science, Burapha University

Abstract

The objectives of this study were to create a volleyball excellence management model for young people in secondary schools in Thailand and to evaluate the feasibility of the model's implementation. The two methodology processes were utilized in this research. The Modified Delphi technique was used in the first process to create an excellent volleyball management model for young people in secondary schools in Thailand. This process involved document analysis, associated research, and interviews with 19 experts, consisting of sports manager professional, national sports organization administrators, educational institution administrators and successful volleyball coaches. The results showed that the management model of volleyball for excellence for youth in secondary schools in Thailand had two important components: (1) the policy formulation, i.e. (i) the policy on promoting sports for excellence with the high suitability and (ii) the education policy with the high suitability (Mdn. value of 5.00) and high correlation (I.R. value of 0.00 – 0.25), and (2) the management process, i.e. (i) planning, (ii) organizational structure, (iii) operations and leading, and (iv) controlling (Mdn. value of 4.00-5.00; I.R. value of 0.00-1.00). In the second stage of the study, it was determined if it would be appropriate and practical to put a management model for volleyball excellence into practice. The management model for volleyball for excellence in secondary schools, according to 9 participants in its management for youth, was highly effective and appropriate in practical implementation.

Keywords: Sport management model, Volleyball sport, Elite sport, Young elite sport

บทนำ

กีฬามีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ ในการสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต กีฬาเป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบวินัย การสร้างมิตรภาพสร้างความรักสามัคคี ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจของชนในชาติ จากความสำเร็จของนักกีฬาในการแข่งขันกีฬา ทั้งระดับชาติ และนานาชาติ ซึ่งผลจากการแข่งขันกีฬาจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ได้มีความมุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จทางการกีฬา ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนากีฬาของชาติมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนา ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้วจำนวน 7 ฉบับ ปัจจุบันอยู่ในช่วงการดำเนินการตามแผนฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2565-2570) โดยได้กำหนดประเด็นสำคัญในการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนากีฬาออกกำลังกายและกีฬาระดับพื้นฐาน 2) การส่งเสริมและพัฒนากีฬาออกกำลังกายและกีฬาเพื่อมวลชนให้เป็นวิถีชีวิต 3) การส่งเสริมและพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ 4) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านกีฬากีฬา 5) การส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาอุตสาหกรรม

การศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศยังคงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ถูกระบุไว้เป็นประเด็นหลักในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

กีฬาเพื่อความเป็นเลิศเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของนักกีฬาผู้เข้าร่วมการแข่งขันที่เป็นตัวแทนของชาติหรือสถาบัน นักกีฬาที่ประสบความสำเร็จหรือได้รับชัยชนะจากการแข่งขันต้องแสดงศักยภาพ และประสิทธิภาพที่เหนือกว่าคู่แข่ง การได้มาซึ่งนักกีฬาที่มีความสามารถในทักษะและพรสวรรค์ทางกีฬาในแต่ละชนิดกีฬานั้นจะต้องมีการขยายฐานการเล่นกีฬาและพัฒนาจากกีฬาขั้นพื้นฐาน กีฬามวลชนต่อยอดสู่ความเป็นเลิศ เส้นทางพัฒนานักกีฬาจะต้องมีการดำเนินการทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย สโมสร หรือองค์กรกีฬา ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับนานาชาติ และต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญหลายประการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดการศึกษา ด้านพลศึกษาและกีฬาสำหรับนักเรียนและเยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สถาบันการศึกษาจึงเป็นองค์กรสำคัญในการพัฒนานักกีฬาไทยเพราะนักกีฬาส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ สถานศึกษาทุกระดับจึงมีบทบาทและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากีฬาของชาติให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ นักกีฬาทีมชาติไทยที่ประสบความสำเร็จสูงสุดส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยที่ร่างกายมีความเจริญเติบโตเต็มที่ซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ในระดับเยาวชน นักกีฬากลุ่มนี้จะต้องบริหารเวลาทุ่มเทในด้าน การเรียน การฝึกซ้อม และการแข่งขันกีฬา เพื่อให้ประสบความสำเร็จไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริม โดยจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างดีทั้งระบบ (ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์, และ โกศล มีคุณ, 2551)

กีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมและได้รับความสนใจอย่างสูงจากประชาชนทั่วโลก โดยได้จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ และจัดให้มีการแข่งขันขึ้นตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับนานาชาติ เช่น การแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษาแห่งชาติ กีฬาเยาวชนแห่งชาติ และกีฬาแห่งชาติ ในระดับนานาชาติ เช่น การแข่งขันในกีฬาซีเกมส์ เอเชียนเกมส์ โอลิมปิกเกมส์ ชิงแชมป์เอเชีย ชิงแชมป์โลก เป็นต้น และในระดับเยาวชนมีการจัดการแข่งขันรายการต่าง ๆ หลายรายการตั้งแต่อายุ 12-18 ปี ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังนั้นสถานศึกษาหรือโรงเรียนซึ่งเป็นต้นสังกัดของเยาวชนจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการทีมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุดจนถึงผู้ปฏิบัติงานจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการกีฬาเพื่อใช้พัฒนาศักยภาพของนักกีฬาให้สูงขึ้นในการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ การมีทรัพยากรทางการบริหารที่เหมาะสมเพียงพอในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ซึ่งทั้งหมดจะต้องดำเนินการผ่านกระบวนการทางการบริหารจัดการ (Function management) ได้แก่ 1.การวางแผน (Planning) 2.การจัดองค์กร (Organizing) 3.การนำ (Leading) และ 4. การควบคุม (Controlling) (มงคลชัย บุญแก้ว, 2555; ปัญญา อินทเจริญ และคณะ 2564)

จากข้อมูลการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในระดับเยาวชนหรือโรงเรียนยังประสบปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น ด้านบุคลากรยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและ

ประสบการณ์ ด้านงบประมาณที่จำกัดไม่เพียงพอ ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอรวมถึงระบบการบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนามาตรฐานทางการกีฬา (อัม แสงภักดี, 2558) และในส่วนของโรงเรียนกีฬา การจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศยังไม่สามารถพัฒนานักกีฬาไทยให้ประสบความสำเร็จได้ยังพบปัญหาอุปสรรค ได้แก่ 1. ด้านวิชาการ พบว่าโรงเรียนกีฬาส่วนใหญ่ยังขาดวัสดุอุปกรณ์นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยขาดเครื่องมือวิทยาศาสตร์การกีฬานักเรียนส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการฝึกซ้อมกีฬาและเป็นตัวแทนไปแข่งขันทำให้ไม่มีเวลาในการเรียน 2. ด้านงบประมาณโรงเรียนมีงบประมาณในการสนับสนุนไม่เพียงพอ 3. ด้านการบริหารงานบุคคลยังขาดอัตรากำลังข้าราชการครูและขาดครูผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีความเชี่ยวชาญ 4. ด้านการบริหารทั่วไป การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเงิน พัสดุมีขั้นตอนในการดำเนินงานมากทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าไม่ทันการ ผู้บริหารบางคนยังขาดภาวะผู้นำและประสบการณ์ในการบริหาร (บงกช จันทร์สุขวงศ์, และ ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ, 2563) จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการที่ดีมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างยิ่ง หากมีรูปแบบการบริหารจัดการกีฬาที่ดีและเหมาะสมจะสามารถทำให้การพัฒนานักกีฬาประสบความสำเร็จในการแข่งขันทุกระดับ และจะส่งผลกระทบต่อพัฒนามาตรฐานทางการกีฬาของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย

จากความสำคัญดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนานักกีฬาระดับเยาวชนให้ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียนและการกีฬา ประกอบกับที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาถึงรูปแบบของการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่จะทำให้ทราบว่ารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เหมาะสมควรมีรูปแบบอย่างไร ผู้วิจัยจึงทำการศึกษารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะเป็นฐานในการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

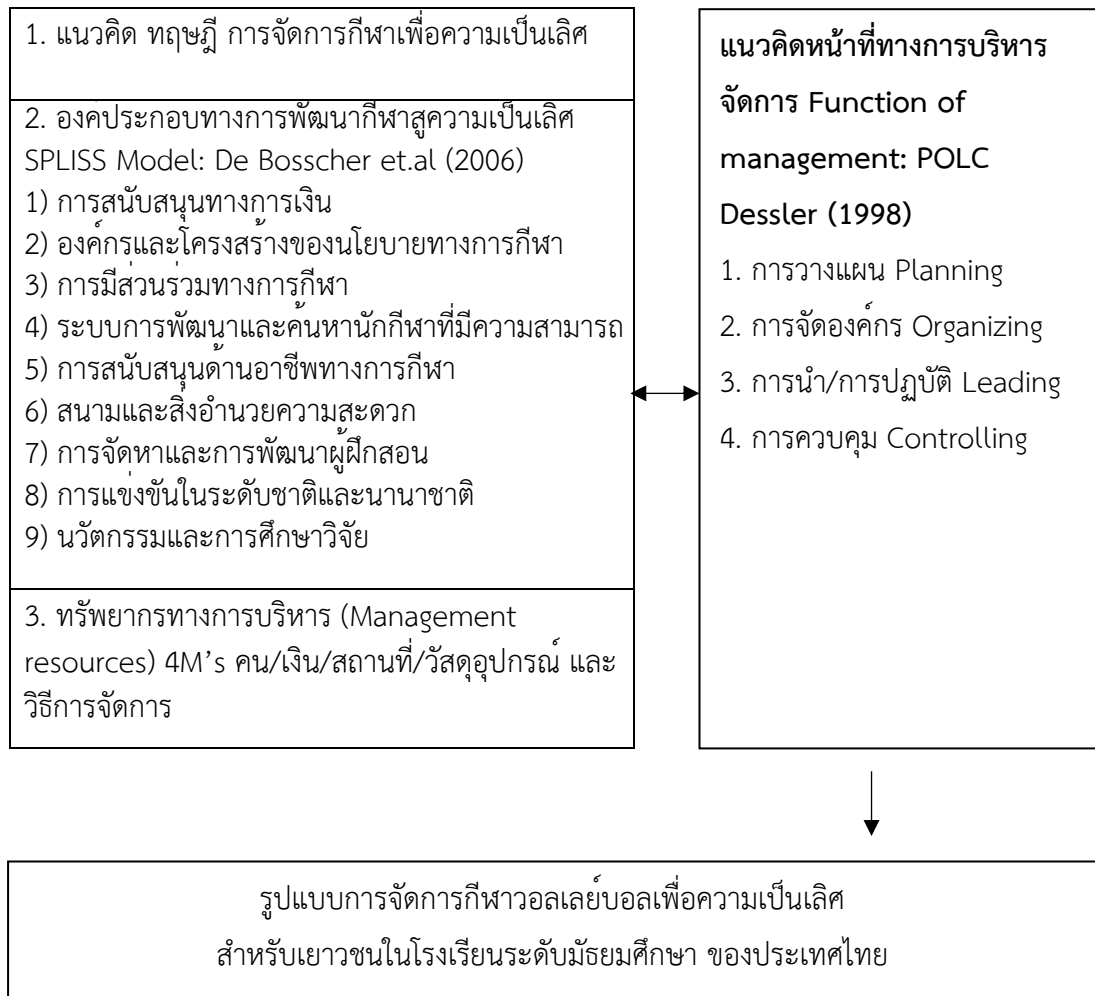
1. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยในการนำไปใช้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย ตามองค์ประกอบปัจจัยนโยบายในการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ (Sport policy factors leading to international sporting success: SPLISS) De Bosscher et.al

(2006) ประกอบกับหลักการบริหารจัดการกีฬา ผ่านกระบวนการตามองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ Function of management.

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความตรงของเครื่องมือ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งเป็นร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นนักวิชาการด้านการกีฬาที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างและพัฒนารูปแบบด้วยเทคนิคเดลฟายประยุกต์ Modified delphi technique จำนวน 19 คน โดยมีคุณสมบัติประกอบด้วยดังนี้

1.2.1 กลุ่มนักวิชาการด้านการจัดการกีฬาที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปีจำนวน 3 คน

1.2.2 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา/โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จระดับชาติ 3 คน

1.2.3 กลุ่มผู้บริหารองค์กรกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกีฬาสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ กรมพลศึกษา การกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัด สมาคมกีฬาวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างน้อย 5 ปีจำนวน 4 คน

1.2.4 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน เจ้าหน้าที่ทีมที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการจัดการทีม จำนวน 9 คน

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบต่อการนำไปใช้จริงเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชน และเกี่ยวข้องต่อการนำรูปแบบไปใช้จริงจำนวน 9 คน ประกอบด้วยนักวิชาการด้านการกีฬา ผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารองค์กรกีฬา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างตามองค์ประกอบสร้างด้านการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ SPLISS model (De Bosscher et al. 2006) ที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา IOC มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม ระหว่าง 0.80 -1.00

2. แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยวิธี Modified delphi technic (เทคนิคเดลฟายประยุกต์)

ระยะที่ 2 แบบประเมินรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (ตามกรอบมิติการประเมินของสมาคมมาตรฐานการประเมินสหรัฐอเมริกา: American evaluation association: AEA) ประกอบด้วย (1) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standard) (2) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standard) (3) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility standards) (4) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy standards) (สุมิล ว่องวานิช, 2558)

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย โดยการวิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย : HU106/2564 โดยกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 1) ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและหลักการ การวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามหลักการบริหารจัดการ (Function of management: POLC) และวิเคราะห์ทรัพยากรที่สำคัญในการบริหารจัดการ Resources management (4M's) และนโยบายทางการกีฬาสู่ความเป็นเลิศ (Sport policy factor leading to international sporting success: SPLISS Model)

ขั้นตอนที่ 2) สร้างรูปแบบจำลองโดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In-depth interview) และนำมารวมกับผลของการศึกษาข้างต้นตลอดจนแนวคิดในการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศตามองค์ประกอบทางการจัดการ (Function of management) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ/ การปฏิบัติการ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ขั้นตอนที่ 3) พัฒนารูปแบบ โดยใช้เทคนิค เดลฟาย ประยุกต์ (Modified delphi technique) โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ประสบการณ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 19 คน มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย ดังนี้

รอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (IOC: Index of item objective congruence) และนำมาสร้างเป็นข้อคำถามเพื่อจัดทำเป็นร่างรูปแบบ แล้วส่งแบบสอบถามซึ่งเป็นร่างรูปแบบจำลองให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน พิจารณาลงความเห็น (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย)

รอบที่ 2 ปรับปรุงข้อมูลแล้วส่งแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อคำถามในรอบที่ 1 รวมกับข้อมูลการศึกษาหลักการและแนวคิด สร้างเป็นข้อคำถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญลงมติ

รอบที่ 3 ส่งแบบสอบถามที่วิเคราะห์แล้วโดยคัดเลือกข้อที่อยู่ในเกณฑ์ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อรับรองและอาจให้ความเห็นเพิ่มเติม (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ได้จากการสร้างและพัฒนา จากระยะที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 9 คน วิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครอบคลุมโดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการจัดกลุ่มจัดหมวดหมู่และแสดงข้อมูลโดยสรุป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความสอดคล้องและความเป็นไปได้ของข้อคำถามของรูปแบบด้วยวิธีการ เดลฟายประยุกต์ Modified delphi technique จากแบบสอบถาม

ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range) และคัดเฉพาะข้อที่ $Md \geq 3.5$ และ $IR \leq 1.5$ นำมาสร้างเป็นรูปแบบ

4.3 วิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอล เพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์และแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยเลือกข้อที่เหมาะสม โดยจะต้องมีค่า $Md \geq 3.50$, $IQR \geq 3.50$ หรือค่าเฉลี่ย ≥ 3.50 (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ผลการวิจัย

1. การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

จากการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามวิธี เทคนิค เดลฟาย ประยุกต์ (Modified delphi technique) สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบด้านนโยบาย (Policy) และ 2. องค์ประกอบทางการจัดการ (Management of function) รายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านนโยบาย (Policy) มี 2 ด้าน ได้แก่

1.1.1 มีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ

1.1.2 มีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล

1.2 องค์ประกอบทางการจัดการ (Management of function) มี 4 ด้าน 29 งาน ดังนี้

1.2.1 ด้านการวางแผน (Planning) ประกอบด้วย 10 งาน

- มีการวางแผนการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ
- มีแผนการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรทางการกีฬา
- แผนการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา
- มีแผนงานด้านการเงินและงบประมาณด้านกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ
- มีแผนงานด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์
- มีแผนด้านการฝึกซ้อมและแข่งขันสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล
- มีแผนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการกีฬา
- มีแผนการจัดสวัสดิการสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล
- มีแผนการจัดการศึกษาสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล
- มีแผนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก

1.2.2 ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) มี 4 งาน

- การกำหนดโครงสร้างการบริหาร จัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ

- การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ
- การมอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ
- การประสานงานด้านการกีฬา

1.2.3. ด้านการนำ/การปฏิบัติการ (Leading) มี 10 งาน

- มีการนำแผนด้านการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศไปปฏิบัติ
- มีการดำเนินการด้านบุคลากรทางการกีฬา
- มีระบบการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา
- มีการดำเนินงานด้านการเงินและงบประมาณด้านกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ
- มีการดำเนินงานด้านสถานที่สนามและอุปกรณ์สำหรับการฝึกซ้อมกีฬาวอลเลย์บอล
- มีการฝึกซ้อมและแข่งขัน
- มีการดำเนินการด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและเทคโนโลยีทางการกีฬา
- มีการจัดสวัสดิการสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล
- มีส่งเสริมด้านการศึกษาสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล
- มีการดำเนินการด้านความร่วมมือกับเครือข่าย

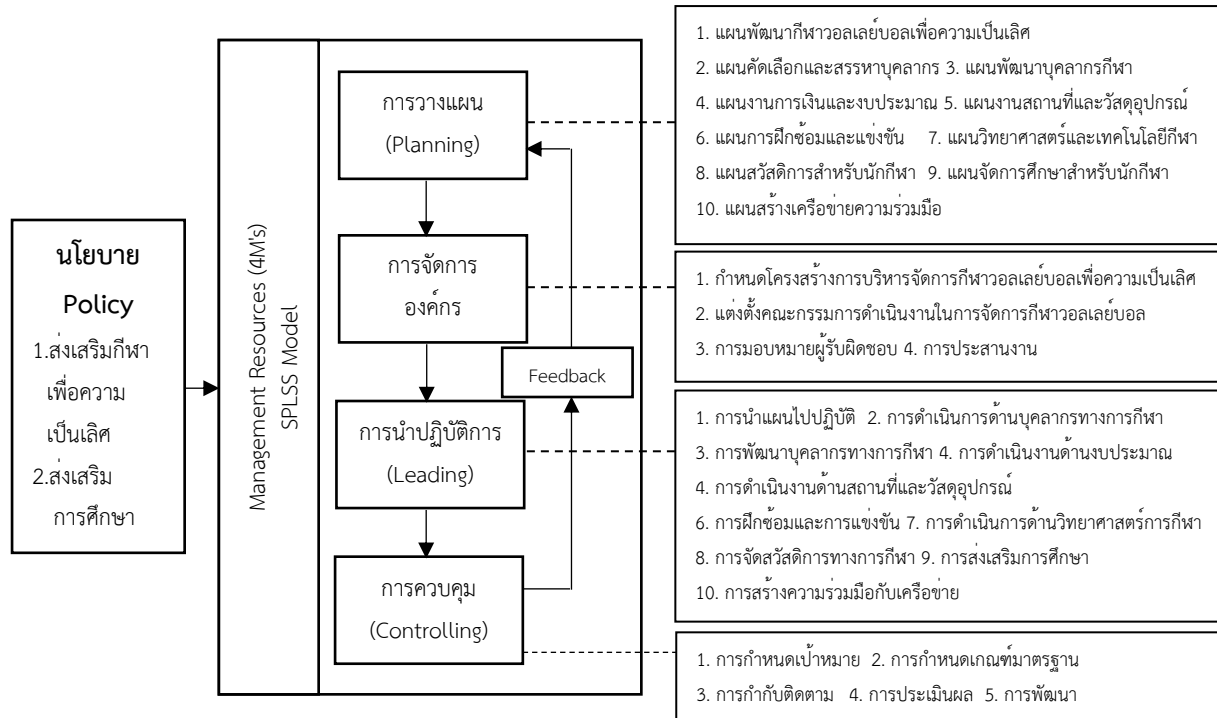
1.2.4 ด้านการควบคุม (Controlling) มี 5 งาน

- การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการเข้าร่วมการแข่งขัน
- การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน มีเกณฑ์มาตรฐานในการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขัน

กีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ

- การกำกับติดตามการดำเนินงานด้านกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ
- การประเมินผลความสำเร็จในการดำเนินงาน
- การพัฒนาและต่อยอดความสำเร็จด้านกีฬาวอลเลย์บอล

จากข้อมูลในการพัฒนา สามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังภาพ

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชน
ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในการนำไปใช้จริง

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนระดับมัธยมศึกษาต่อการนำไปใช้จริง โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ($n=9$)

รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	เป็นไปได้		เหมาะสม		เป็นประโยชน์		ถูกต้อง	
	เป็นไปได้		เหมาะสม		เป็นประโยชน์		ถูกต้อง	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. องค์ประกอบด้านนโยบาย (Policy)								
1.1. มีนโยบายในการส่งเสริมกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ	4.89	0.33	4.89	0.33	4.89	0.33	4.89	0.33
1.2. มีนโยบายในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ	4.67	0.50	4.67	0.50	4.67	0.50	4.67	0.50

รูปแบบการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	เป็นไปได้		เหมาะสม		เป็นประโยชน์		ถูกต้อง	
							ครอบคลุม	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ (Management)								
2.1 ด้านการวางแผน (Planning)	4.78	0.44	4.78	0.44	4.78	0.44	4.78	0.44
2.2 ด้านการจัดการองค์กร (Organizing)	4.67	0.47	4.67	0.47	4.67	0.47	4.67	0.47
2.3 ด้านการนำ/ปฏิบัติการ (Leading)	4.70	0.52	4.70	0.52	4.70	0.52	4.70	0.52
2.4 ด้านการควบคุม (Controlling)	4.84	0.38	4.84	0.38	4.84	0.38	4.84	0.38

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของการประเมินรูปแบบในการนำไปใช้จริงในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 4.67-4.89 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ เห็นว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ ถูกต้องครอบคลุม สามารถนำไปใช้ในการนำไปปฏิบัติจริงได้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบด้านนโยบาย (Policy) มี 2 ด้าน คือ 1) มีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ 2) มีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล

2) องค์ประกอบในการจัดการ (Management of function) มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน (Planning) จำนวน 10 งาน 2) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) จำนวน 4 งาน 3) ด้านการนำหรือปฏิบัติการ (Leading) จำนวน 10 งาน และ 4) ด้านการควบคุม (Controlling) จำนวน 5 งาน

2. การประเมินรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ต่อการนำไปใช้จริง ผลปรากฏ ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ มีประโยชน์ต่อการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศตามความต้องการของผู้ใช้ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง สามารถนำไปใช้จริงได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัย นำมาสร้างและพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ประยุกต์ (Modified Delphi Technique) โดยผู้เชี่ยวชาญ 19 คน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบด้านนโยบาย 2. องค์ประกอบด้านการจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (Planning) ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร (Organizing) ด้านการปฏิบัติ/การนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นโยบาย (Policy) ในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จองค์ประกอบเริ่มต้นของการจัดการ คือ การกำหนดนโยบาย เพราะนโยบายมีความสำคัญโดยตรงตั้งแต่ระดับบริหาร ไปจนระดับปฏิบัติการ เนื่องจากนโยบายจะเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดหลักการสำคัญ ที่จะให้จัดการจัดการหรือการดำเนินงานเรื่องนั้น ๆ ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการกำหนดนโยบายที่ดีนั้นจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องให้มีความครอบคลุมรอบด้าน เพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด ดังที่ ประชุม รอดประเสริฐ (2543) ได้กล่าวว่า นโยบายคือหลักการสำคัญที่ชี้ทิศทางหรือหลักประกันให้ผู้บริหารหรือบุคลากรทุกระดับเกิดความเข้าใจในหลักการและยึดถือปฏิบัติในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้จริง รูปแบบในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีการกำหนดนโยบายที่สำคัญ 2 ด้าน คือ 1) นโยบายด้านการส่งเสริมและพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ 2) นโยบายด้านการส่งเสริมการศึกษาสำหรับนักกีฬา เพราะในการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนนั้น เป้าหมายที่สำคัญที่จะพัฒนาให้ประสบความสำเร็จสูงสุดคือ นักกีฬาระดับเยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา นอกจากจะต้องทำการฝึกซ้อมและแข่งขันกีฬาแล้วนักกีฬาจะต้องทำการศึกษาหรือเรียนควบคู่ไปด้วย ผู้บริหารหรือสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดการ หรือดำเนินการด้านนโยบายให้นักกีฬา หรือเยาวชน ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการกีฬาและด้านการเรียนไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับ มงคลชัย บุญแก้ว (2555) กล่าวว่าสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการพัฒนากีฬาของชาติสถาบันการศึกษาทุกระดับต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากีฬาของชาติให้ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ เพราะนักกีฬามีขนาดใหญ่อยู่ในระดับเยาวชนจึงต้องบริหารเวลาเพื่อการฝึกซ้อมและแข่งขัน โดยจะต้องทุ่มเททั้งในด้าน การเรียนและกีฬาเพราะมีมติความสำเร็จด้านกีฬามีอยู่ สองมติคือความสำเร็จด้านการเรียนและกีฬา (Goff, 2000) ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญทั้ง 2 ประเด็น โดยต้องกำหนดเป็นนโยบายในการกับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการเรียนและการกีฬาไปพร้อมกัน

2. การบริหารจัดการ (Management) เป็นกิจกรรมและกระบวนการที่จะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อเชื่อมโยงทรัพยากรต่าง ๆ ให้มีการทำงานเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันเพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายหรือประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ดังนั้น การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา นอกจากมีการกำหนดนโยบายแล้ว จำเป็นจะต้องมีการดำเนินการตามกระบวนการ Process 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing)

3) การนำ/ปฏิบัติการ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญญา อินทเจริญ และคณะ (2564) ในการเตรียมทีมกีฬาเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันนอกจากมีทรัพยากรต่าง ๆ ในการสนับสนุนอย่างเพียงพอแล้วจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

การวางแผน Planning เป็นจุดเริ่มต้นของการของการดำเนินงานเพราะแผนงานเปรียบเสมือนเข็มทิศที่กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการให้สำเร็จ ดังนั้น การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำเป็นจะต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้านเพื่อให้การจัดการประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับสาคร สุขศรีวงศ์ (2555) การวางแผนเป็นกิจกรรมแรกของผู้บริหารที่จะเป็นการกำหนดเป้าหมายและแผนงานที่นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีแผนงานด้านกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อเป็นเลิศโดยเฉพาะ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลของโรงเรียน โดยแผนนั้นจะต้องครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก แผนงานด้านบุคลากรจะต้องดำเนินการตั้งแต่การคัดเลือกหรือสรรหานักกีฬาที่มีทักษะและพรสวรรค์ มีใจรักในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอล เพราะการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศนั้นนักกีฬาต้องมีทั้งพรสวรรค์และพรแสวงจึงประสบความสำเร็จ ต้องมีแผนในการคัดเลือกผู้ฝึกสอนที่มีความสามารถ ซึ่งอาจจะเป็นครูพลศึกษาที่อยู่ในโรงเรียน มีนักวิทยาศาสตร์การกีฬาหรือผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญช่วยสนับสนุนในการฝึก นอกจากนั้นแล้วจะต้องมีแผนในการพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ โดยการส่งเข้ารับการฝึกหรือการอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอยู่ตลอดเวลา ดังที่ รัชณี ขวัญบุญจันทร์ (2547) ได้กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนานักกีฬาจจนประสบความสำเร็จไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาความสามารถนักกีฬา มีการพัฒนาบุคลากรพัฒนาผู้ฝึกสอน ในระบบการศึกษาควรมีครูพลศึกษาที่มีศักยภาพสูง เช่นเดียวกับ De Bosscher et al. (2006) รูปแบบการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ มีระบบการพัฒนาและค้นหานักกีฬา การจัดหาและการพัฒนาผู้ฝึกสอนกีฬาทั้งคุณภาพและจำนวนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จะต้องมีแผนในการจัดการกับทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การเงินและงบประมาณ การใช้และบำรุงรักษาสถานที่รวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการฝึกซ้อมและแข่งขัน มีแผนในการจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการฝึกซ้อมและแข่งขัน รวมถึงสิ่งสำคัญจะต้องมีการวางแผนการจัดการเรื่องการเรียนสำหรับนักกีฬา ซึ่งจะให้นักกีฬาได้มีโอกาสประสบความสำเร็จทั้งด้านกีฬาและด้านการเรียนไปพร้อมกัน เพื่อเป็นโอกาสที่ดีในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

การจัดการองค์กร (Organizing) เป็นการออกแบบโครงสร้างองค์กรในการดำเนินงานโดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบตลอดจนกำหนดวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงาน (สาคร สุขศรีวงศ์, 2555) การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ต้องมีการกำหนดโครงสร้างการจัดการที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบกีฬาเพื่อความเป็นเลิศโดยตรง และมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจนสอดคล้องกับ (De Bosscher et al., 2006) SPLISS Model (เสาหลักที่ 2) การกำหนดโครงสร้างองค์กรกีฬาระดับยุทธศาสตร์ จะประสบความสำเร็จและเป็นไปได้ต้องมีคณะทำงานในองค์กรบริหารเต็มเวลา มีการแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบ และประสานงานกับผู้แทนกีฬาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศ สอดคล้องกับ ฉัตรชัย

สุขสันต์ (2561) พบว่า การจัดองค์กรในการส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศควรมีการกำหนดโครงสร้างของ ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและมีความสัมพันธ์กัน ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานมีคณะกรรมการดำเนินงาน และมีการ แต่งตั้งคณะกรรมการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศโดยเฉพาะ ดังนั้น สำหรับกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศ สำหรับเยาวชน จึงต้องมีการมอบหมาย ผู้รับผิดชอบในการฝึกซ้อมและแข่งขัน โดยมีการแต่งตั้งผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน เจ้าหน้าที่ทีม และนักวิทยาศาสตร์การกีฬา มีผู้ดูแลการเงินงบประมาณเพราะเป็น ปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ และที่สำคัญต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้ดำเนินการเรื่องการเรียนรู้ ของนักกีฬาอีกด้วย

การนำ/ การปฏิบัติการ (Leading) เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารดำเนินการเพื่อให้แผนงาน และบุคลากร ดำเนินการให้บรรลุความต้องการขององค์กร (สาคร สุขศรีวงศ์, 2555) ดังนั้น ขั้นตอนของการนำหรือ การปฏิบัติการจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับ เยาวชนให้ประสบความสำเร็จ โดยจะต้องดำเนินการตามแผนหรือกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่ การคัดเลือก และสรรหานักกีฬา เพื่อให้ได้มาซึ่งนักกีฬาที่มีพรสวรรค์และมีความสามารถสูงมาพัฒนาศักยภาพ ความสามารถ ตามหลักการฝึกกีฬาเพื่อพัฒนานักกีฬาระยะยาว (Long-term athlete development: LTAD) โดยจะต้อง มีการสรรหาผู้ฝึกสอน เจ้าหน้าที่ทีม ที่มีศักยภาพสูงมาปฏิบัติหน้าที่เพื่อทำให้นักกีฬามีทักษะความสามารถ ที่สูงขึ้น และประสบความสำเร็จจากการแข่งขัน สอดคล้องกับ ศักดิ์ชาย พัทธขันธ์, และ โกศล มีคุณ (2551) พบว่า ระบบการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬาเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จทางการกีฬา การได้มาซึ่งนักกีฬา เป็นเลิศ ต้องมีการกำหนดการคัดเลือกอย่างเป็นทางการโดยวิธีการจัดการแข่งขันหรือวิธีการสรรหา ต้องอาศัย เครือข่ายในการนำนักกีฬาที่มีแววมายาทำการฝึกตั้งแต่เด็ก และต้องมีการพัฒนาบุคลากร โดยสนับสนุนส่งเสริม ให้เข้ารับการเรียนรู้หรืออบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหารจัดการ หลักการสอน หลักการ ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการกีฬา เพื่อให้บุคลากรที่กล่าวมามีสมรรถนะที่สูงขึ้น นอกจากนั้น จะต้องมีการดำเนินการตามหลักการที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการกีฬาเป็นเลิศได้แก่ การดำเนินการ ด้านการเงินและงบประมาณ โดยมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ มีการจัดหาผู้สนับสนุน หรือ การทำสิทธิประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้และงบประมาณในการบริหารจัดการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณเป็นกลไกขับเคลื่อนให้งานอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินไปได้ด้วย (De Bosscher et al., 2006) และในส่วนของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกก็จะต้องมีความพร้อม เช่น มีสนามกีฬาวอลเลย์บอลที่ได้มาตรฐานเป็นของตนเอง มีเครื่องมือด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาสำหรับการฝึกซ้อม และแข่งขัน มีการดำเนินการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่นักกีฬา เช่น ค่าเล่าเรียน (ค่าเทอม) ที่พักหรือรางวัล ความสำเร็จให้นักกีฬาเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ สอดคล้องกับ ฉัตรชัย สุขสันต์ (2561) กล่าวว่า การจัดการ ในการเตรียมทีมกีฬานั้นสวัสดิการและงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนในการเตรียมความพร้อมของนักกีฬา ดังนั้น ควรมีการมอบทุนการศึกษาหรือยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับนักกีฬา นอกจากนั้นแล้วต้องมีการส่งเสริม การศึกษา เช่น มีการจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมระหว่างการศึกษา หรือการเรียนในรูปแบบพิเศษ การเรียน ระบบทางไกล ระบบออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าฝึกซ้อม หรือเข้าร่วมการแข่งขันของนักกีฬา สอดคล้องกับ ศักดิ์ชาย พัทธขันธ์, และโกศล มีคุณ (2551) ที่มีการเสนอให้สมาคมกีฬาจัดสวัสดิการพื้นฐาน ที่จำเป็นให้กับนักกีฬาตามเกณฑ์ที่กำหนด และให้มีการพัฒนากองทุนสวัสดิการสำหรับนักกีฬาและบุคลากร

ทางการกีฬา โดยให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนของนักกีฬาขณะทำการฝึกซ้อมแข่งขันเพื่อให้นักกีฬาประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการเรียนและกีฬาไปพร้อมกัน

การควบคุม (Controlling) กระบวนการควบคุมและการกำกับติดตาม เป็นกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับรัตนภรณ์ ทรงพระนาม (2562) กระบวนการควบคุมเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดให้การดำเนินงานขององค์กรสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้สอดคล้องกับนโยบาย ทั้งด้านส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและด้านการเรียน และต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งในมิติของการเรียนของนักกีฬาและมิติของการฝึกซ้อมและการแข่งขัน และนำผลการประเมินไปพัฒนาต่อยอด กระบวนการควบคุมและการกำกับติดตามจึงเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะทำให้การพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนระดับมัธยมศึกษาประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ฉัตรชัย สุขสันต์ (2561) พบว่า ในการส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศควรมีกระบวนการควบคุมและประเมินผลที่ดีเป็นระบบ เพื่อที่จะนำผลการประเมินการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนา และกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้น และยังสอดคล้องกับปัญญา อินทเจริญ และคณะ (2564) กระบวนการควบคุมนั้นเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมทีมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ โดยกระบวนการควบคุมเป็นการประเมินผลการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ตลอดจนเป็นกระบวนการในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น ในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ต้องมีระบบการควบคุมและกำกับติดตาม มีการประเมินผลการดำเนินงานที่ดี ตลอดจนมีการประเมินความสำเร็จอย่างต่อเนื่องทั้งระบบ เพื่อนำผลมาพัฒนาการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ในการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียนรู้ของนักกีฬาด้วย เนื่องจากนักกีฬาระดับเยาวชนในโรงเรียนนอกจากจะต้องทำการฝึกซ้อมอย่างหนักเพื่อให้ประสบความสำเร็จจากการแข่งขันแล้วนั้น นักกีฬาจะต้องทำการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามระยะเวลาด้วยเช่นกัน

2) การจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องต้องนำหลักการรูปแบบไปใช้อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงในทุกมิติ ตามขั้นตอนและกระบวนการของรูปแบบการจัดการกีฬาวอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย และนำเอาทรัพยากรที่สำคัญได้แก่ บุคลากร งบประมาณ สถานที่วัสดุอุปกรณ์ วิธีการ ผ่านกระบวนการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ที่ได้นำเสนอ ให้ครบทุกด้านตามองค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การนำหรือการปฏิบัติการ การควบคุม

และกำกับติดตาม และนำข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานเป็นข้อมูลป้อนกลับ Feedback ในการกำหนดเป้าหมายและกำหนดแผนงานในครั้งหรือในรอบต่อไป

3) นำข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางและกรอบการดำเนินงานในการจัดการกีฬา วอลเลย์บอลเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกีฬา วอลเลย์บอลสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา

2) ศึกษากลยุทธ์ในการจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). (ร่าง) แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2565-พ.ศ. 2570).

กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

ฉัตรชัย สุขสันต์. (2561). การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยบูรพา [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

ปัญญา อินทเจริญ, นภพร ทศนัยนา, รังสฤษฎ์ จำเริญ, และ ไพโรจน์ สว่างไพร. (2564). แนวทางการจัดการในการเตรียมทีมวอลเลย์บอลเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกีฬาแห่งชาติ, 13(1), 100-110.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: เนติกรการพิมพ์. บงกช จันทรสุขวงศ์, และ ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2563). แนวทางการจัดการโรงเรียนกีฬาสู่ความเป็นเลิศ.

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22(3), 337-350.

มงคลชัย บุญแก้ว. (2555). รูปแบบแผนที่ผลลัพธ์การพัฒนานักกีฬาวัยเข้าสู่ความเป็นเลิศในสถาบันการศึกษา. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา, 12(1), 103-116.

รัชนิ ขวัญบุญจัน. (2547). การจัดทำแผนการพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศ รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.

รัตนภรณ์ ทรงพระนาม. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการกีฬาฮ็อกกี้น้ำแข็งสู่ความเป็นเลิศ [ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2555). การจัดการ: มุมมองนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์, และ โกศล มีคุณ. (2551). การจัดทำระบบการพัฒนากีฬาเป็นเลิศ: รูปแบบ (Model) การพัฒนากีฬาเป็นเลิศ. ชลบุรี: คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา.

อัช แสนภักดี. (2558). รูปแบบของปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ [ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].

- Dessler, G. (1998). *Human Resource Management*. New Jersey: Prentice Hall.
- De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M, & Shibli, S. (2006). A conceptual framework for analyzing sports policy factors leading to international sporting success. *European Sport Management Quarterly*, 6(2), 185-215.
- Goff, B. (2000). Effects of University athletics on the University; A review and extension of empirical assessment. *Journal of Sport Management*, 14(2), 85-104.

การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยาโดยใช้วงจรการเรียนรู้
THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC REASONING ABILITY OF FIRST-YEAR
STUDENT IN BIOLOGY LABORATORY COURSE
BY USING LEARNING CYCLE

Received: June 2, 2024

Revised: August 16, 2024

Accepted: August 19, 2024

ณัฐกานต์ ศาสตร์สูงเนิน¹

Natagarn Sartsoongnoen¹

Corresponding author, E-mail: natagarn.s@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา ก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้วงจรการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาชีววิทยา ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา จำนวน 11 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบจำนวน 20 ข้อ และแบบอัตนัยจำนวน 3 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดย Wilcoxon signed-rank test และการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบทดสอบอัตนัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 43.20 ของคะแนนเต็ม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 46.80 ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบด้านการสำรวจปรากฏการณ์ อยู่ในระดับดีมาก ความสามารถด้านการสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์อยู่ในระดับปรับปรุง

คำสำคัญ: การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์, วงจรการเรียนรู้, รายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

¹ Asst. Prof., Dr., Faculty of Science and Technology, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Abstract

The objective of this study was to investigate the scientific reasoning ability of first-year students in biology laboratory course at Nakhon Ratchasima Rajabhat University before and after implementing teaching with a learning cycle activity. The sample group consisted of 11 first-year undergrad students that enrolled biology laboratory course. They were chosen through purposive sampling. The instruments were 1) lesson plan using learning cycle 2) 20 items multiple choice and 3 item essay exams for evaluate science reasoning ability. Quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, and Wilcoxon signed-rank test. The data from an essay exam was analyzed using content analysis. The results found that before studying with learning cycle, the student got 43.20 percent of scientific reasoning scores. After learning, students got 46.80 percent of scientific reasoning scores. Mean value of scientific reasoning score was not significantly different between before and after learning with learning cycle. The content analysis found that after using the learning cycle, most students have very good level of scientific reasoning ability in the aspect of exploring phenomena. Students must improve their scientific reasoning ability in the aspect of formulating hypothesis and prediction.

Keywords: Scientific reasoning, Learning cycle, Biology laboratory course

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำเป็นต้องสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพียงพอ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะและมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ คือ การทำให้ผู้เรียนมีการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific literacy) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลสามารถมีส่วนร่วมกับประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และมีแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ในฐานะพลเมือง ลักษณะสำคัญของผู้รู้เรื่องวิทยาศาสตร์ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพูดคุยให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถสื่อสารหรือโต้แย้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเป็นเหตุเป็นผล และจะต้องมีทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ (OECD, 2012) ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการเรียนวิทยาศาสตร์จะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตซึ่งไม่เพียงแต่เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์ แต่ผู้เรียนควรสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นทางวิทยาศาสตร์ในสังคมได้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญที่มหาวิทยาลัยและผู้สอนต้องปรับตัว เปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทผู้สอน และการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา

การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific reasoning) หมายถึง กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ทั้งที่ได้จากการสังเกต สำรวจ การทดลอง การค้นคว้า รวมถึงการใช้องค์ความรู้เดิมเพื่อนำมาสนับสนุนหรือปฏิเสธสมมติฐาน จนกระทั่งอนุมานไปถึงข้อสรุป เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์ (Zeineddin & Abd-El-Khalick, 2010) ความสามารถในการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญของผู้รู้วิทยาศาสตร์ และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Lawson, 2004) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมีจำนวนจำกัด มีการศึกษาสำรวจความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ และนักศึกษาส่วนใหญ่ลงข้อสรุปโดยใช้เหตุผลสนับสนุนได้ไม่สมบูรณ์ (สุวิมล นาเพีย, และ จรรยา ดาสา, 2565) งานวิจัยจำนวนหนึ่งศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าความสามารถในการใช้เหตุผลของนักศึกษาปริญญาตรีมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยที่ทำให้การใช้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันคือ อิทธิพลของความรู้เดิมและสาขาวิชา (ดวงดาว กิรติกันนท์, 2557) และปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการให้เหตุผลทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ เกรดเฉลี่ย อายุ และคุณลักษณะด้านการเปิดใจกว้างของนักศึกษา (วรรณิ ตปนิยากร และคณะ, 2559) อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์จะมีความแตกต่างจากการให้เหตุผลทั่วไป เพราะเป็นกระบวนการคิดที่ต้องมีการเชื่อมโยงความรู้และข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงต้องอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อให้สามารถอธิบายหรือลงข้อสรุปทางวิทยาศาสตร์ในการสนับสนุนหรือปฏิเสธสมมติฐานนั้นได้ (Lawson, 2010)

วงจรการเรียนรู้ (Learning cycle) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้การคิดและกระบวนการศึกษาค้นคว้า และเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันจนครบวงจร ซึ่ง Karplus และ Their (1967) เป็นผู้ที่นำวงจรการเรียนรู้มาพัฒนาเพื่อใช้เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ (อ้างอิงโดย Brwon & Abel, 2006) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสำรวจ (Exploration) นักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากการสำรวจปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ 2) ขั้นการสร้างมโนทัศน์ (Term introduction) เป็นขั้นที่นักเรียนสร้างแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ โดยครูมีบทบาทในการช่วยแนะนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปเชื่อมโยงเข้ากับผลที่ได้จากการค้นพบในขั้นการศึกษาสำรวจ และ 3) ขั้นการนำมโนทัศน์ไปใช้ (Concept application) ครูนำเสนอสถานการณ์หรือปัญหาใหม่ เพื่อให้ให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ (Lawson, 2001) สอดคล้องกับวิธีการสร้างความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Lawson, 1995) วงจรการเรียนรู้เป็นวิธีการที่ใช้แนวคิดพื้นฐานของการสืบเสาะความรู้ (Inquiry-based) สามารถใช้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนแบบเชิงรุก และการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Marek et al., 2003)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การใช้วิธีการสอนตามแนวคิดวงจรการเรียนรู้ สามารถพัฒนา มโนทัศน์และความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้ Lawson

(2001) ได้ใช้วงจรการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนชีววิทยาพบว่าสามารถช่วยให้นักเรียนสร้างแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาระบวนการสร้างแนวคิด และพัฒนารูปแบบในการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ เกรียงไกร อภัยวงศ์ (2548) ศึกษาผลของการเรียนการสอนชีววิทยาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้วงจรการเรียนรู้แบบการตั้งสมมติฐานนिरินัย พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวงจรการเรียนรู้แบบตั้งสมมติฐานนिरินัย มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 60 และหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของดาร์เรตัน นกขุนทอง (2546) พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีวงจรการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยโมโนทัศน์เกี่ยวกับเนื้อหาชีววิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนวิทยาศาสตร์แบบปกติ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวลักษณ์ เกติมณี และคณะ (2561) ที่พบว่าความเข้าใจโมโนทัศน์และการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องโครงสร้างของพืชดอกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวงจรการเรียนรู้สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ การใช้วงจรการเรียนรู้แบบ 5E เสริมด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ (ปัทมา ปาลันทม, และ ละดา ดอนหงษา, 2567) มีผลการศึกษาจำนวนหนึ่งที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา การใช้วงจรการเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติการพื้นฐานระบบประสาทของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถพัฒนาการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาได้ (Stewart & Stavrianeas, 2008) และพบว่าสามารถผนวกวงจรการเรียนรู้เข้าไปในการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับเพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในรายวิชาชีววิทยาได้ (Michelle, 2016) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่น่าวงจรการเรียนรู้มาใช้พัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด

จากสภาพปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนการสอนโดยใช้วงจรการเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาระบบการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ให้มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ทักษะการให้เหตุผล คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา

สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้วงจรการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งในงานวิจัยนี้ วงจรการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Lawson (2001) คือ 1) ขั้นการศึกษาสำรวจ (exploration) ผู้เรียนสังเกตสถานการณ์ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ จากนั้นให้นักศึกษาตั้งคำถามที่สงสัยที่ต้องการหาคำตอบ ตั้งสมมติฐาน และลงมือเก็บข้อมูลจากปฏิบัติการทดลอง ทำการรวบรวมและจัดกระทำข้อมูล 2) ขั้นการสร้างมโนทัศน์ (term introduction) ผู้สอนซักถามและรวบรวมผลการศึกษาศำรวจของผู้เรียน พร้อมทั้งแนะนำคำศัพท์หรือความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้เข้ากับผลการศึกษาศำรวจ และนำไปสร้างมโนทัศน์ด้วยตนเอง และ 3) ขั้นการนำมโนทัศน์ไปใช้ (concept application) ผู้เรียนนำมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นไปใช้อธิบายสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์เดิมที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดให้ โดยมุ่งศึกษาผลของการใช้วงจรการเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง ความสามารถในการสร้างข้อสรุปของปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ โดยสร้างคำอธิบายจากข้อมูลหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ซึ่งได้จากการค้นคว้า การเก็บข้อมูล ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถย่อย 5 ด้านตามแนวคิดของ Yanto et al., (2019) คือ 1) การสำรวจปรากฏการณ์ ผู้เรียนสามารถการจำแนกข้อมูลตามลักษณะที่ปรากฏได้ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ 2) การประเมินข้อมูล ผู้เรียนสามารถประเมินข้อสรุปที่ผู้อื่นสร้างขึ้นว่าสอดคล้องกับประจักษ์พยานหรือไม่ 3) การสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์ หมายถึงผู้เรียนสามารถใช้ข้อสรุปที่ได้จากข้อมูลหลักฐาน และประจักษ์พยานมาสร้างสมมติฐาน คาดคะเน หรือพยากรณ์ แนวโน้มของเหตุการณ์ที่เกิดจากข้อสรุปข้อมูลหรือหลักฐานได้ 4) การสร้างหลักฐาน หมายถึง สร้างและออกแบบการทดลอง โดยอธิบายการควบคุมและจัดการตัวแปร เพื่อสร้างหลักฐานที่จะนำไปสู่การอธิบายกฎหรือทฤษฎีได้ และ 5) การสร้างข้อสรุป ผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลหรือหลักฐานหรือประจักษ์พยานที่พบมาใช้ในการประกอบเพื่อสร้างข้อสรุปที่สอดคล้องกับข้อมูลหรือหลักฐานที่เลือกมาได้ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ มีแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2/2563 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา จำนวน 2 หมู่เรียน ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา และ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ชั้นปีที่ 1 รวมทั้งสิ้น 37 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2/2563 จำนวน 11 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากห้องเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัยได้ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยและ

ขออนุญาตนักศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนักศึกษาทุกคนยินดีเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ โดยผลการวิจัยนี้จะไม่ส่งผลใด ๆ ต่อการประเมินผลรายวิชา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วงจรการเรียนรู้รายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Lawson (2001) ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นการศึกษาสำรวจ ชั้นการสร้างโมทัศน์ และชั้นการนำโมทัศน์ไปใช้ จำนวน 5 แผน ในหัวข้อ การทำงานของเอนไซม์ การขนส่งของเซลล์ การลำเลียงน้ำในพืช การสังเคราะห์ด้วยแสง การหายใจระดับเซลล์ ใช้เวลาในการสอน 5 ครั้ง (ครั้งละ 150 นาที) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ แบบปรนัย เลือกตอบ (Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ กำหนดกรอบของการทดสอบ นิยามเชิงปฏิบัติการองค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมบ่งชี้ของความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดของ Yanto et al., (2019) ซึ่งประกอบด้วยความสามารถย่อย 5 ด้าน และแบบอัตนัย ที่สอดคล้องกับการประเมินความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบย่อยด้านการสำรวจปรากฏการณ์ 1 ข้อ และการสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์ 2 ข้อ รวม 3 ข้อ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ แบบทดสอบผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาสาขาวิชาชีววิทยา 2 ท่าน มีค่า IOC 0.67-1.00 และผ่านการทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน แบบทดสอบปรนัยมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.50 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) เท่ากับ 0.702 และแบบทดสอบอัตนัย มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.23 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21-0.26 ความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบัค (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.804

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบปรนัยในสัปดาห์ก่อนทำการทดลอง

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบวงจรการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นจำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละครั้ง ครั้งละ 150 นาที

3.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบปรนัยและแบบอัตนัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล/การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ คำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนจากแบบทดสอบแบบปรนัย และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยการทดสอบ Wilcoxon signed-rank test

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการอ่านคำตอบของแบบทดสอบแบบอัตนัย ที่สอดคล้องกับการประเมินความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบย่อย

ด้านการสำรวจปรากฏการณ์ และการสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์ และจัดกลุ่มคำตอบด้วยเกณฑ์การประเมินความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเกณฑ์ของ Lawson (2010) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของแบบทดสอบอัตนัย

ระดับ	การสำรวจปรากฏการณ์	การสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์
ดีมาก	จำแนกข้อมูลตามลักษณะที่ปรากฏและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ โดยสามารถระบุหลักฐานและเหตุผลของการใช้หลักฐานได้อย่างถูกต้อง	สร้างสมมติฐาน คาดคะเน หรือพยากรณ์ แนวโน้มของเหตุการณ์จากข้อมูลหลักฐาน และประจักษ์พยานได้โดยสามารถระบุหลักฐานและเหตุผลของการใช้หลักฐานได้อย่างถูกต้อง
ดี	จำแนกข้อมูลตามลักษณะที่ปรากฏและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ แต่ไม่สามารถระบุหลักฐานและเหตุผลของการใช้หลักฐานได้อย่างถูกต้อง	สร้างสมมติฐาน คาดคะเน หรือพยากรณ์ แนวโน้มของเหตุการณ์จากข้อมูลหลักฐาน และประจักษ์พยาน แต่ไม่สามารถระบุหลักฐานและเหตุผลของการใช้หลักฐานได้อย่างถูกต้อง
ปรับปรุง	ไม่สามารถจำแนกข้อมูลตามลักษณะที่ปรากฏหรือไม่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้	ไม่สามารถสร้างสมมติฐาน คาดคะเน หรือพยากรณ์ แนวโน้มของเหตุการณ์จากข้อมูลหลักฐาน และประจักษ์พยาน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวงจรการเรียนรู้

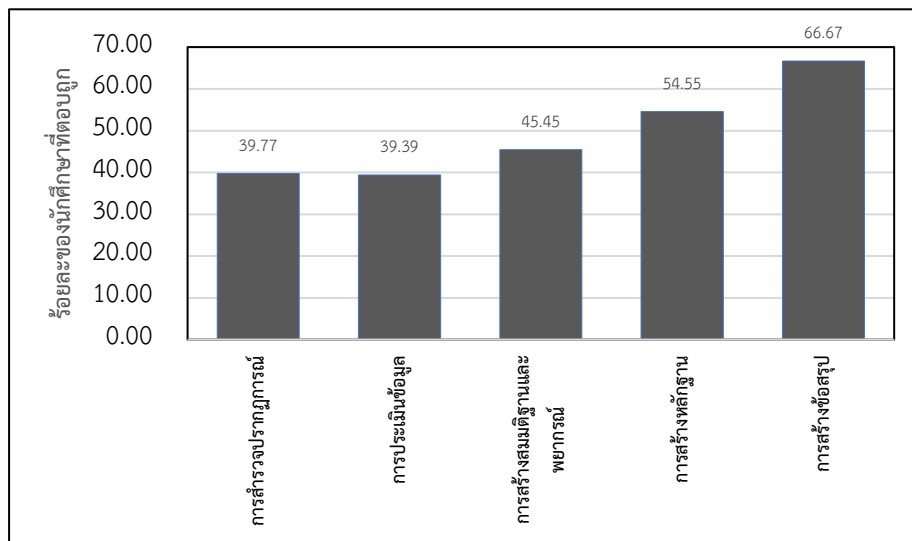
คะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์จากคะแนนเต็ม 20 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 8.64 คิดเป็นร้อยละ 43.20 หลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 9.36 คิดเป็นร้อยละ 46.80 และมีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 3.67 ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยวงจรการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	z	p
ก่อนเรียน	20	8.64	3.67	43.20	-4.62	.644
หลังเรียน	20	9.36	2.69	46.80		

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามองค์ประกอบ

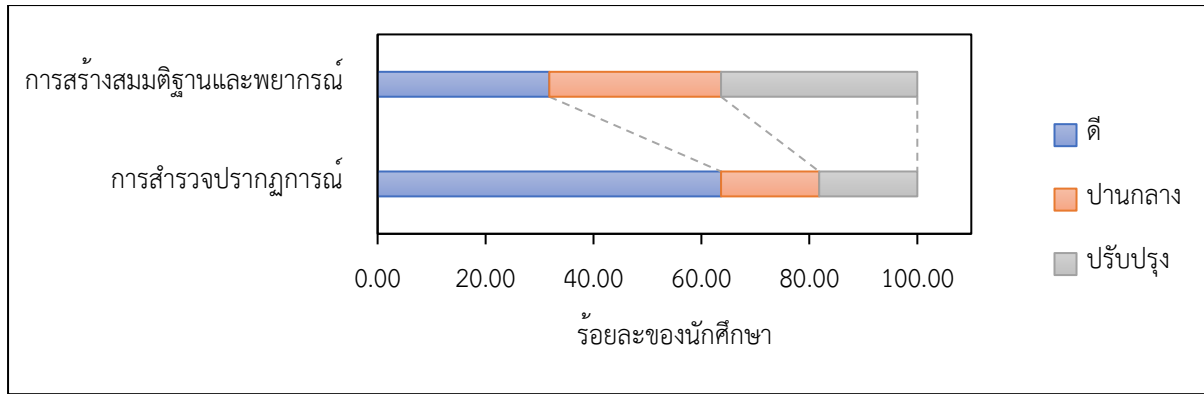
จากการประมวลผลข้อมูลจากแบบทดสอบแบบปรนัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.67) ตอบคำถามในองค์ประกอบของการสร้างข้อสรุปได้มากที่สุด รองลงมาคือการสร้างหลักฐาน (ร้อยละ 54.55) การสร้างสมมติฐานและพยากรณ์ (ร้อยละ 45.45) และองค์ประกอบที่นักศึกษาตอบคำถามได้น้อยคือการสำรวจปรากฏการณ์ (ร้อยละ 39.77) และการประเมินข้อมูล (ร้อยละ 39.39) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละของนักศึกษาที่ตอบถูกในแต่ละข้อคำถามเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ
ของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์

3. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบทดสอบแบบอัตนัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบทดสอบเขียนตอบแบบอัตนัย ในองค์ประกอบย่อยด้านการสำรวจปรากฏการณ์และการสร้างสมมติฐานและพยากรณ์ พบว่าความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ด้านการสำรวจปรากฏการณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.64 มีระดับความสามารถในระดับดี ด้านการสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 36.36 มีระดับความสามารถระดับปรับปรุง ดังภาพที่ 2

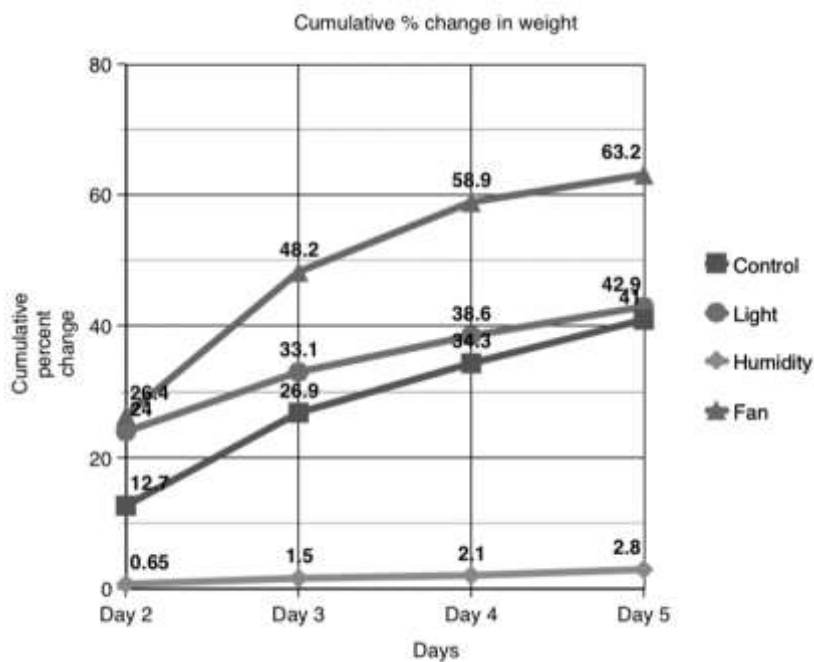

ภาพที่ 2 ร้อยละของนักศึกษาที่มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบย่อยด้านการสำรวจปรากฏการณ์และการสร้างสมมติฐานและพยากรณ์ในระดับต่าง ๆ

ตัวอย่างรายละเอียดของคำตอบที่นักศึกษาตอบในคำถามข้อที่ 1 และ 2 สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

คำถามข้อ 1 ด้านการสำรวจปรากฏการณ์ ผู้วิจัยตั้งคำถามเป็นสถานการณ์ดังต่อไปนี้

ผู้ทดลองนำพืชชนิดเดียวกันมา 4 กระถาง ซึ่งน้ำหนักเริ่มต้นก่อนการทดลอง นำพืชทั้ง 4 กระถางไปวางไว้ในสภาพที่แตกต่างกัน 4 แบบ คือ วางไว้ในห้องปฏิบัติการ (Control) วางไว้ในที่ที่โดนแสงแดดจัดตลอดทั้งวัน (Light) วางไว้ในที่ที่มีความชื้นสูง (Humidity) วางไว้ในที่โดนพัดลมตลอดเวลา (Fan) หลังจากนั้นทำการชั่งน้ำหนักต้นพืชทุกวัน เป็นระยะเวลา 5 วัน ผลการทดลองแสดงดังกราฟ เส้นกราฟแสดงเปอร์เซ็นต์การลดของน้ำหนักพืชสะสมในแต่ละวัน (Cumulative % change in weight) ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาแสดงดังตารางที่ 3

“จากกราฟ พืชที่อยู่ในสภาพแวดล้อมแบบใดมีการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักน้อยที่สุด ดูจากอะไร”

ภาพที่ 3 กราฟแสดงเปอร์เซ็นต์การลดของน้ำหนักพืชสะสมในแต่ละวัน (cumulative % change in weight)

ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาที่แสดงระดับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์
ในองค์ประกอบด้านการสำรวจปรากฏการณ์

ระดับ	ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษา
ดี	– สภาพแวดล้อมแบบ Humidity ดูจากกราฟในช่วงวันที่ 2 ถึงวันที่ 5 สภาพแวดล้อมแบบ Humidity มีความชันของกราฟน้อยที่สุด ซึ่งสภาพแวดล้อมอื่น ๆ มีความชันมากกว่า (สภาพแวดล้อมแบบ Humidity มีความชันน้อย แทบจะเป็นเส้นตรง) – พืชที่วางไว้ในที่มีความชื้นสูง ดูจากกราฟที่แสดงเปอร์เซ็นต์ในการลดลงของน้ำหนักพืช พบว่าในระยะ 5 วัน น้ำหนักของพืชที่อยู่ในที่ชื้นเกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก
ปานกลาง	– กระถางที่วางไว้ในที่มีความชื้นสูง ดูได้จากกราฟซึ่งมีน้ำหนัก Day2 ได้ 0.65, Day3 ได้ 1.5, Day4 ได้ 2.1, และ Day5 ได้ 2.8 ซึ่งแตกต่างจากกระถางอื่น ๆ – พืชที่อยู่ในสภาวะ Humidity อาจเป็นเพราะว่า Humidity อยู่ในสภาวะที่มีความชื้นสูง จึงทำให้พืชอยู่ในสภาวะที่สมดุล
ปรับปรุง	– พืชที่อยู่ในสภาพแวดล้อมแบบ Control ดูจากกราฟในแกน Y – สภาพแวดล้อมแบบ Fan ซึ่งดูได้จาก Cumulative percent change และจำนวนวัน พบว่ามีเปอร์เซ็นต์การลดลงของน้ำหนักมากที่สุดเมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

คำถามข้อ 2 ด้านการสร้างสมมติฐานและพยากรณ์

ผู้วิจัยใช้สถานการณ์เกี่ยวกับคำถามด้านการสำรวจปรากฏการณ์ และตั้งคำถามต่อไปนี้ “เมื่อผ่านไป 5 วัน พืชที่อยู่ในสภาพแวดล้อมแบบใดน่าจะเหี่ยวมากที่สุด เพราะเหตุใด” ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาที่แสดงระดับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์
ในองค์ประกอบด้านด้านการสร้างสมมติฐานและพยากรณ์

ระดับ	ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษา
ดี	– สภาพแวดล้อมแบบ Fan เพราะกราฟสภาพแวดล้อมแบบ Fan มีการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักมากที่สุด (มีความชันของกราฟมากกว่าสภาพแวดล้อมอื่น) – พืชที่อยู่ในสภาพแวดล้อมแบบ Fan เพราะดูจากกราฟในแกน Y แสดงเปอร์เซ็นต์การลดลงของน้ำหนักพืชที่สะสมในแต่ละวัน สภาพแวดล้อมแบบ Fan มีค่าสูงที่สุด มีความเหี่ยวมากที่สุด – แบบ Fan เพราะมีเปอร์เซ็นต์การลดลงของน้ำหนักสูงที่สุด และเมื่อน้ำหนักของพืชลดลง จึงทำให้พืชเหี่ยวมากที่สุด

ระดับ	ตัวอย่างคำตอบของนักศึกษา
ปานกลาง	- พืชที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีลมพัดตลอดเวลา เพราะในช่วงแรกมีน้ำหนักที่สูงขึ้นมาก เมื่อเข้าวันที่ 5 มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย และถูกพัดลมตลอดเวลา ทำให้พืชคายน้ำได้ยาก พืชจะเหี่ยว - พืชที่วางไว้ในโดนพัดลมตลอดเวลา เพราะมีการคายน้ำของพืชมากที่สุด
ปรับปรุง	- พืชที่วางไว้ในที่โดนแสงแดดตลอดทั้งวัน เพราะพืชได้รับแสงแดดมากจนเกินไป - กระถางที่วางไว้ในความชื้นสูง เพราะจากสภาพอากาศค่อนข้างชื้นจึงทำให้ต้นไม้เหี่ยวและดูได้จากกราฟ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษามีคะแนนสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 43.20 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ นักศึกษามีคะแนนสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 46.80 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>.05$) นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบด้านการสำรวจ ปรากฏการณ์อยู่ในระดับดีมาก อย่างไรก็ตามความสามารถด้านการสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์อยู่ในระดับปรับปรุง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วงจรการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีใช้วงจรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวงจรการเรียนรู้เรื่อง โครงสร้างของพืชดอก มีความเข้าใจในทศน์และการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (สุลักษณ์ เกติมณี และคณะ, 2561) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนโดยใช้วงจรการเรียนรู้มีการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติ (จันทร์พร พรหมมาศ, 2541) และนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้วงจรการเรียนรู้แบบการตั้งสมมติฐานนิรนัย มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากนักเรียนได้มีการฝึกคิดคะแนนคำตอบของคำถามสำคัญ ซึ่งเป็นประเด็นที่เป็นเรื่องใกล้ตัว และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน (เกรียงไกร อภัยวงศ์, 2548) จากประเด็นดังกล่าวนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เนื้อหาในแบบทดสอบแบบปรนัย อาจมีบริบทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนน้อย แต่เป็นบริบทที่เน้นเนื้อหาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านชีววิทยา สอดคล้องกับ Lawson (2010) ที่กล่าวว่า การให้เหตุผลแบบสมมติฐานจะเกิดขึ้นเมื่อนักวิทยาศาสตร์สังเกตพบปรากฏการณ์หรือปัญหาบางอย่างที่มีความน่าสนใจ และพยายาม

หาคำตอบของปัญหานั้นโดยใช้ความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ สอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ ยิ้มดี, และ วัชรภรณ์ แก้วดี (2557) ได้กล่าวว่า วงจรการเรียนรู้เป็นวงจรที่มุ่งเน้นและปลูกฝังให้นักเรียนได้ตั้งสมมติฐาน คาดการณ์และรู้จักการอ้างอิงเหตุผลเกี่ยวกับสาเหตุของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบทดสอบอัตนัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบย่อยด้านการสำรวจปรากฏการณ์ในระดับดี ซึ่งขัดแย้งกับคะแนนจากแบบทดสอบปรนัยที่พบว่า องค์ประกอบที่นักศึกษาตอบคำถามได้ถูกต้องน้อยที่สุด คือ ด้านการสำรวจปรากฏการณ์ (ร้อยละ 39.77) ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า อาจเกิดขึ้นเนื่องจากตัวบริบทหรือสถานการณ์ในแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ออกแบบให้มีบริบทที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนในรายวิชาปฏิบัติการชีววิทยา แต่เป็นบริบทของข้อมูลหลักฐานจากปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือข้อมูลจากผลการทดลองในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีววิทยา ในระดับที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สามารถทำความเข้าใจได้จากการศึกษาบริบทหรือสถานการณ์ที่ให้อาตรอนต้น ซึ่งแตกต่างจากแบบทดสอบแบบอัตนัย ที่ผู้วิจัยใช้บริบทหรือสถานการณ์การทดลองที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่านักศึกษาจะพยายามหาคำตอบของปัญหานั้นโดยใช้ความรู้ที่เพิ่งได้เรียนมาและเป็นบริบทที่คุ้นเคยมากกว่า

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีคะแนนความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.67 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบวงจรการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาควบคู่กับการวิเคราะห์จากแบบทดสอบอัตนัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ด้านการสำรวจปรากฏการณ์ได้ในระดับดีมาก นักศึกษาบางส่วนมีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในระดับดี สามารถนำเหตุผลมาประกอบการตอบคำถามที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการเชื่อมโยงและหาเหตุผลจากหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการอธิบายคำตอบ แต่การเขียนอธิบายยังขาดข้อมูลสนับสนุนที่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเรียนตามขั้นตอนวิธีวงจรการเรียนรู้ นักเรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยการลงมือปฏิบัติเพื่อศึกษาสำรวจสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างโมทัศน์ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในขั้นตอนวิธีของวงจรการเรียนรู้ นักศึกษาจะได้ทำกิจกรรมในการกำหนดปัญหา สร้างสมมติฐาน ออกแบบวิธีการทดสอบสมมติฐาน ทำการทดสอบตามวิธีการและร่วมกันสรุปผล (จันทร์พร พรหมมาศ, 2541) สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาที่พบว่า การใช้วงจรการเรียนรู้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ในรายวิชาของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ (Stewart & Stavrianeas, 2008, Michelle, 2016) การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถที่นักเรียนใช้เพื่อบ่งชี้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์สถานการณ์ สร้างสมมติฐาน ออกแบบการทดลอง วิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล จึงมีโอกาพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์มากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่น่าพอใจ นักศึกษามีคะแนนสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 46.80 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลโดยอาศัยประจักษ์พยานทางวิทยาศาสตร์เพื่อสรุปความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยที่สำรวจ

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ที่พบว่า นักศึกษามีคะแนนความสามารถเชิงวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ไม่มีนักศึกษาคนใดได้คะแนนเกินกว่าร้อยละ 40 (สุวิมล นาเพีย, และ จรรยา ดาสา, 2565) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานการวิจัยโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA 2000 ที่พบว่า นักเรียนไม่สามารถใช้เหตุผลในการเชื่อมโยงประจักษ์พยานและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคำอธิบายและวิธีการแก้ปัญหาที่มีได้ รวมถึงไม่สามารถให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนคำตอบหรือข้อสรุปที่ได้จากหลักการทางวิทยาศาสตร์ (สุนีย์ คล้ายนิล, 2547) ผลการศึกษาการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ป. 4 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำหลักฐานมาใช้ในการลงข้อสรุปและการให้เหตุผล และนักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถชี้แจงได้ว่าข้อสรุปและหลักฐานสัมพันธ์กันอย่างไร (ลฎาภา สุทธกุล, และ ลือชา ลดาชาติ, 2556) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องการใช้หลักการการอธิบายด้วยเหตุผล ยังไม่สามารถอธิบายหลักการทางวิทยาศาสตร์โดยอาศัยเหตุผลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ (กมลรัตน์ ฉิมพาลี และคณะ, 2560) แต่นักเรียนมักระบุความคิดเห็นส่วนตัวลงไป ข้อสรุป ซึ่งมักจะทำให้ข้อสรุปขาดเคลื่อน (กาญจนา มหาสี, และ ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2553)

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบแบบอัตนัยของนักศึกษายังพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 36.36 มีระดับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ด้านการสร้างสมมติฐานและการพยากรณ์ในระดับปรับปรุง นั่นคือ นักศึกษาไม่สามารถสร้างสมมติฐาน คาคะเน หรือพยากรณ์ แนวโน้มของเหตุการณ์จากข้อมูลหลักฐาน และประจักษ์พยานได้ ทั้งนี้อาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนเคยได้รับมาในอดีต อาจเน้นการทดลองหรือการสาธิตเพื่อแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยปราศจากความเข้าใจกระบวนการที่นักวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องใช้ ทำให้นักเรียนเข้าใจว่าหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นสิ่งที่มีความชัดเจนในตัวเอง อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดความเข้าใจในการคาคะเน สิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ (ลือชา ลดาชาติ, และ ลฎาภา สุทธกุล, 2555) จากผลงานวิจัยเหล่านี้รวมถึงผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการได้มาของข้อมูลหลักฐานและประจักษ์พยานมากเท่ากับตัวองค์ความรู้ที่ได้มาซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์นั่นเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในรายวิชาปฏิบัติการควบคู่กับการสอนที่เน้นเนื้อหาความรู้ในรายวิชาชีววิทยา

1.2 ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับทักษะอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น ทักษะการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำวิจัยครั้งนี้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจรการเรียนรู้พัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนกลุ่มเดียว ดังนั้น ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการ

ให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้วงจรการเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นโดยใช้ผู้เรียนสองกลุ่มเพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษา

2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าระดับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่น่าพอใจ ดังนั้นควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาเพื่อนำไปประยุกต์ในการเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ นิคมพาลี, ประสาท เนืองเฉลิม, และ ลือชา ลดาชาติ. (2560). ความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 8(1), 85-100.
- กาญจนา มหาลี, และ ชาตรี ฝ้ายคำตา. (2553). ความเข้าใจธรรมชาติวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 16(5), 795-809.
- เกรียงไกร อภัยวงศ์. (2548). ผลของการเรียนการสอนชีววิทยาโดยใช้วงจรการเรียนรู้แบบการตั้งสมมติฐานนิรนัยที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และมโนทัศน์ชีววิทยาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- จันทร์พร พรหมมาศ. (2541). ผลการใช้วิธีวงจรการเรียนรู้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลและพฤติกรรมการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- จุฬาลักษณ์ ยิ้มดี, และ วัชรภรณ์ แก้วดี. (2557). ผลของการเรียนการสอนโดยใช้ขั้นการเรียนรู้แบบอนุมาณเบื้องต้นที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *An Online Journal of Education*, 9(4), 309-323.
- ดรรชนี นกขุนทอง. (2546) ผลการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดวงจรเรียนรู้ ที่มีต่อความเข้าใจมโนทัศน์ และการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- ดวงดาว กิตติกันนท. (2557). ผลของการกระตุ้นให้ใช้ความรู้เดิมและการตั้งคำถามที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีความรู้เดิม สาขาวิชา และเพศแตกต่างกัน. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 27(2), 157-183.
- ปัทมา ปาลันทม, และ ละดา ดอนหงษา. (2567). ผลของวงจรการเรียนรู้แบบ 5Es เสริมด้วยแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ต่อผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 6(2), 28-43.

- ลฎาภา สุทธกุล, และ ลือชา ลดาชาติ. (2556). การให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *Naresuan University Journal: Science and Technology (NUJST)*, 21(3), 107-123.
- ลือชา ลดาชาติ, และ ลฎาภา สุทธกุล. (2555). การสำรวจและพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 4(2), 73-90.
- วรรณิ ตปนิยากร, จินดามาศ โกศลชื่นวิจิตร, กัลยารัตน์ อนนทร์รัตน์, สุภาพร วรรณสันทัด, และ ปรีศนิ สมิต. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการให้เหตุผลทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 10(1), 70-77.
- สุนัย คล้ายนิล. (2547). ความรู้และทักษะของเยาวชนไทยสำหรับโลกวันพรุ่งนี้. *รายงานการวิจัยโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA 2000 และ PISA Plus*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุวลักษณ์ เกตมณี, อารี สาริปา, และ สุพัฒน์ บุตรดี. (2561). ผลของการใช้วงจรการเรียนรู้ที่มีต่อความเข้าใจมโนทัศน์และความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 18(2), 114-123.
- สุวิมล นาเพีย และจรรยา ดาสา. (2565). ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป. *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*, 16(4), 152-163.
- Brwon, P.L., and Abel, S.K. (2006). *Examining the learning cycle. Perspectives: Research and Tips to support science Education, K-6*. <https://www.sciencefromscientists.org/wp-content/uploads/2017/06/brownandabellearningcycle.pdf>
- Karplus, R., and Thier, H.D. (1967). *A new look at elementary school science*. Chicago, Rand McNally.
- Lawson, A.E. (2001). Using the learning cycle to teach biology concepts and reasoning patterns. *Journal of Biology Education*, 45, 165-169.
- Lawson, A.E. (1995). *Science Teaching and Developing of Thinking*. Belmont: Wadsworth Publishing company.
- Lawson, A.E. (2004). The nature and development of scientific reasoning: A synthetic view. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2(3), 307.
- Lawson, A.E. (2010). Basic inferences of scientific reasoning, argumentation, and discovery. *International Journal of Science Education*, 94(2), 336-364.
- Marek, E.A., Laubach, T.A., & Pedersen, J. (2003). Preservice elementary school teachers' understanding of theory-based science education. *Journal of Science Teacher Education*. 14(3), 147-159.
- Michelle W. (2016). The college science learning cycle: An instructional model for reformed teaching. *CBE—Life Sciences Education*, 15(4), 1-12.

- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (September 2012). *PISA 2015 Item submission guidelines: Scientific literacy*.
- Stewart, M., & Stavrianeas, S. (2008). Adapting the learning-cycle to enrich undergraduate neuroscience education for all students. *Journal of undergraduate neuroscience education: JUNE: a publication of FUN, Faculty for Undergraduate Neuroscience*, 6(2), A74–A77.
- Yanto, B.E., Subali, B., & Suyanto, S. (2019). Measurement Instrument of scientific reasoning test for biology education students. *International Journal of Instruction*, 12(1), 1383-1398.
- Zeineddin, A, and Abd-El-Khalick, F. (2010). Scientific reasoning and epistemological commitments: Coordination of theory and evidence among college science students. *Journal of Research in Science Teaching*, 47, 1064-1093.

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

STUDY OF PROBLEMS AND NEEDS IN ORGANIZING ENGLISH LANGUAGE
LEARNING TO PROMOTE KNOWLEDGE OF ACADEMIC VOCABULARY FOR
PRATHOMSUKSA 4

Received: October 27, 2014

Revised: December 10, 2014

Accepted: December 11, 2014

สุกัญญา เทาศิริ¹, กาญจนา นิลนวล^{2*}, วัฒนพร จตุรานนท์³ และ โสภี ชาญเชิงยุทธชัย⁴

Sukanya Thaosiri¹, Kanjana Ninnuan^{2*}, Wattanaporn Jaturanon³,

and Sopee Chanchoenyattachai⁴

*Corresponding author, Email: joy.kanjana1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 52 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางซีและมอร์แกน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียน และ (2) แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัญหาของนักเรียนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ อันดับสูงสุด คือ นักเรียนไม่กล้าอ่านออกเสียง เนื่องจากขาดความมั่นใจในการอ่าน ความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียน อันดับสูงสุด คือ ต้องการฝึกทักษะการพูด โดยการถาม-ตอบจากบทสนทนา (2) สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ คือ ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และครูต้องการพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงในการสอน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ภาษาอังกฤษ, การรู้คำศัพท์วิชาการ

¹ รองผู้อำนวยการ, ฝ่ายวิชาการ, โรงเรียนอุบลวิทยาคม

¹ Deputy Director, Academic Affairs, Ubonwittayakhom school

^{2,4} อาจารย์, ภาควิชาการจัดการเรียนรู้, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

^{2,4} Lecturer, Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University

Abstract

This research aimed to investigate the problems and needs in organizing English language learning to promote academic vocabulary knowledge among Prathomsuksa 4 students and English teachers. The sample consisted of 52 Prathomsuksa 4 students, determined using the Krejcie and Morgan table, and three English teachers, selected through purposive sampling. The research instruments included 1) a questionnaire on problems and needs in organizing English language learning to promote academic vocabulary knowledge, and 2) an interview with teachers regarding problems and needs in organizing English language learning to promote academic vocabulary knowledge. Quantitative data were analyzed using basic statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: (1) The highest-ranked problem in promoting academic vocabulary knowledge reported by students was their fear of pronunciation, while their greatest need was for speaking skills practice through conversational question and answer exercises. (2) From the teachers' perspective, the main problems in promoting academic vocabulary knowledge were their own lack of confidence in using English to communicate, while they expressed a need to enhance their teaching techniques, especially through the use of songs.

Keywords: Learning management, English, Academic vocabulary

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศองค์ประกอบที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้เป็นอันดับแรกคือ คำศัพท์ ถ้าปราศจากคำศัพท์ก็จะเป็นการออกเสียงและไม่มีโครงสร้างของประโยค หรือที่เรียกว่าวากยสัมพันธ์ (Syntax) (Read, 2008) แม้ว่าผู้เรียนจะมีความรู้ด้านไวยากรณ์เป็นอย่างดีก็ไม่สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นได้ ถ้าไม่มีการพัฒนาด้านการรู้คำศัพท์โดยการเพิ่มคลังคำศัพท์เพราะว่ามนุษย์สามารถสื่อสารจากการใช้คำศัพท์ แม้ว่าใช้ไวยากรณ์ไม่ถูกต้องแต่ใช้คำศัพท์ได้ถูกก็สามารถสื่อสารได้ในระดับหนึ่ง ในทางตรงกันข้ามถ้าใช้ไวยากรณ์ถูกต้องแต่ใช้คำศัพท์ไม่ถูกต้องก็อาจเป็นไปได้ยากในการที่จะสื่อสารให้เข้าใจกันได้ (Scott, Nagy, & Flinspach, 2008) ดังนั้นหน้าที่ของครูที่จะต้องทำเป็นประการแรกในการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศคือช่วยให้ผู้เรียนรู้คำศัพท์เพื่อที่จะสามารถสื่อสารได้และเพื่อเป็นพื้นฐานสู่การเรียนรู้ภาษาในระดับที่สูงขึ้นไป (Read, 2008) โดยการเลือกคำศัพท์ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้เพื่อให้เกิดการขยายวงคำศัพท์และโครงสร้างทางภาษา เกิดคลังคำศัพท์ที่เพิ่มพูน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางภาษาด้านฟัง พูด อ่าน และเขียน (Colombo, 2011)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอุบลวิทยาคมย้อนหลัง 2 ปี ใน ปีการศึกษา 2565-2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 62.20 และ 65.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ทาง

โรงเรียนตั้งไว้ร้อยละ 70 จะเห็นว่านักเรียนยังมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับต่ำ และต้องการปรับปรุงพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น พบว่า มาตรฐาน ต 3.1 ตัวชี้วัดที่ ป.4/1 คั่นคว่ำ รวบรวม คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ คำศัพท์ที่นักเรียนส่วนใหญ่ตอบถูกน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงนำเสนอหามาออกแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการรู้คำศัพท์วิชาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจากการสังเกต ห้องเรียนของผู้วิจัยทำให้ทราบว่านักเรียนมีพื้นฐานคำศัพท์อยู่ในระดับที่ไม่ค่อยดี ไม่สามารถจดจำคำศัพท์ได้ดี เท่าที่ควร จึงส่งผลต่อบทเรียนในชั่วโมงถัดไป ซึ่งสังเกตได้จากในช่วงที่ผู้สอนทบทวนคำศัพท์ก่อนเรียน นักเรียนหลายคนไม่สามารถบอกความหมายของคำศัพท์ได้ จึงส่งผลให้เป็นปัญหาในการทำแบบฝึกหัด หรือ แบบทดสอบท้ายบทและยังส่งผลในการเรียนรู้ในบทเรียนถัดไปอีกด้วย และในการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษ เมื่อนักเรียนไม่รู้คำศัพท์วิชาการ หรือความหมายของคำศัพท์ในเนื้อหาที่เรียน ส่งผลให้นักเรียน ไม่เข้าใจเนื้อหาที่ครูสอน และนักเรียนขาดความมั่นใจในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ กลัวออกเสียงผิดและไม่รู้ ความหมาย จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยการถาม-ตอบจากบทสนทนาได้ และครู บางท่านยังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้หลักไวยากรณ์ให้ถูกต้องและ เหมาะสมก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาให้นักเรียน ซึ่งในการส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการควรเริ่มจากคำศัพท์ ง่ายๆ ที่ผู้เรียนพบบ่อยก่อน ควรเน้นให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง โดยครูอาจเปิดเทปเจ้าของ ภาษาให้นักเรียนฟัง เพื่อคุ้นชินกับสำเนียงในการพูด รวมทั้งนำสื่อและเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนจะสะสมคำศัพท์ใหม่ จนเกิดเป็นคลังคำศัพท์ที่กว้างขึ้น จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ของผู้เรียน (Scott, Nagy, & Flinspach, 2008) การรู้คำศัพท์มีผลต่อพัฒนาการในด้านการอ่าน ยิ่งรู้คำศัพท์ มากขึ้นเท่าไรยิ่งทำให้มีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน ทั้งนี้ เนื่องจากถ้าผู้เรียนมีคลังคำศัพท์ที่เพียงพอก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ทำให้มีความสุข ในการอ่านและมีความต้องการที่จะอ่านมากขึ้น และยิ่งอ่านยิ่งเป็นการขยายคลังคำศัพท์ของตนเองมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้เรียนรู้คำศัพท์น้อยก็จะทำให้ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน ทำให้ไม่ต้องการที่จะอ่าน ซึ่งเป็นการปิดโอกาสในการพัฒนาคลังคำศัพท์ของตนเอง (Colombo, 2011) และการสอนคำศัพท์ ให้ได้ผลนั้นผู้สอนจะต้องทราบเทคนิคและวิธีสอนเป็นอย่างดี ซึ่งเทคนิคและวิธีสอนคำศัพท์ที่สำคัญ ผู้สอน จะต้องทราบประเภทของคำศัพท์ ประกอบด้วย คำศัพท์ระดับแรก (Tier one words) คือคำทั่วไป เช่น คำนาม คำกริยา คำศัพท์ที่พบบ่อย กลุ่มคำที่พบบ่อยนักเรียนรู้ความหมายอยู่แล้ว คำศัพท์ระดับสอง (Tier two words) คือ คำศัพท์วิชาการซึ่งพบทั่วไปในตำราเรียนของนักเรียน ไม่ใช่คำศัพท์ที่ใช้ในการสนทนา โดยทั่วไป (Stahl & Nagy, 2007) คำศัพท์ระดับสาม (Tier three words) คือ คำศัพท์วิชาการเป็นคำศัพท์ เฉพาะพบไม่บ่อยในหนังสือเรียน ผู้สอนจึงไม่ควรคัดเลือกมาสอนแต่อาจสอนได้ หากมีความจำเป็นเพื่อให้ เข้าใจเนื้อหามากขึ้น (Beck, McKeown, & Kucan, 2013)

คำศัพท์วิชาการ เป็นส่วนที่จำเป็นในการพูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับหัวข้อของบทเรียนเนื้อหาวิชา ต่าง ๆ เช่น ชื่อบุคคลสำคัญ สถานที่ คำศัพท์ที่ใช้ในกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การศึกษา สังคม สุขศึกษาฯ (Echevarria, Vogt, & Short, 2008) การรู้คำศัพท์วิชาการจึงหมายถึง การรู้ความหมาย

คุณลักษณะของไวยากรณ์ การสะกดคำ การอ่านออกเสียง การนำเสนอคำศัพท์ ผ่านการทำกิจกรรม เพื่อใช้ในทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะการอ่าน การรู้คำศัพท์วิชาการจึงทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาวิชาการมากขึ้น (Zwiers, 2008)

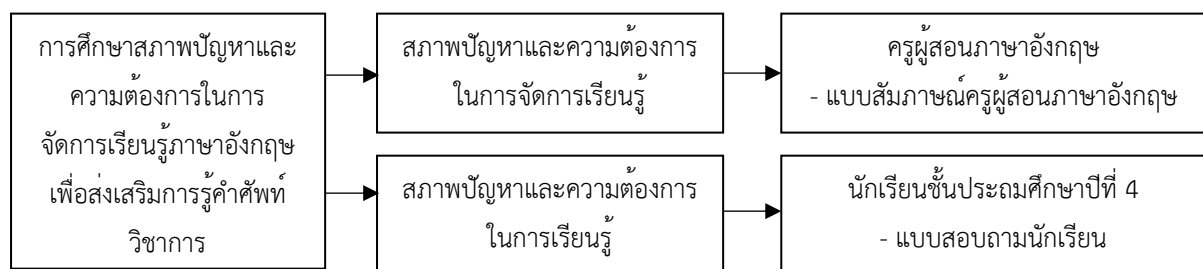
การรู้คำศัพท์วิชาการจึงหมายถึงการรู้ความหมาย คุณลักษณะของไวยากรณ์ การสะกดคำ การอ่านออกเสียง การนำเสนอคำศัพท์ ผ่านการทำกิจกรรม เพื่อใช้ในทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะการอ่าน ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ครูต้องเลือกวิธีการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งในยุคปัจจุบันการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นคอมพิวเตอร์จึงถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของศาสตร์ด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ (Applied linguistic) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนภาษา (Computer assisted language learning-CALL) (Beatty, 2013) การนำเอาสื่อเทคโนโลยีสื่ออุปกรณ์แบบพกพามาใช้พัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ นักเรียนสามารถฟังด้วยตนเอง หรือครูใช้สอนการออกเสียงเป็นสื่ออุปกรณ์พกพาใช้เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล ใช้บันทึกเสียงผู้เรียนในขณะที่ฝึกพูด บันทึกเสียงคำ ประโยคและบทสนทนาต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ โทรศัพท์มือถือและ PAD เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล (Digital audio recorders) ดิจิทัลดิกเทโฟน (Digital dictaphone) เครื่องเล่น MP3 (MP3 player) กล้องดิจิทัล ดิจิทัลแคมคอร์ดอร์ (Digital camcorder) (Khuvasanond, 2013)

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของนักเรียน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จึงมีการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 195 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 52 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 กำหนดประเด็นในแบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.3 สร้างแบบสอบถามนักเรียนให้ชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ และตอนที่ 2 ความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ

2.4 เสนอแบบสอบถามนักเรียนที่สร้างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67-1.00 ถือว่าใช้ได้ จึงปรับภาษาตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญโดยไม่มีตัดข้อความ

2.5 นำแบบสอบถามนักเรียนไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบสอบถามนักเรียน พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น 0.82

2.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามนักเรียนฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนักเรียนด้วยตนเอง โดยขออนุญาตเก็บข้อมูลต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืน โดยมีอัตราการตอบแบบสอบถามนักเรียนร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูล

ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ท่าน โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ

2.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.3 เขียนประเด็นสัมภาษณ์ให้ชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และในสิ่งที่ต้องการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีข้อคำถาม 3 ข้อ

2.4 เสนอแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ที่สร้างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67-1.00 ถือว่าใช้ได้ จึงปรับภาษาตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาอังกฤษฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ระหว่างสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	ระดับปัญหา			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. นักเรียนไม่สามารถแยกแยะระหว่างคำศัพท์วิชาการและคำศัพท์ทั่วไปได้	3.76	0.74	มาก	5
2. นักเรียนไม่สามารถจำความหมายของคำศัพท์ได้	3.94	0.49	มาก	4
3. นักเรียนใช้หลักไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง	4.38	0.58	มาก	3
4. นักเรียนไม่กล้าอ่านออกเสียง เนื่องจากขาดความมั่นใจในการอ่าน	4.71	0.46	มากที่สุด	1
5. นักเรียนไม่กล้าสนทนาภาษาอังกฤษในชั้นเรียน	4.60	0.50	มากที่สุด	2

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัญหาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) นักเรียนไม่กล้าอ่านออกเสียง เนื่องจากขาดความมั่นใจในการอ่าน 2) นักเรียนไม่กล้าสนทนาภาษาอังกฤษในชั้นเรียน 3) นักเรียนใช้หลักไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง 4) นักเรียนไม่สามารถจำความหมายของคำศัพท์ได้ และ 5) นักเรียนไม่สามารถแยกแยะระหว่างคำศัพท์วิชาการและคำศัพท์ทั่วไปได้

ตารางที่ 2 ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	ความต้องการ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. นักเรียนต้องการรู้ความหมายของคำศัพท์ โดยใช้เพลงในการจดจำคำศัพท์	4.52	0.65	มากที่สุด	2

รายการประเมิน	ความต้องการ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
2. นักเรียนต้องการรู้ประเภทของคำศัพท์วิชาการและการนำไปใช้	3.70	0.73	มาก	5
3. นักเรียนต้องการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษจากเทป หรือเรื่องสั้น	4.28	0.61	มาก	3
4. นักเรียนต้องการฝึกทักษะการพูด โดยการถาม-ตอบจากบทสนทนา	4.60	0.50	มากที่สุด	1
5. นักเรียนต้องการฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์วิชาการอย่างถูกต้องจากเทปเสียงเจ้าของภาษา	3.94	0.49	มาก	4

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) นักเรียนต้องการฝึกทักษะการพูด โดยการถาม-ตอบจากบทสนทนา 2) นักเรียนต้องการรู้ความหมายของคำศัพท์ โดยใช้เพลงในการจดจำคำศัพท์ 3) นักเรียนต้องการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษจากเทป หรือเรื่องสั้น 4) นักเรียนต้องการฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์วิชาการอย่างถูกต้องจากเทปเสียงเจ้าของภาษา และ 5) นักเรียนต้องการรู้ประเภทของคำศัพท์วิชาการและการนำไปใช้

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

2.1 สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

“เนื่องจากนักเรียนไม่รู้คำศัพท์วิชาการและคำศัพท์ทั่วไป จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถถาม-ตอบ จากบทสนทนาภาษาอังกฤษได้ และไม่ได้สนทนาภาษาอังกฤษเป็นประจำจึงทำให้นักเรียนกังวลและไม่กล้าสื่อสารภาษาอังกฤษ เพราะกลัวออกเสียงผิดและไม่รู้ความหมาย และครูบางท่านยังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร”

“ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนไม่รู้ความหมายของคำศัพท์วิชาการและคำศัพท์วิชาการถือเป็นคำศัพท์ที่ยากกว่าคำศัพท์ทั่วไปในภาษาอังกฤษ ไม่ได้นำมาใช้บ่อยมากในชีวิตประจำวัน นักเรียนจึงไม่สามารถแยกระหว่างคำศัพท์วิชาการและคำศัพท์ทั่วไปได้ และครูยังขาดเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้คำศัพท์”

“ปัญหาในชั้นเรียนคือ ทักษะการฟัง นักเรียนฟังเรื่องราวจากเทป หรือวีดีโอ แล้วไม่สามารถอธิบาย หรือบอกใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังได้ เนื่องจากไม่รู้ความหมายของคำศัพท์วิชาการและคำศัพท์ทั่วไป ดังนั้นการส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาของนักเรียน”

2.2 ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

“การพัฒนาการรู้คำศัพท์วิชาการ ควรเริ่มจากคำศัพท์ง่าย ๆ ที่ผู้เรียนพบบ่อยก่อน รวมทั้งการจัดกิจกรรมควรเน้นให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียง โดยครูอาจใช้เพลงในการสอน หรือเปิดเทปเจ้าของภาษาให้นักเรียนฟัง เพื่อคุ้นชินกับสำเนียงในการพูด และให้นักเรียนออกเสียงตามเทป พอดคาสต์ หรือวิดีโอ”

“ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมฝึกทักษะฟังของนักเรียนจากเรื่องสั้น หรือนิทาน เพื่อให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังได้ สามารถรู้ความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ รวมทั้งนำสื่อและเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนรู้”

“นักเรียนจะสามารถการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ต้องเกิดจากการรู้คำศัพท์วิชาการรู้ความหมาย และการฝึกสนทนาถาม-ตอบเป็นประจำ ดังนั้นครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารจากการดูเรื่องสั้น หรือเทปของเจ้าของภาษา แล้วให้นักเรียนฝึกพูดและออกเสียงตามเทปที่ฟังอย่างถูกต้อง เมื่อนักเรียนมั่นใจแล้วก็ควรฝึกสนทนาถาม-ตอบภาษาอังกฤษ”

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

1. สภาพปัญหาของนักเรียนในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ อันดับสูงสุด คือ นักเรียนไม่กล้าอ่านออกเสียง เนื่องจากขาดความมั่นใจในการอ่าน ความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียน อันดับสูงสุด คือ ต้องการฝึกทักษะการพูด โดยการถาม-ตอบจากบทสนทนา
2. สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ คือ ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และครูต้องการพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงในการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สภาพปัญหาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) นักเรียนไม่กล้าอ่านออกเสียง เนื่องจากขาดความมั่นใจในการอ่าน 2) นักเรียนไม่กล้าสนทนาภาษาอังกฤษในชั้นเรียน 3) นักเรียนใช้หลักไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง 4) นักเรียนไม่สามารถจำความหมายของคำศัพท์ได้ และ 5) นักเรียนไม่สามารถแยกระหว่างคำศัพท์วิชาการและคำศัพท์ทั่วไปได้ สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของพระมหาบัณฑิต ปรณัติโต ครองบัวบาน (2024) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษจะอยู่ในระดับต่ำสุด สาเหตุมาจากพื้นฐานความกังวลและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการเรียนรู้ โดยปัจจัยหลักประการแรก คือ การขาดความมั่นใจ เนื่องมาจากไม่มีการพูดคุยโต้ตอบกับเจ้าของภาษา จำคำศัพท์ไม่ได้ ขาดทักษะพื้นฐาน ขาดความสามารถในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่เอื้ออำนวยถือเป็นความท้าทาย และสอดคล้อง

กับ บัณฑิตนพ ผจญทรพรรณ และคณะ (2021) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของคนไทย ในด้านทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน พบว่า คนไทยมีปัญหาในด้านทักษะการฟัง เช่น การฟังและเข้าใจบทสนทนา ภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การฟังวิทยุภาคภาษาอังกฤษและการฟังเสียงต้นฉบับจากภาพยนตร์ต่างประเทศมากที่สุด ต่อมาทักษะการพูด เช่น การพูดทักทาย การแนะนำตนเอง การบอกทาง การสนทนาในชีวิตประจำวัน การอภิปรายเป็นภาษาอังกฤษมากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะการเขียนปัญหาที่พบ คือ การเขียนรายงานเป็นภาษาอังกฤษ การจดคำบรรยายเป็นภาษาอังกฤษการเขียนคำบรรยายสิ่งต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ การเขียนประวัติตนเองเป็นภาษาอังกฤษ และทักษะการอ่านมีปัญหาที่น้อยที่สุด

สำหรับความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) นักเรียนต้องการฝึกทักษะการพูด โดยการถาม-ตอบจากบทสนทนา 2) นักเรียนต้องการรู้ความหมายของคำศัพท์โดยใช้เพลงในการจดจำคำศัพท์ 3) นักเรียนต้องการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษจากเทป หรือเรื่องสั้น 4) นักเรียนต้องการฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์วิชาการอย่างถูกต้องจากเทปเสียงเจ้าของภาษา และ 5) นักเรียนต้องการรู้ประเภทของคำศัพท์วิชาการและการนำไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลของการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 79.01/78.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนด อีกทั้งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง มีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 0.37) (นิตยา ภูดอนนาง, และ ทิพาพร สุจาร, 2563)

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์วิชาการ ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ พบว่า ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ขาดเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ และครูต้องการพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงในการสอน หรือเปิดเทปเจ้าของภาษาให้นักเรียนฟัง เพื่อคุ้นชินกับสำเนียงในการพูด และให้นักเรียนออกเสียงตามเทป หรือวิดีโอ รวมทั้งการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า (2565) เรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะ การพูดและ การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับ วิดีโอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะ การพูดและ การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับ วิดีโอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 78.82/79.03 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 70/70 ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอของนักเรียน พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 79.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอของนักเรียน พบว่า

การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมี คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 78.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พชรินทร์ จันทิ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านพอดคาสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านพอดคาสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คะแนนสอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจผ่านพอดคาสต์ หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.81) และยังสอดคล้องกับวิโรจน์ ประรัมย์ (2561) ที่ศึกษาวิจัยผลการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และความรู้คำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความรู้ ด้านคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้กิจกรรมเพลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการเลือกใช้เพลงที่มีเนื้อหาน่าสนใจ เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน มีจำนวนคำศัพท์ใหม่ที่ไม่มากและยากเกินไป เป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนรู้จักสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของนักเรียน
- 2) ควรศึกษาวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนแบบอื่น ๆ ที่สามารถส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของนักเรียน เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้พัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ
- 3) ควรนำสื่อ หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์วิชาการของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

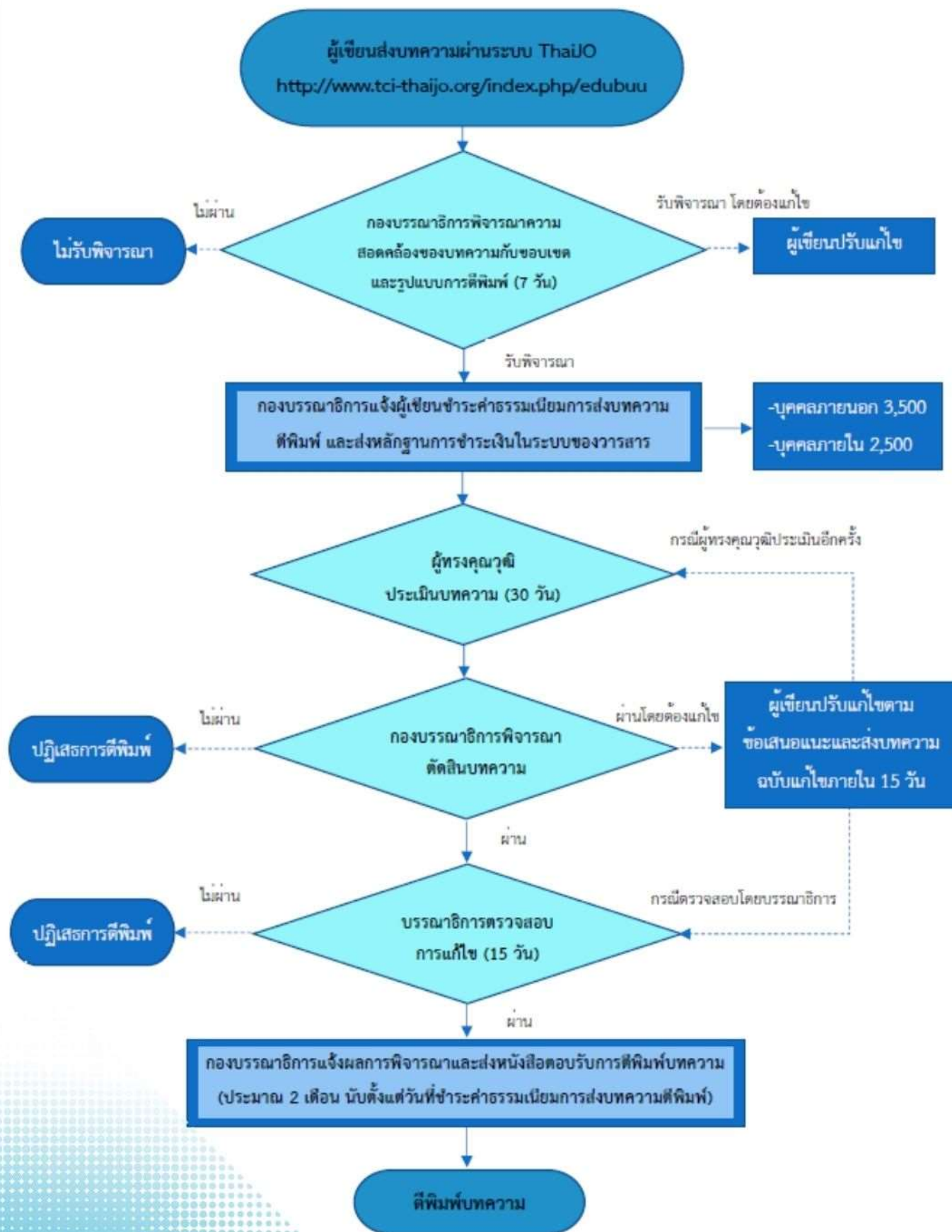
- กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า. (2565). การพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโออยู่ทูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- นิตยา ภูดอนนาง, และ ทิพาพร สุจาร. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 16(1), 117-130.
- พชรินทร์ จันทิ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านพอดคาสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

- พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต ครองบัวบาน. (2024). ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 English Learning Problems in the 21st Century. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*. 30(1), 43-57.
- ปิ่นทันท พงษ์พรพรค, ณัฐวุฒิ โพธิ์ทักษิณ, และ นรินทร์ มุกมณี. (2021). ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของคนไทย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 6(3), 911-920.
- วิโรจน์ ปะรัมย์. (2561). ผลการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].
- Beck, I. L., McKeown, M. G., & Kucan, L. (2013). *Bringing words to life: Robust vocabulary instruction*. Guilford Press.
- Beatty, K. (2013). *Teaching & researching: Computer-assisted language learning*. Routledge.
- Colombo, M. (2011). *Teaching English language learners: 43 strategies for successful K-8 classrooms*. Sage Publications.
- Echevarria, J., Vogt, M., & Short, D. (2008). *Making content comprehensible for English learners: The SIOP model*.
- Khuvasanond, K. (2013). *The effects of teacher vs student centered instructional strategies on the vocabulary learning of sixth grade Thai students* [Doctoral dissertation, University of Kansas].
- Read, C. (2008). *500 activities for the primary classroom* (Vol. 62, No. 3, pp. 320-322). Oxford University Press.
- Scott, J. A., Nagy, W. E., & Flinspach, S. L. (2008). More than merely words: Redefining vocabulary learning in a culturally and linguistically diverse society. *What research has to say about vocabulary instruction*, 182-210.
- Stahl, S. A., & Nagy, W. E. (2007). *Teaching word meanings*. Routledge.
- Zwiers, J. (2008). *Building academic language: Essential practices for content classrooms, grades 5-12*. John Wiley & Sons.

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

BUU
BURAPHA UNIVERSITY
WISDOM OF THE EAST

EDU
Faculty of Education
คณะศึกษาศาสตร์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Journal of Education Burapha university

ISSN 2822-0730 (Online)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลพทตบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

Ins. 038-102020 e-mail: edubuu_journal@hotmail.com

